

J 6
3537

173.

Stk. 73.

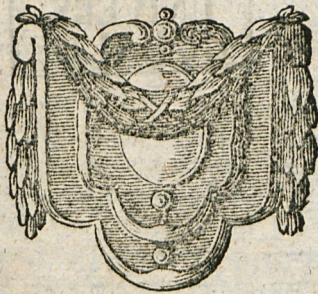
J. H. ab Afchen.
Brema, 1798.

ANIMADVERSIONES
IN
LIBRVM IOB

SCRIPSIT

IAC. CHRIST. RVD. ECKERMANN,

SCHOLAE VTINENSIS RECTOR.

LVBECAE,

PROSTAT APVD C. IVERSEN ET SOC.

1779.

ANNUNCIATIONES

IN

LIBRARIOR

SECRET

JACOBI CHRISTI RVD. POKERMAN

SCHOLAE VITENSIENSIS PRAELECTOR

**KOEN. FRIED.
UNIVERS.
ZU HALLE**

LIBRARIOR

TROBAT RVD. C. WILHELMUS

1771

LIBRI IOB

CAPVT I.

v. 3.

צמר-בקר Has voces S. V. Ernesti Bibl. Theol. Tom. X. pag. 301. *bovm paria* innuere docuit. Quem sequutus in iisdem convertendis, ita tamen intelligi velim. *Bovm paria*, bini binaeve mihi boues sunt, mas scilicet atque femina, qui iugo una submitti solebant, Horatio: *compares* dicuntur Od. II. v. Arationi igitur maximam partem, haec *bovm paria* pasta fuisse putaverim; quemadmodum ubique locorum hunc bovini quidem generis usum eundem atque solemnem fuisse videmus, et ita consuetum, ut quaecunque iugo subacta nondum fuerit, ea bos semper fere expressis verbis, v. c. in sacrificiis, declarari et designari soleat. Quamobrem factum esse videtur, ut vocabulo צמר duplicem quandam vim tribuerent Ebraei, primam, qua *par* generatim, alteram autem, qua *bovm*, qui ad arandum alantur, *par* significet. Deinde voce vernacula *Rinder* quam *Ochsen* uti malui. Hanc enim, quae tauros exfectos proprie innuit, huic loco minus aptam, atque nostrorum temporum illam boves exsecandi consuetudinem a Iobi tempore abhorrere censeo. Praeterea Syrus interpres vocem צמר, פֶּדָן, Arabs ex Syro, فَدَن et Chald. Paraphr. פֶּרְטָן converterunt; qui omnes igitur *bovm paria* arationi nutrita cogitate censendi sunt; nam

nam ⁵⁰⁰ **قَد** boum par est arantium, teste Golio, et Luc.
 XVII. 7. pro Graeco ἀροτριων Syrus interpres **قَد**
 posuit.

קד LXX: και υπηρεσια πολλη, και εργα μεγαλα ην αυτω επι της γης. De vera vocis hujus significatione ambigentes, duplicem ejus fecerunt versionem, ut duplicem illius vim exprimerent. Saepius alibi etiam consuetudinis hujus exempla in nostris των ὁ exemplaribus deprehendi; quorum tamen unum modo, vocabuli scilicet **קד**, supra, commate primo, occurrentis, versionem duplicem, afferam. Habent enim v. i. αληθινος, αμεμπτος, ut et veritatis et integritatis notiones, quarum eam, quae praestaret alteri, eligere non ausi erant, exprimerent. Non est quod pluribus ista, quae cuivis Alexandrinae versionis lectori haud indiligenti occurrere saepius debuere, locis atque exemplis evincam. Timidiuscule vero conjecturam, unde ita usu venerit, aliam quandam, addere liceat. Fieri scilicet potuerit, ut, in eundem Codicis sacri librum graece convertendum, plures viri suam quisque industriam et operam contulerint, atque unius ejusdemque libri plures factae fuerint versiones versionumque editiones diversae. Postea igitur ex hisce pluribus alteram cum altera conferendo et meliora eligendo unam quandam versionem confectam, et in nonnullis locis, duplicem vocis sive sententiae unius translationem, alteram ex altera versionis cujusdam editione receptam esse suspicor. Quae de LXX. viris narratur fabula, ea quidem diu est explosa: mihi autem quod ad numerum septuagenarium attinet, sub illo forte, non septuaginta quidem sed plurium tamen versionum inter se collatarum numerum atque famam ac memoriam antiquam latere in mentem venit.

nit.

nit. Sed de hac re viri docti et in hoc litterarum genere versatissimi iudices sedeant. Nos ad vocabulum עברה redeamus. Hoc igitur οἰόσ famulitium aequae ac agriculturam innuere recte crediderunt; et vocabuli hujus binas fecerunt versiones. Aquila, Symmachus, Vulgata, Syrus, Arabsque ad unum omnes δαλειας, οικειας, famulitii vocabulis usi sunt. At cum Ill. tamen Michaelae ad culturam agri vocem hanc, hoc certe loco, referre malui; et idem mihi Chald. etiam Paraphr. voluisse videtur.

De isto autem vocis עברה significato, dubium esse non potest; nam Gen. II. 5. et innumeris aliis locis עבר, de agro colendo usurpatur. Quocirca Schultensius etiam, Vir summus, eorum non omnino damnat sententiam, qui agri culturam hoc loco innuere credant. B. autem Vogelius in recenti, quam de Schultensii in librum Iob Commentario dedit, editione, eorum, qui de agri cultura hoc loco cogitarint, hoc argumento impugnat sententiam: Saepissime pecorum recensioi fervorum, ancillarumque mentionem conjungi inquit, v. c. Exod. XX. 14. Eccles. II. 7. unde etiam hoc loco de famulitio vocem hanc accipiendam esse colligit. Haec autem ad Viri B. sententiam confirmandam sufficere non videntur. Nam auctori cuivis, quid ponere aut non ponere malit, certe liberum est; praesertim ubi res ipsa expressa mentione non egeat. Iobi autem famulitium haud parvum fuisse, quicumque ad pecorum, boum, camelorum et asinorum ejus numerum magnum attenderit, nullus omnino dubitaverit. Quin fervorum semper loca illa et ancillarum priorem quam pecoris et armentorum mentionem faciunt. Forte igitur, eodem uti argumento si liberet, vocem עברה nostro loco, quia ultima demum legatur, non familiam, quae prior designanda

ac nominanda fuisset; sed agrorum culturam innuere ex ipsis V. B. rationibus colligere possem. Accedit etiam, quod commate 14 arationis iterum expressam fieri mentionem videamus, unde haud minimam divitiarum lobi partem, ex ista agrorum cultura provenisse verisimillimum fit: nec igitur in facultatum ejus recensione, agricultura proflus silentio erat praetereunda.

v. 4. לֹחֶלֶת Syrus וְלֹחֶלֶת habet, ita ut לֹחֶלֶת in ea, qua usus esset, editione invenisse videri possit. Potius tamen sive scribam, seu hypothetam errasse et pro וְלֹחֶלֶת facili quidem permutatione וְלֹחֶלֶת posuisse existimaverim.

וְיָמֵי לִי LXX. κατ'ερασην ημεραν. Quotidie igitur convivium acta crediderunt. Melius autem interpretatur Scholion vetus: εναστος την εαυτη ημεραν: *Suo quilibet i. e. natalitio die.*

v. 5. ויהי כי הקיפו ימי המשתה Syrus וְיָמֵי reverterunt, et ex eodem Arabs عَاوَدَ convertit; quo anni curriculum, cuius jam finis adest, significatur LXX. συνετελεθησαν, at Scholion vetus, ηξευαντο inciperent. Schultensium in verbis his exponendis sequutus sum. Ita enim habet Vir summus ed. B. Vogelii pag. 10: *Cuncta huc tandem redibunt ex nostra opinione: lobum septies quotanni, solemnem sacificationem praesente universa familia instituisse, et quidem sub tempore natale cujusque filiorum, rel. . . .* Praeterea Exod. XXXIV. 22. 2 Paral. XXXIV. 23. 1 Sam. I. 20. aliisque locis, ubi תקופה השנה occurrit, quin sub finem anni vertendum sit, temporisque circulare quoddam spatium nondum elapsum designet, dubitari non potest. — Sed ut et haec addam, ipsius diei natalitii mane oblata esse holocausta si tenemus, integram

loco minus Ἀγγελοι τῶ Θεῶ reddiderunt. Chryso-
 stomum igitur mirari aliquis posset, qui Homilia XXII.
 in Genesin: Angelos in Bibliis sacris nullibi prorsus
 filios Dei appellari, confidentissime affirmat: nisi il-
 lum de Alexandrina solum versione, qua usus erat,
 loqui cogitemus. Praeterea Paraphr. Chald. *Angelos*
 habet; Syrus, Arabs et Vulgatus interpres: *Filios Dei*.
 Vocem 𐤀𐤍𐤍𐤃 quam Ill. Michaelis Ἀντίλαγερ vertit et
 post illum equidem Verfläger transtuli. Theodo-
 tion ἀντικειμενος, idem sibi licere credens, olim jam
 convertit.

v. 7. 𐤀𐤍𐤍𐤃 Egregie Syrus, ex mea quidem opi-
 nione, vocabulum hoc reddidit. Habet scilicet ille
 𐤀𐤍𐤍𐤃 a radice 𐤍𐤍𐤃 circumire, ambire, unde Actor.
 III. 10. mendicus dicitur 𐤀𐤍𐤍𐤃 quasi circumiens.
 LXX. περιελθων et Vulgata: circumivi. Audiamus
 nunc verbi 𐤀𐤍𐤍𐤃 ex Arabum سَوَّ , Savata, Etymo-
 logiam. Nam recte conferri radicem hanc cum illa
 Hebraica 𐤀𐤍𐤍𐤃 dubitare non poteris, modo ut 𐤀 He-
 braeorum س Arabum referre recorderis. Hoc autem
 𐤀𐤍𐤍𐤃 a Golio convertitur: *flagellatus est, celerrime cir-
 cumvectus est*; ad quod illustrandum Homericı *μακρῶν
 δ' ἐλατῶν* memineris velim. Quamobrem rationi-
 bus omnibus diligenter subductis, 𐤀𐤍𐤍𐤃 Hebraeo-
 rum, Latinorum verbis: *circumire, celerrime pervehi,
 ambire*, recte satis apteque exprimi posse nullus
 dubito.

v. 10. 𐤀𐤍𐤍𐤃 Syrus convertit: 𐤀𐤍𐤍𐤃 𐤀𐤍𐤍𐤃
Protexisti manu tua, seu potius: *Protexisti*; ita ut
 manu

manu tua יְמִינְךָ pleonastice positum sit. Ad hunc locum illustrandam conferri debet: Homeri Iliad. IX. 682. — — — *μαλα γὰρ εἶπεν εὐρυππα Ζεὺς* — — —
— *Χεῖρα ἐνν ὑπερέχε* — — — — —

Nostrium autem סָבַח *circumsepisti* vertendum fuisset. Pro illo igitur סָבַח legisse videri posset; quam tamen minus probem conjecturam: nam binæ superfunt viae, quas in versione hac exponenda persequi liceat; altera: fieri potuit ut Grammatices minus callidus, סָבַח et סָבַח alterum cum altero confunderet; altera: ut explanative verbum cum verbo commutaverit. Tertium autem, quod suspicari ausim fere, non addere non possum: Vocum earum, quae sono fere concrepant, in versionibus librorum Veteris Testamenti permutacionem saepius factam esse, facile intelliget quivis, cui evolvere easdem et conferre libebit.

Haec miranti quidem minus, sed unde fierent ita cogitanti, ea in mentem venerunt, quae nunc Viro-
rum doctorum examini subiecturus sum. Primo igitur loco id moneam: Interpretes quosdam lectoribus forte sive Anagnostis usos esse, ita ut hos ex originali editione praelegentes sequuti simul eadem, quae Graece, Ebraice, Latine audierant, in aliud quoddam idioma transferentes, currente sive stilo seu calamo litteris consignaverint. Itaque *Sachta* audiens interpres, a radice סָבַח verbum illud derivandum esse opinatus, quia contextui satis aptum esse videbatur, *protexisti* latinum סָבַח Syriacum fecisset. — At vero quando certe non omnes agnoscite usos esse, nec uti potuisse Interpretes erendum est: deinde haec etiam cogitari debent: Ipsum sibimetipsi saepius periodum quandam sive comma quoddam praelegentem et recitantem Interpretem nonnunquam ad litterarum diversas quasdam for-
A 5 mulas.

mulas, v. c. Ψ et Θ , Υ et Σ , et Γ et quae ejusmodi sunt, minus attendisse, easdemque minutiores certe varietates, sono fere eodem auribus atque oculis simul fucum faciente, illum fefellisse. Evanescent enim hoc modo plurimae, quae exinde ortae sunt, librorum sacrorum inprimis difficultates, nec, ita humani quidquam pati Interpretem potuisse, quisquam facile, qui in librorum vel scripta vel orali interpretatione haud ita prorsus rudis sive, seu supra humanam fragilitatem divinus sit, proprio saepius exemplo haec edoctus poterit inficiari.

מסביב Male LXX. $\kappa\upsilon\lambda\omega$; praeclare Syrus
 כבדו, כבדו *omni loco, ubique circumsepfisti quaecumque ejus sunt.*

v. II. ירכב LXX. $\epsilon\upsilon\lambda\omicron\gamma\eta\sigma\epsilon\iota$, at Syrus: ܕܢܘܨܘܢܝܘܬܝܗܘܢ
*conviciis te afficiet; et ex hoc Arabs شتم idem exprefit. Paraphraſtes Chaldaeus רגד *Blasphemare. Vulg. Benedicet, Alexandrinam ſequuta verſionem. Durioribus uſi ſunt et Syrus et Arabs Chaldaeusque vocabulis. Melius: valere te jubebit; a te deficiet.**

Paulo poſt Chaldaeus habet: *Extende plagam manus tuae et tange.* Ne liberio rem hoc loco Paraphraſten egiffe cenſendus ſit: lectionem forte aliquis variantem ſuſpicaretur: $\text{שׁלַח-נַגַע יָדְךָ וְגַע}$. Excidiffe potuerit quidem primum hoc נַגַע ; ſed Chaldaeam tamen, qui Paraphraſt en ſe profiteatur ipſe, variae lectionis auctorem facere nollem.

v. 15. Conferatur maxime III. Michaelis Bibl. Orient. et Exeget. Tom. VII. pag. 217-220. ותפל שבה Syrus
 ܘܦܠܘ ܫܒܘܢܐ *et irruerunt latrones. Conf. Matth. XXXI.*

XXVI. 55. ubi לִמְּ pro λησις ponitur. LXX. of
 αιχμαλωτευοντες, לָבָּא legisse videntur. Nomini
 scilicet proprio נִשְׁבָּא id quidem difficultatis Gramma-
 ticae inest, quod si Sabaeos intelligas, virorum nomen
 masculini generis esse debuerit; quamvis populorum
 tamen nomina, apud Schmidium nonnulli, commu-
 nia esse putaverint. Numne vero, quod Piscatori
 etiam atque Schmidio placuit, terrae ac regionis no-
 men improprie hoc loco pro incolis forte ponatur?
 Sic de Bello Trojano: *Asiam Europa invasit*, si dix-
 eris, iusta certe reprehensione carueris.

v. 20. יָנָא Syrus, Arabs et Chaldaeus eodem ver-
 bo utuntur. αἰ ο': ἐκείρατο; Vulg. *totondit*. Attamen
 quin S. V. Ernesti l. c. sententiae calculum adjicerem
 non potui: qui quidem furori isto, quo percitus fur-
 rexerit Iobus, *evellere* melius convenire praestantissi-
 me docuit.

v. 21. שְׁמָה. Chald. Paraphr. לבית קבורתא ad
 domum sepulturae. Ille igitur, sicut equidem malle
 etiam, *terram, matrem quasi omnibus communem* hoc
 secundo membro intelligendam putavit. Solaminis
 aliquid habet ista mortis imago, qua per Euphemisum
 ita depingi solet: *Ad matrem redeo*.

CAPVT II.

v. 2. משש בארץ וממתהלך בה. *Terram ce-
 lerrime circumvectus et in ea deambulatus sum*. Verbo
 שׁוּט sive defective שָׁט festinans iter describitur;
 additur autem ממתהלך-בָּרָה, ut summa, quacun-
 ad omnia ac singula attenderit cura et diligentia simul
 declare-

declaretur. Satanam lente festinantem acerrime omnia scrutatum esse, verbis his designari puto.

v. 3. ותסיתני Arabs ^{تغيبني} *incitasti me*. Quod eum in finem notatu dignum videbatur, ut ^{غيب} et Ebraeorum עור cum eodem conveniens *excitandi* significatu recte usurpari intelligatur.

v. 3. לבלעו Syrus transtulit: ^{أولم يذبح} *ut perdam illum* et post illum Arabs verbo ^{هلك} usus est. Alteram igitur radicis ^{בלע}, *perdendi* scilicet significationem, ab Arabum radice ^{بَلَع} derivandam, Syrus sequutus est, cui altera tamen *percutiendi*, arabice ^{بَلَع}, hoc loco facile praestet. Ex Syriaca vero factam esse versionem Arabicam, inter alia loca, ex hoc nostro etiam apparet; nam Arabs interpret originali atque ebraica editione usus, certe textus nostri verbum ^{בלע} Arabico ^{بَلَع} expressurus fuisset.

LXX. habent: *Συ δε ειπας τα υπαρχοντα αυτε διακενης απολεσαι*. Loco τσ ^{לבלעו} legisse videntur *oper, divitias, facultates ejus* a radice ^{הנה} *facilis fuit*. ^{בלע} autem *διακενης απολεσαι* reddunt, a radice arabica ^{بَلَع} *deglutire*. conf. Psal. CVI. 17. ubi eodem fere sensu ponitur.

v. 9. וּמָהּ vulgo converti solet: *Et morere*. sed qui eo modo reddendum putant, ii deinde in diuersas sententias discedunt. Nam alii violentas ut sibi metipsum manus inferret et moreretur potius, quam diutius tam gravia pateretur, uxorem his suasisse verbis opinantur. Alii vero, quod minus durum certe et asperum foret: *Valedic Deo et morere*, i. e. Vitae tibi longioris spes omnino nulla superest. Deo igitur totum te permittas, mortique jam appropinquanti te tuaque sapienter compares suadeo. — Haec autem num aliis placuerint nescio, mihi nunquam istiusmodi elusionibus magis quam explicationibus exegeticis satisfieri potuisse memini. Saepius igitur de meliore quadam et aptiore verba haecce interpretaudi ratione mecum ipse cogitavi; et ita denique ultro quasi illius, qua nunc usus sum, in mentem venit. — Nam particularum omnium loco, ׀ praefixum poni, ita omnibus notum est, ut quae nullis porro argumentis indigent. Hoc loco igitur aut reddendum putavi: *Aut valere Deum iube, aut morere*. Nam illum, quem tu colis, Deum tuum, auxiliari tibi, morbumque, quo nunc opprimeris, sanare, aut nolle aut non posse vides. Aliorum igitur (absit blasphemia verbo) majorum beneficentiorumque Deorum numina tibi imploranda sunt, quorum scilicet ope pristina tibi bona corporis valetudo poterit restitui. Ad Iobi ipsius etiam responsum animum si quis adverterit, uxoris impia verba, eundem profus in modum, ab illo accipi facile perspiciet: Nam, loquere, inquit, sicut impiae loqui solent et נבלה dicit eam, *impiam, quae spernat et contemnere ausa sit Deum*. Tot tantisque bonis laetis atque prosperis a Deo exornati, mala nunc, adversaque cum acciderint nobis, haec ab Illo non feramus? Haec igitur illa erit grata mentis nostrae erga Deum nostrum affectio; hanc illi nunc pro tot tantisque beneficiis in

nos collatis gratiam referemus; ut valere illum jubeamus, et ad hostium ejus castra transeamus? Nonne potius in illo spes omnis ac fiducia nostra erit collocanda?

v. 11. Amicorum Iobi, quorum nobis vates sanctus nomina indicavit, (nam et alios plures ad eundem convenisse, et dubium non est, et omnes viderunt) alterum alter, Bildadum Eliphazus, hique una Zopharum adiere, et posteaquam inter eos de Iobo visendo atque consolando convenisset, iter ad eundem una ingressi videntur.

v. 12. *Coelumque versus super capita sua pulverem jactitarunt.* Quod ad hunc pulveris jactum attinet, omnes quidem interpretes ita de eo consenserunt, ut, quod res ipsa statim et rei natura docebat, tristitiae signum atque imaginem, adumbrari eodem contenderent. Quid autem in specie causae fuerit, cur eo potissimum modo exseruerit sese moestitia, curque iis potissimum acerbissimi, qui animis infederat, doloris signis uti voluerint; in illa scilicet ratione diligentius accuratiusque explicanda, in varias deinde Virorum eruditissimorum plurimi vias abierunt. Sed eorum, quae minus animadversione digna mihi visa sunt, mentione omissa, illud solum, quod pluribus fere placuit, paucis exponam. Pulveria igitur in aerem jactatione: *terram acri mixtam, omnimodam rerum omnium confusionem, et nebulae sive calamitosa tempora designari credunt.* Egregia certe, omninoque probabilis videtur ista, rei ipsius naturae et ornatui poetarum communi aptissima, signi hujus explicatio. — Liceat vero et mihi meam qualemcunque de hac re proponere opinionem. Motum scilicet istum, gestumque lugentium vehementiorem id innuere exillimo: quod

ii

ii, quorum ipsa mens et animus ipse obscurus ac nubilus sit, aeris etiam purioris lucem aegre tolerant serenam; eandemque coelo nigram, tristemque indutam obductamque faciem velint; eadem etiam spissa caligine aëra involutum cupiant; quae animi eorum dejectam lugubremque faciem atque imaginem, quam fieri possit maxime iisdem coloribus referant et imitentur. Dulci quadam, ut hoc addam, spissum nubilumque coelum, animum nostrum tristem et moerentem, melancholia afficere nobis conscii sumus; laetis vero nobismetipsis, sudum contra candens atque serenum aeris speculum, novam animis hilaritatem infundere sentimus.

v. 13. *Et sederunt cum eo in terra septem dies et septem noctes.* Causas investigatum iverunt interpretes, quas propter septenarius hoc loco numerus ponatur. Futile vero studium hoc, nec operae pretium esse videtur; nam ad historiae potius ornatum numerum hunc pertinere, ad eandemque verisimilem magis reddendam positum esse censeo. Quin veterum solemnitas ille erat mos, ut, qui proprii cujusdam negotii causa ipsi aliquem ultro adirent, sive ab alio quodam mitterentur, ii per septem vel novem dies primos continuos, convivii hospitalique munificentia exciperentur; nulla prorsus de negotio quodam ab ipsis conficiendo mentione injecta. Ita centies apud Homerum, veteresque post illum poetas. Quamobrem ne carminis ornatum vates sanctus negligeret, eodem modo Iobi amicos per septenarium hunc dierum numerum, de fortunae ejus commutatione tristissima flere facit; nec Iobum ipsum minus, ita se ab omnibus per illos dies querelis abstinuisse dicit; ut hospitalitatis potius officii sanctissimis totus vacaverit. Suus autem quidam populo fere cuique ceteris sanctior atque potior placuit numerus,

numerus, et septenarium in primis apud Orientis populos in praecipuo quodam honore fuisse, ex innumeris locis apparet. Quamobrem numerum illum hoc etiam loco poni, non est quod miremur, quamquam Graecorum poetas novem dierum serie magis delectari, vel ex ipso, quem supra jam laudavi, Homero facile intelligitur. *Nec cum ipso loquebantur.* Ex iis quae hactenus disputavimus, quomodo verba haec intelligenda censeam, pronum erit intellectus. Nam omnino nihil, per septem dies illos integros, nec cum lobo nec inter se amicos confabulatos esse, mihi persuadere nequeo. Sed ab omni eosdem adversae Iobi fortunae mentione abstinuisse, neque fando renovarent dolorem, diligenter cavisse credo. Additur etiam causa silentii, quae ad istam meam sententiam stabilendam et confirmandam facere potest: *Quantus esset dolor ejus videbant!* Interpretationi huic denique Criticos apud Polum Anglicanos etiam complures adscriptos esse video.

CAPVT III.

v. 3. *Pereat dies, in qua natus sum et nox, de qua dixerunt: in ea puer ille conceptus est.* Non nasci, nec in hos vitae scopulos incidere longe optimum putat, et diem illam in qua natus noctemque in qua conceptus sit interire, et redire in posterum non exoptat; ne miserorum etiam illorum, qui in illis sive gignantur seu nascantur, fata tristissima redeant. Aliis contra: *Numquam ut fuerint dies et nox illa* precari Iobus creditur. Huicne an illi potius sententiae calculum meum addicere debeam, dubius fere haereo. Commate scilicet quarto et octavo quae leguntur, ea posteriori, reliqua vero priori interpretationi potissimum favere crediderim.

B

rim.

rim. B. quidem Lutherus priori accedit sententiae; meque, ut ingenue fatear, eidem magis assentire, negare non possum.

הרה גבר *Puer ille conceptus est: haec cum ita converti, ad Iobum ipsum referenda putavi. LXX. ἰὸς αἰσθεν: en puerum! facillima forte literarum commutatione הנה pro הרה legerunt. Schmidius eodem verbo verbum permutasse, alterumque alterius loco posuisse opinatus est; huic autem ut assentirem a me impetrare non potui.*

v. 4. תופע LXX. ελφοι תבוא legisse videntur. Sed nostrum melius est.

v. 5. יגאלרו Syrus interpres: נבפסס et ex illo Arabs یغطت *tegant illum. Vulg. obscurent.*

Sed Interpretum hunc a textu hebraico dissensum B. Vogelius lectionis varietati minus, quam interpretibus ipsis tribuendum putavit. Et fieri omnino potuerit, ut Grammaticarum rationum minus periti גאל nostrum cum גלל, *convolvere*, confuderint, et verba haec bina eandem vim habere putaverint; sed quia Vulgatae doctus certe eruditissimusque interpres, iisdem adstipulari videtur, omni equidem lectionis variae יגאלרו pro יגלל suspicione carere non potui. — Paraphr. Chald. יטננו transtulit: quod reddi quidem posset: *Inquinent illum.* At vero טנן apud Syros et Chaldaeos *invidendi* etiam vim et significationem habet. Nonne reddas igitur *invideant illum*, i. e. denegent, non dent; ut est apud Virgilium: *Liber pampineas invidet collibus umbras.* Nam et inquinandi et conspirandi notio, cum invidia haud parum convenit, quae propter id idem etiam mordere dente livido, et venenum spargere dicitur.

כמורירי

nis suspicio longe absit, et ex interpretis ipsius, qui sequentia etiam ad diem referenda putavit, ingenio nata sunt.

בִּימֵי שָׁנָה Syrus בְּמִסְפַּר יָמֵי שָׁנָה *in numero dierum*; paraphrastice ac si fuisset: במספר ימי שנה.

יָרֵךְ Syrus بِحَسَبِ et ex illo Arabs *computare*. LXX, εἰη, quos B. Vogelius יָרֵךְ legisse coniecit. Variæ lectionis autem hoc loco nulla mihi in mentem venit suspicio, nam εἰη a radice Graeca εω, latino idiomate, eo, derivandum censeo: μη εἰη εἰς ἡμερας εἰσέρχῃ, non eat, non accedat, ad dies anni, inter anni dies non computetur. Ipsa etiam verbi cum Praepositione εἰς constructio, hanc mihi interpretationem suadere videtur.

v. 7. יָרֵךְ Syrus *fit solitaria*, et qui hunc expressit Arabs, *fit derelicta*, *absccondendi* vim habet, unde Gaza, *thesaurus*, quasi dicas *abscconditum*. Eadem etiam significatione Arabum *usurpari* solet; unde *quod non reperitur. non existit*, teste Golio. Hi igitur, *silicis, glabri lapidis* significationem, et ab ea mutuari solitam *sterilitatis* imaginem ignorantes, reliquorum interpretum instar omnia alia sequuti sunt; quaeque contextui et antecedentibus aptissima videbatur, eam hujus loci fecerunt versionem. Illorum autem translatio, aliquo tamen modo cum vero loci hujus sensu conciliari possit, si noctis sterilitatem, in qua

qua nulli in posterum neque concipiantur neque pariantur liberi, solitudinis imagine declarari posse memineras. Vulgata: *solitaria*; LXX. *οδυνη*, ut Chald. etiam Paraphr. צערר tribulatio. — רננה Chaldaea Paraphrasis male ad *galli siluestris* cantum retulit, cum super recens nato tamen infante laetitiae gaudiique vox toti huic orationi aptissima sit: *Nunquam audiatur in illa lactitiae super infantis nativitate cantus.*

v. 8. Non iis modo, quae vera sunt, sed iis etiam quae vera putantur a multis, etiam si ficta sint, Poetis uti licet; dummodo universa poematis integri series verisimilitudinis legibus pareat. Sic hoc etiam in loco factum esse, non est quod dubitemus.

v. 9. יקו quae inde a vocabulo hocce usque ad commatis finem sequuntur, Arabs non habet. At quia Syro non desunt, nulla textus originalis varia lectio subesse potest; sed fieri potuit tamen, ut illud Syriacae versionis exemplar, cuius scriptum sequutus sit et explicaverit Arabs, lacunam hoc loco habuerit; nam ex Syriaca ille suam Arabicam fecit.

בפעפי שור palpebras Aurorae. Nocti non solum sed diei etiam palpebras apud veteres poetas, saepius tribui solere, dubium non est. Ita etiam hoc loco palpebrae Aurorae, primorum solis radiorum loco ponuntur. Sic Euripides in Phoenissis. Νυκτος αφεγγες βλεφαρον, *noctis palpebra tenebrosa* et Sophoclis Antigone v. 100. χρυσεας αμειρας βλεφαρον nominari videmus. — Aurorae palpebras igitur aspicere, auroram ipsam, ipsumque mane et diem ipsam esse aspicere; *nulla porro dies alma noctem illam sequatur.* Haec autem etiam si bene satis convenient, poeticae tamen dictioni aptius fere ornatusque ita converti putaverim: *Non aspiciatur palpebris Aurorae;* לֹא יִרְאֶה punctis tantum vocalibus paullulum muta-

tis. Aurorae eo modo, quae nocti aliae, tribuuntur; et personam illa, more poetarum solenni, induit, eque mari caput quasi sensim extollere videtur. ita ut palpebrae priores, quam os atque facies tota pectusque et corporis reliquae partes conspiciantur. Quae cujusvis igitur diei mane, expergefacta somno surgere coelo, candidoque terram circumspectans lumine, diem venientem aliam nuntiare consueverit, eandem Auroram nativitatis suae die exortam non fuisse, et non prodiisse vellet, ita ut per binarum noctium et unius diei spatium tenebrae continuae fuerint, illaque dies nunquam illuxerit. — Cui vero, quamvis pulcherrimae, quae obstant interpretationi, ea non reticere debeo. Nam אור־לילה quod innumeris fere locis: *cum animi motu quodam jucundiori, summa laetitia perfusum aliquid videre*, significat; num idem etiam ita convertere liceat, ut praefixum א ad *instrumentum*, ut dicunt, sive ad id, cuius ope aliquid efficiatur, designandum referatur, dubitari potest. Sed fieri potuerit tamen, ut hoc loco minus frequentata quidem, sed reliquis tamen compositionis et collocationis verborum regulis atque legibus non repugnans, dictionis hujus vis atque significatio quaedam superfuerit. Quemadmodum enim latine recte dixeris: *oculi mei te viderunt*, ita non minus: *bis meis oculis vidi te*, dicere liquerit. — Ex Poli etiam Criticorum Anglicanorum Synopsi, hanc eandem viro cuidam docto (cujus autem, propter notularum marginalium confusio-nem atque commixtionem summam, nisi forsitan Vatablus fuerit ille, nomen eruere non potui) sententiam placuisse, laetus vidi. Duo namque veritatem anquirentes, ubi varias ingressi vias, ad eundem ambo finem pervenerint, propter hunc ipsum eorum consensum, id de quo inter illos, nesciis ipsis, convenerat, verisimilius fieri videtur.

v. 10. *Quia non clausit ostia ventris mei; tunc abscondisset nempe laborem ab oculis meis.* S. V. Barthius verba haec ad conceptionem partumque impediendos traxit, et radicem **גַּרְס** de mulierum sterilitate, i Sam. I. 5. 6. occurrere optime docuit. Vatablus, Mercerus et Castalio, ventrem, seu uterum potius, qui lobum gestarit, nec minus reliqui Interpretes, quos Polus excerpfit, de utero in quo jacuerit, ex quo prodierit lobus, interpretati sunt. At Pineda, Schmiddius et Schultensius apprime, ad noctem conceptionis solam, et conceptionem impediendam retulerunt, quibus equidem assentio; nam diei nulla porro mentione injecta, ad noctem solam proxime antecedentia referenda sunt. **וַיִּסְתֵּר** Omnes fere, in hac dictione eodem modo, ac si fuisset **וַיִּסְתֵּר לָהּ** explicanda consenserunt. Nonne vero melius ita explicari potest: *tunc, ubi concipi me passa non fuisset, tunc ab omnibus malis, quae quasi agmine facta, plurima in me irruerunt liberum me praestitisset.* Ita transtulerunt Alexandrini interpretes: *απηλαξε γαρ αν τονον απο οφθαλμων μου.*

v. 11. Commatis hujus sensum ita acceperim: *Asi mihi etiamst concepto, tot tamque variae periculorum vices imminebant, tenelli ipsius necdum editi, foetus facillima destructio, partus ipse, infirmissima primae infantiae aetas, parentum ipsorum, nutricumque incuria negligentiaque, quibus omnibus et singulis tot tamque innumeri parvuli infantesque praematura morte perimuntur et abripiuntur; quamobrem autem miserimus ego quidem, ista omnia, votis eheu felicior evasi.* — **וַיִּסְתֵּר** statim posteaquam ex utero prodii, sive in ipso partu. Pineda, Vatablus, Mercerus, Drusius, Coccejus, aliique: *inde ab eo tempore, quo adhuc eram in utero.* Sed haec minus placent mihi:

mihī; nam praefixum **ו** hoc loco, otiosum minime puto, nec facile quisquam, Iobum in ipso matris utero mortem sibi exoptasse, mihī quidem persuaserit; quod etiam carminis ipsius *ἦρος* non patitur. Ipsiū enim in utero matris extinctio, matrem ipsam in ultimum vitae discrimen adductura fuisset, quamobrem illud quidem optare nefas esset. Potius *in ipso jam partu*, matre salva ac sospite, obstetricis sive obstetricantium culpa atque vecordia enecari potuisse cupit. **מבטן יצאתי**; antecedens **למה לא** subintelligendum est: *quidni egressus ex ventre statim extinctus sum*; quidni debilis post partum infans mox interire potui! Male Syrus et Arabs: *Ex utero cur egressus sum?* **עָפָה? אֲפָה?** Periissem utinam!

v. 12. Ad obstetricantis equidem, foetum, ne' precidat in terram, sedule excipientis genua referendum puto. Quid mihī genua? Quid mihī mammae? Ut lactarer? Post partum potius abjici statim, exponique fameque enecari satius mihī fuisset; omnes enim, quae miserum nunc exagitant me, calamitates molestiasque beatior multo evasissem!

v. 14. **הבנים חרבות למו**, LXX. *οἱ ἐπαυσιωργοὶ πρὸ τοῖς ἔιφεσι*, *superbientibus, propter enses, quos gestabant*. Legerunt forte **הבנים** a radice **בנה** vel **בג** cui laetitiae dissolutae, exorbitantis superbiae vis ac notio fuisse videtur. — Syrus et Arabs, **חרבות**, ruinas habent. — Interpretum alii *de solitudinibus et desertis locis colendis, et sumtuosis, quibus nomen sibi famamque et gloriam parent aeternam, aedibus molendis et aedificandis cogitarunt*. Ita Barthius, Schmidius et apud Polum Critici fere omnes. Alii vero, quos inter Schultensius merito primus nominatur, *sepulchrales regum aedificationes* adumbrari malunt; et
hae

hae omnino antecedentibus, ubi mortis et sepulchri vates meminit, apprime conveniunt.

Hanc igitur Schultenii explicationem praestantissimam, cui Ill. etiam Michaelis suffragatus est, mutuaturus, recens quoddam tamen vocabulo חרבות affundere lumen speravi. Radicis scilicet חרב, Arabum

خریب findendi et perforandi notio certissima est.

Porro ⁵⁰¹خریبة et ⁵⁰¹خریب nostro חרבות simillimum, foramen est.

Quarum igitur per Arabiam numerum magnum esse constat, specus illas patentes et vasta rupium antra, nostro חרבות inuui et designari credo. Quamobrem converti verba haec: Die sich aus Felsenhöhlen Gräber bauen. Qui rupium antra, qui specus sibi, domus scilicet sepulchrales aedificant; domum quasi propriam et mansuram excavantes. Speluncarum autem et specuum ad mortuos humandos, vitaeque defunctorum corpora inferenda usum non est quod exemplis efficiam; ipsum jam Abrahamum Gen. XXXII. uxoris Sarae corpus exstinctum speluncae intulisse notum est. Servatoris nostri corpus etiam, crudeli enecatam funere sepeliisse dicitur Iosephus εν τω καινω αυτη μνημειω, ο ελατομησεν εν τη πετρε. Matth. XXVII. 60. Principum vero magnatumque et ditiorum in specie mos ille rupium antra ad sepulchri aedes extruendi et exornandi potissimum solennis fuisse videtur; cum tenuiores contra in specubus atque cavernis ejusmodi ipsi vitam degerent, et aedium loco illis uterentur, unde Troglodytas et reliquas gentes, quibus eadem consuetudo fuit, celebrari accepimus. conf. maxime Ill. I. D. Michaelis: De Troglodytis, Sciritis et Themudaeis Dissertatio, in Syntagmate

Comment. pag. 190. et ibidem pag. 204. excitatur
Corani Sur. XV. 83. *Excavabant ex petris domicilia
sua, perennes futuri,*

v. 21. ממשמוניו. *Præ thesauris abditis, ita
Schultensius et Piscator. Reliqui fere: ex latebris.
Verba Schultensii ipsa adjicere liceat. Pinguntur, in-
quit ille, mortales tam avide (sive quod mihi potissi-
mum innui videtur avidius) inbiantes morti,
quam alii inbiant thesauris et quidem sub terra recon-
ditis, quos summo studio ac labore cruere conantur,
triumphaturi, si opes illas, quas sperant cumulatis-
simas, effodere contingat. LXX. ανουσσουρες ωσπερ
θυσσουρες, qui thesaurorum instar illam effoderent.
Illud autem Vir summus persuadere mihi non potuit,
quod Praesens effodiunt quam effoderent mavult; ne-
que vim ornatumque figuræ quomodo minuire possit
video; nam ita mihi interpretandum esse videtur: *Sci-
rent dummodo, ubinam inveniri, ubinam locorum
effodi atque ex infimis terræ barathris erui possit, lu-
bentes certe, quin avidiores mortem, et desiderio ma-
gis flagranti effossuri essent, quam qui thesauros recon-
ditos effoderent. Miserorum flagrans illa mortis cupi-
do, pulcerrimis lectissimisque coloribus pingitur.**

v. 22. השמנים לאלו ציל. *Lactantes ad Cho-
ream usque. Ita Schultensius, Barthius et Criticorum,
qui a Polo laudantur, nonnulli. Quos sequutus, Schul-
tensio tamen, etymologicis, quod Vir summus affo-
let, rationibus verba misere torquenti, non contradi-
cere non possum, qui Choreas solenni pompa qua-
dam ductas intelligit. Laetitiae potius signa naturae,
id quod vel ab infantibus discamus, aptissima, saltan-
di scilicet et tripudiandi motus, gestusque designari
crediderim. Sic etiam LXX, sententiam hanc uno
verbo*

verbo expresserunt: περιχαριζομετες, "eximie gaudentes.

v. 24. לפני לחמי Panis instar mihi sunt suspiria mea, ita post Schmidium atque Schultensium converti. 1 Sam. I. 16. ubi לפני iterum occurrit, ab Ill. I. D. Michaelae: Beschimpfe deine Tochter nicht vor den Augen einer niederträchtigen Freundin, transfertur. At Penninah praefens affuisse non videtur. Prov. XVII. 18. ubi Vir Illustris variam suspicatur lectionem, commode satis, pro amico suo, verti posse existimaverim.

v. 26. Praeclaram commatis hujus, splendidissimamque Gradationem, quam dicunt, poeticam notemus: Firma mihi profus nulla, neque stabilis felicitas est! Ne somno quidem ab aerumnis, atque diurna refici molestia licet! Quin potius nulla quidem datur mihi quies, a laboribus atque dolore! Tremor contra timorque perpetuus, miserum me denuo semper exagitat.

CAPVT IV.

v. 2. Syruse אִם־אֶעֱבֹד si coeperim, quem eo-

dem modo Arabs اِنْ عَدْتُ expressit. Verbi אִם־אֶעֱבֹד

ex Actor. I. 22. II. 4. V. 27. Phil. IV. 10. certa satis est significatio. Vulgata: Si coeperimus. Hi omnes igitur infinitum conjugationis Niphal modum, leviter tantum punctis vocalibus mutatis, pronuntiasse censebunt. Tentando verbum contra te, defatigare; ubi colloqui tecum tentamus modo, id ipsum tibi jam onerosum est. Egregia vero Ill. Michaelis versio est, quam

quam non sequi non potui: *Tentabimusne loqui contra te?*

v. 3. יסרת Syrus et Arabs primam posuerunt personam, ita ut יסרתי et paulo post אהחוק legisse videri possent. Sed liberius Syrum libri Iob interpretem locum nostrum, ut in aliis etiam iisque non paucis fecit, explicasse rationumque grammaticarum negligentem fuisse potius crediderim.

v. 6. Vt in commatis hujus hemistichio secundo convertendo, a trita plurimorum, quin potius summorum Virorum omnium vestigijs impressa via non diverterer, a me impetrare non potui. Suasit enim (venia detur praeter voluntatem erranti,) suasit inquam membrorum parallelismus, minime ille quidem negligendus; suasit res ipsa; suasit orationis atque verborum singulorum limpide fluens atque liquidissimus cursus, suasit solita verborum, haud sine summa necessitate relinquenda significatio; suaserunt inquam haec omnia ac singula, illam quam proponere ausus sum versionem: *Religio nonne fiducia tua, nonne pietas tua integerrima spes tua est?* Suspicio nempè scriptum fuisse in libris veterum: ותקותך בתם דרכך. כ praefixum autem, quod ante ותן fuerat, temporis sive injuria evanuisse, seu a librario quodam negligentiori clare minus expressum fuisse, ita ut ותן esse videretur, crediderim. Sive etiam Vau praefixum transpositum videri posset, ita ut ab initio fuerit: ותקותך תם דרכך. Ejusmodi aliquid factum esse ex Alexandrina apparet versione; καὶ ἡ ἐλπίς σου, καὶ ἡ ἀκακία (ita melius pro κακία habent libri) τῆς οὐδὲς σου; duplex καὶ habent, quod priori, quam proposui, favere conjecturae videretur. Tot autem Homoioteleuton concursus atque continua series, litterulae unius

unius transpositionem vero haud abfimilem reddit. Interpretum, si ab Alexandrina versione discefferis, veterum, ne unum quidem a lectione Masorethica abhorrere fateor: at haec sive transpositio sive litterarum commutatio illorum omnium aetate antiquior esse posset.

v. 8. Pro חרשי Syrus legit חושי *festinantes*. Nam habet ille: **يُؤْتِقُ دَمْدَمًا** *qui currunt in peccatis*, et qui eum expressit Arabs **الَّذِينَ يَجْرُونَ** *qui currunt, qui festinant*. Paraphrastice addit Chaldaeus: *Quemadmodum vidi generationem diluvii*; ut ne scilicet ad Iudaeorum gentem, sive ad ejusdem majores pertinere sententia haec videretur. Scaturit ubique Paraphrasis ista, vanissimis atque maxime ineptis ejusmodi additamentis, laciniarumque ab interprete affutarum plenissima est.

v. 10. **כפירי** LXX. **καρπιρια δεικνοντων**. Legerunt forte שני pro שני a radice שגה *extulit sese*, et **כפתני** pro **כפירי**, levi solum facta litterarum commutatione. Nam si in Editione LXX virali **כפני** scriptum fuisse cogitemus, ita ut evanuerit י atque נ τω נ assimilatum fuerit; falli interpretes ita, ut **ת** inferendum putarent, facillimum fuit.

v. 11. **יחפררו** *separantur* conf. Ill. I. D. Michaelia Chrestomathia Arabica pag. 2. a radice **فَرَن** *conjunctos separare*. Conjugationis scilicet Hithpael significatio passiva ab initio propria, conf. Iob. XV. 19. Ies. LII. 2. *superesse*

supereffe hoc loco videtur. Quocirca converti: Solitarii ambulant, incedunt filii leaenae, catuli leonis, cattervatum non amplius conspiciuntur, omnes fere interierunt fame, ita ut unum aut alterum juvenem leonem nunc videamus, ubi eorundem antea cattervae ferocientes discurrere solebant. Vnus solum alterve supereff.

לִי LXX. Μυρμηκολεων; Vulgata Tigris. Est autem proprium quoddam atque dignius nomen leonis: *Strenuus, fortis, qui sui similem non habet*, a radice ^ללָבַס non fuit, ⁵⁰לָבַס Strenuus, Leo, conf.

Golius in h. voce; ita etiam Schultensius convertit: *Robustior Leo.*

v. 12. וְשָׁמַע אָזְנוֹ מִן הַשָּׁמַיִם; *arripuit auris mea sursum ab illo.* Praeterlabentis soni celerrimam arreptionem, voce vernacula *enthaschen* exprinere stuidi. וְשָׁמַע sonus incertus, obscurus, quemque non nisi summa animi attentione excipias, nostrum fere *Geflüster*. Splendidissimi hujus oraculi omnes fere ornatum pulcerrimum debitis interpretes laudibus extulerunt. Hoc ipsum autem divinum mihi, et Mosi, seu quis libri hujus praestantissimi auctor sit, a Deo datum esse credo. Tristissimae, quae populum suum dejecerat servitutis, asperrimam coram Deo deplorans sortem, gravi deinde nocte proxima oppressus somno jacuisse, nancque coelitus revelationem, qua mentem solaretur, accepisse videtur. Cur tot tantisque molestiis premi Israelitarum populum affligique voluerit, per somnium docuit illam hoc divino oraculo Deus; scilicet ut, qui Dei sui obliti essent, nunc demum expurgiscere discant, opemque illius implorent, qui solus

lus eos ab omni malo tutos praestare possit, quique tot sanctissimis promissionibus, Abrahamo, Isaac, Iacoboque pollicitus erat, quin sanctissimo, per semetipsum jurans, jurejurando confirmaverat; fore ut posteritatis eorum curam ageret perpetuam, suoque eodem speciali quodam et propiore moderamine tutarentur. Monitionis igitur et consolationis aliquid oraculo nostro inesse videtur. Monitionis: sua mortaliu non paucos, sua potissimum culpa, saepius multa atque tristissima pati, dum correctionem leviolem negligendo graviora et asperiora in se trahant. Consolationis autem: paterna Dei, benigna aequae ac sapientissima providentia mundum et res praesertim humanas ita regi, ut dummodo homines ad meliorem frugem redire, et adversis vitae casibus meliora, justitiam, ordinem, temperantiam ac moderationem edoceri velint, ex quamvis profundo molestiarum gurgite rursus emergere possint.

v. 17. מַעֲשָׂוֹ לֹא לֶעֱשֶׂה לְךָ LXX. legisse censendi sunt מַעֲשָׂוֹ אִן convertunt enim: ἡ ἀπο τῶν ἐργῶν αὐτῶν num ab operibus ejus.

v. 18. אֵין אֵין לֹא Fidos non declarat; a radice אֵין vocis Kal, fides fuit. אֵין אֵין vocis Hiphil: Fidem fecit, censuit, declaravit.

v. 19. Commatis hujus sensus hic est. Domuum lutearum incolae, mortales, infirmitatis atque imbecillitatis propriae parum memores, id arrogare sibi audebunt, quod ne angelis quidem contingere potuerit? Inde a primo vitae mane ad vesperam usque, variis illi quidem miseriis et calamitatibus tunduntur; sed quibuslibet nullis correctionibus animum advertentes, prorsus pereunt, omnibusque vitae bonis, opibus co-

piisque

piisque exuuntur. (Radiceוֹצֵר de amissione bonorum opumque etiam usurpari Deut. XXII. 3. 1 Sam. IX. 3. 26. Jerem. L. 6. Ezech. XXXIV. 4. 16. et alia loca docent. לִנְצַח a radice נָצַח apud Arabes

נִצְיִי purus fuit, v. c. pura limpidaque fuit aqua, proprie, ad integrum prorsus, omnino). Nonne saepius auferitur etiam ab illis pauculum illud, quod reliquum erat, pristinae fortunae, atque nihilominus moriuntur tamen idem ipsi, quibus haec omnia acciderint, nondum sapientes. (ותירו Reliquum ipsorum, a radice יָתַר reliquit, reliquum fecit. וְלֹא נַחֲמָה Et non in sapientia, nondum sapientes; LXX. παρα το μη εχειν αυτες σοφιαν.

מכּוּלֵי מַשִּׁיִּים לִנְצַח וְיִאֲבֹדוּ; haec verba LXX. interpretes ita converterunt: παρα το μη δυνασθαι αυτες εαυτοις βοηθησαι, απωλοντο. Scilicet מַשִּׁיִּים לִנְצַח cogitare de victoria interpretati sunt; Quia non cogitarunt de victoria, interierunt; saepius enim נָצַח de victoria plena atque hostium profligatione integra acceperunt. Vnde etiam sacrorum foederis novi librorum scriptoribus, Hebraisus ille frequentari solet, quo εις νικος, nostrum לִנְצַח, apud illos: prorsus, omnino, in aeternum significet. Conferatur Ill. I. D. Michaelis Einleitung in die göttlichen Schriften des Neuen Bundes, Dritte Ausgabe, erster Theil, pag. 127. 128. Pro יִסּוּרֵנוּ LXX. legerunt יִסּוּרֵנוּ, vertunt enim: εξ ων και αυτοι εκ τς αυτες πηλας εσμεν: quos inter nosmetipsi etiam ex eodem luto efformati sumus. יִסּוּרֵנוּ fundamentum ita explicarunt, ut materia esset, ex qua creati primum et efformati sumus, pulvis scilicet et terra. Seu forte יִסּוּרֵנוּ legerunt. nam fieri potuit etiam, ut lecto יִסּוּרֵנוּ

יִצְרֵנו ita pronuntiaverit, ut interpres illum יִצְרֵנו legisse putaret. conf. supra ad C. I. v. 3. scripta.

v. 20. לפני עשׂ *ad instar tinea*; ita post Schultensium, Schinidium aliosque converti. מכקר לערב Schultensius atque Mercerus verba haec de vitae humanae initio ac fine acceperunt. Vitae quodcumque hominibus conceditur spatium brevissimum, variis tamen ad mortem usque casibus tunditur.

Huic autem, quam proponere hactenus et confirmare studui, oraculi nostri explicationi, haud spernendum quidem capitis sequentis comma 17. lumen affundere existimo. Nam de industria veluti, exponere ibidem et interpretari voluisse oraculum hoc Eliphazus censendus est; beatumque praedicat illum, quem paterna sua correptione dignari voluerit Deus; ita ut, de illo, quem in adversis vitae humanae casibus, poenisque hominibus infligendis propositum habeat Deus, scopo ac fine benignissimo; atque de adversae fortunae, modo ut homines illa sapienter ac prudenter utantur, aequamque rebus in arduis servare mentem nunquam non meminerint, exitu laeto atque felici sperando, oraculum hoc divinum recte ac optimo jure explicari posse, facile colligatur.

CAPVT V.

v. 2. Cujus mentionem Critici apud Polium nonnulli atque Schultensius fecerant, illam in commate hoc vertendo interpretationem sequutus sum. Continuum scilicet hanc et cum antecedentibus cohaerentem orationem putaverim: *Fortiter ferendo igitur adversam potius fortunam leviozem reddere deberes, nec te*
 C Deum

Deum clamoribus tuis fatigare decet, nam fore ut responsum tibi det, nunquam poteris sperare. Angelorumne quemdam ambire, utque tuam apud Deum causam agere velit, exorare tibi licebit? Memento potius, iram divinam enccare stolidos, et indignationem Dei interficere stultos. מוֹלֵל stolidus atque securus quidam impius atque nefarius est, cui scilicet torporem mentis profundum, ut expergiscatur tandem, neque secunda nec adversa fortuna excutere valeant, qui totius rerum uniuersitatis et vitae suae non minus moderatorem rectoremque summum sapientissimum atque beneficentissimum, Deum suum videre et agnoscere nolit; durusque semper et nullis neque beneficiis, neque correctionibus ad meliora probanda et sequenda adductus, טעט aegritudinem, excaescentiam divinam tandem provocaverit.

v. 3. Exemplo dicta haec stabiliuntur et confirmantur. Vocabulum מוֹלֵל hoc loco iterum ponitur.

טטט Syrus; מוֹלֵלָא cui omnia bene proces-

serant; et Arabs اسْتَقَام erigentem se. Variam sub-

esse lectionem non credo; nam verba potius, eundem sensum fundamenta posuisse, Syrus non modo, sed, qui hunc explicasse videtur, Arabs etiam censendi sunt; quae radices enim firmas terrae fortesque altius adegerit arbor, ea lactior etiam feliciorque exsurgit.

וּמֵקוֹם נִוְחוֹ פְתָחוֹ : Chaldaeus: Et maledixi habitaculo ejus repente. Syrus autem: מוֹלֵלָא יִפֹּטֵט Et perire progeniem ejus post ipsam; Arabs: que

que expressit hunc: *وهلكك ذوميتة نغلة* et *perire*

progeniem illorum post illos: ita haec eorum interpretatio in Polyglottis vertitur. Sed equidem *ذوميتة* Syrorum et *ذوم* Arabum, *mansionem* ac *domicilium* vertere mal-

lem; nam apud Arabes *الدوم* *Aldovar*, *Tentoriorum*

orbicularis vicus est pagusve, teste Golio, et *Ulgem. Reisen* Vol. II. 487. *דקן* in tempore infinito accipiendum esse Syrus opinatus est. LXX. *εὐθεως εἰβωθῆν αὐτῶν ἢ δαίται*; sive *דקן* legerunt, seu quemadmodum Syrus fecit, nostrum *דקן* infinitum tempus significare putarunt. *Δαίται* pro domicilio ponunt. — Vulgata: *Maledixi pulchritudini ejus repente*, *דקן* pulchritudinem convertit; quo significato quamvis gaudeat nonnunquam, ille tamen huic loco minime convenit. — Mihi etiam, ut hoc addam, verbum *דקן* a Syro, secundum alteram ejusdem, *perforandi* scilicet et hinc *destruendi*, notionem translatum esse verisimillimum est.

v.4. Secundae hanc et adversae fortunae, poetis orientis fuetam, imaginem, iisdem fere, quae praeiverat Ill. Michaelis, in convertendo verbis exposui. *עשי* proprie *libertas* a radice *עש* apud Arabe

عاش *amplius*, in *patenti quodam*, *aperto ac amplo loco*

constitutus fuit, *liber fuit*. Hoc loco autem innuit, *absolutionem in judicio*; nam damnationem vincula et libertatis amissio sequi solebant. Deum nempe vates sancti mundi totius et mortalium cujusvis regem, et ad instar orientis regum, *judicem simul tremendum*

dicere amant, et hanc ob causam deinde, quaecumque sive bona, laeta atque felicia, seu mala, tristia aduersaque hominibus acciderint; ea omnia Deo iudici, suum cuique pro cuiusque meritis tribuenti, vel remuneranti, vel punienti assignant. **וְשֵׁ** igitur, proprie, *absolutio judicialis*, re vera *secundam modo fortunam* designat; contra vero: *Nulla eripiente in iudicio contundi*, idem est ac si diceret: *Summis, in quibus nemo opitulari nobis possit*, miseris et calamitatibus, asperrimisque vitae casibus exagitari. Nam quaecumque mortalium vitam premere solent molestiae, curaeque graves et anxiae, illas omnes suppliciorum divinorum nominibus, vates sancti, sicut et omnes reliqui illorum temporum poetae, appellant.

v. 5. Conferendum puto Caput XXIV. 10. 11. ubi nefariorum hominum farris manipulos portantes famelici, oleumque ejus vinumque prementes sitibundi describuntur. **קצירו** Messem ejus, fruges intelligo ab eo demessas; nam proprie **קציר** est *seges demessa*, *fruges demessae*, et exinde transfertur *ad tempus frugum*, *ad aestatis et messis tempora*.

וְאֵל מְצִיבֵי יַחְהוּ et in corbes colligent illam, ab Arabico **صن** corbis, Syrus: **وَصَان** et ad sitim.

Legit forte **צמי**. nam postea, in isto vocabulo convertendo, eodem verbo utitur. Id autem apparet, quod notatu dignissimum est, **ו** praefixum in ejus libro non fuisse. — Conferri potest autem adversionem meam confirmandam, Arabum **مصن** corbis *plenus et aestuans, praesertim vindemiatorum*, quod cum nostro

nostro מצן omnino unum idemque vocabulum esse videtur.

חילום ושאף צמים חילום Propter membrorum parallelismum, et famelicorum supra factam mentionem, צמים hoc loco *sitientes* innuere, et ita verendum esse putavi: splendidissimam enim, quam Ill. Michaelis de hac enunciatione dedit, versionem demiratus quidem, sequi tamen ausus non sum. Vulgata, Syrus, Arabsque *sitientes*. Obstat modo שאף singulari numero sive ενικως positum; at suspicarer equidem, litterae ך transpositionem factam et pro שאף potius שאפו legendum esse, quod, quia antecedens ויקחורו etiam in eandem litteram exit, eo facilius accidere potuerit. Minus vero placet, quod tentasse nonnullos video, qui שאף partitive explicandum esse dicunt: *Quisque sitientum hauriet opes ejus*: צמים a radice צור, ut קמים a radice קור punctis vocalibus mutatis derivari posset, et *jejunos* igitur significaret *Diuturna et intolerabili fere inedia exsecati, avidi opes ejus deglutient*. Jejuni autem famelicis supra dictis optime responsuri essent; ni veteres forte Interpretes, צמאים, *sitientes*, legisse censendi sint, quod mihi tamen dubium esse videtur. Porro שאף summam aliquid accipiendi et deglutiendi cupiditatem innuit, simili ab animalibus mutuato, quae anhela fere et suspiriis alte ductis, atque exploso e naribus et gutture gemitu, pabulo viso inhiare solent. — חילום Divitias ipsorum, opes abunde coacervatas.

v. 7. לעמל Ad laborem nascitur homo. Mortalium est, ferre labores, vitaeque terrenae curas atque molestias non paucas tolerare; et quo minus altius evolet aliosque superet omnes, sua illum fors ipsa ac sua ipsius conditio impedit. At vero בני רשאף, avium filii rapacium,

rapacium, qui raptu vitam alunt, violentisque et audacissimis facinoribus aliorum hominum facultates et opes ad se rapiunt, iis solis altius evadere, atque supra humanam fere, reliquorumque quibuscum vivunt, mortalium sortem extolleré sese atque evolare contingit. Hic enim commatis hujus sensus est. Mirari noli, quod impiorum opes divitiaeque congestae, post eorum mortem semper fere diffluere distrahique soleant, cum vitam tamen iidem, ab omnibus prope molestiis liberam, omnibusque, quibus censetur humana felicitas, bonis affluentem exegerint. Nam mortalium fortis ea est conditio, quae eosdem a multis laboribus, curis, rebusque adversis liberos existere non patiatur. Quos autem reliquis hominibus omnibus fere, divitiis, opibus, copiisque praepollere videmus; eosdem rapacium instar avium vixisse, vique et rapinis, concussionibusque alios saepius bonis ac facultatibus suis exuisse, magna certe suspicio est. Iustitiae leges igitur, quas scripsit et ab aeterno rerum huic pulcherrimae omnium universitati condidit Deus, hanc post obitum malorum, distractionem ac dissipationem eorum, quae contra jus fasque coagmentaverant, fieri jubent; ita ut eadem postea sive ad eosdem illos homines, quos spoliaverant, sive ad eorum posteros, temporis ac rerum humanarum vario decursu redeant.

Quae vero contra hanc meam sententiae hujus explicationem moveri dubia possint, reticere nec debui, nec volui. Num verum est, rogitare possit aliquis, quod hoc loco dicitur: Opulentos, divites, potentesque semper fere rapaces et injustos fuisse, et sive inhonesto ac sordido lucro, seu rapinis atque concussionibus opes suas collegisse, et divitiarum copiam, qua nunc abundant, quaesivisse? Minime verum est! Sed nihil ad me. Nam primo falli potuit Eliphazus, cujus haec senten-

sententia proponitur; sicuti diem suam natalitiam execrando, salva Scripturae Sacrae auctoritate divina, errare Iobus potuerat. Quin disertis etiam verbis in ipso carminis hujus divini sine erroris arguuntur amici, qui cum Iobo colloquuti erant. — At vero minime defunt mihi argumenta, quibus dictum hocce durius quidem excusare et pro temporum illorum ratione satis verum fuisse ostendere poterim. Nam in primis fere gentium, populorumque incunabilis tanta hominum divitum atque pauperum diversitas esse non solet. Vitae necessitatibus, victui atque cultui satis tenui comparandis, omnis ab initio labor atque industria impenditur. Postea vero singulorum hominum opibus crescentibus, necdum legibus latis, quae fraudulentos atque rerum alienarum cupidos homines (quorum certe gentes rudiores et incultas inter, numerus haud parvus esse debet,) fraeno quasi saluberrimo quodam coercere possint: primorum certe divitum et opulentum non pauci, vi saepius atque violentis et iniustis mediis, quibus divitias suas adauctarent, uti consuevisse existimandi sunt. Quicumque scilicet Homerum et reliquos antiquioris aevi poetas legerit, quicumque ad populorum primum a barbarie ad cultiorem et mansuetiorem vitam transitum animum attenderit, qui civitatum, regnorum et populorum memoriam veterem et conditionem, antequam ferrentur leges, tristissimam, v. c. Athenarum ante Draconem, Solonem, Loccorum ante Zaleucum, Charondam, aliosque Pythagoris disciplina imbutos legislatores; Romaeque ipsius ante XII. tabularum leges latis et postea etiam turbulentissimum atque miserrimum statum noverit; ille etiam, ni fallor, Eliphazum ita loqui, et sine magna quadam injuria haec asserere potuisse, facile mihi largietur. —

Fieri potuit autem, ut Eliphazus iisdem verbis etiam, Iobi ipsius opes atque copias, quibus nunc omnibus exutus erat, antea ingentes, tacita quadam et laeva criminatione, raptus atque iniustitiae arguere voluerit. Nam etiamsi vitam Iobi piam ita, integramque fuisse crediderim, ut quamvis levissimam in illo, iustae criminationis ejusmodi causam, ne ullus quidem inimicorum ejus etiam, invenire potuerit; hominum tamen, qui consolatum amicos venerint, plurimorum ingenium satis superque notum est. Meis ipse auribus equidem audi vium haud indoctum nec imprudentem, qui amicum suum optimum et summam integritatis virum, cujus domus non modo, sed reliqua etiam omnia fere igne absumta erant, consolaturus cum venisset, inter alia multa, haec etiam ingerebat: *Dolere tu quidem noli! Poenam potius haec omnia divinam esse memento, et de iis maxime, quibus hanc calamitatem demerueris peccatis, in posterum fugiendis et evitandis, ut cogites ego quidem suadeo; tunc omnia tibi reddet Deus; et bonis te cumulabit.* Haec cum audirem, equidem amicorum Iobi non meminisse non poteram; qui eodem prorsus modo cum Iobo egerant. Sed ea mortalium omnium fere imbecillitas est, ut aliena facile, nostra raro, vitia cernamus, atque ubi nulla sint etiam, ibi tamen in aliis facile inesse quaedam suspicemur; ita Iobi etiam amici, (qui pro istorum saeculorum genio, quaecunque homini adversa acciderent, ea suppliciorum a Deo inflictorum loco habebant) peccata ejus quaesitum ibant, quae Deus puniisset.

v. 10. *אֲרָצוֹת pascua*; tractus illos campi jacentis longiores intelligo, qui per totum fere Orientem vagis pastoribus parere solebant. (S. D. Michaelis vermischte Schriften, 1ster Theil pag. 128. 129. ejusdem de Nomadi-

Nomadibus Palaestinae Commentatio, in Syntagm. Comment. §. I. ubi Virgilio Georg. III. verba etiam adducuntur). מרחק proprie, *quod foras est*; ubi de domo, extra domum, ubi de urbe, extra urbem, ubi de regno, extra regnum. Hinc etiam est platea, et inde tractus illi, pactoribus vagis patentes, hoc vocabulo designantur.

v. 15. מרחק מפייהו, *Gladio, ori ipsorum, et fortioris manibus, pauperem eripit.* Os ipsum gladio comparatur, ut ancipiti linguam novaculo conferri saepius legimus. Ne ore truci, quod gladii instar est, pauperes in iudicio interimant potentes; neve miserum illum, crudelibus jam dominis servum addictum, fortiores manu abripiant, cavet auxilio suo Deus, qui opem illis ferre pollicitus est.

LXX. legerunt וישעם חרב *Gladius, ensis, bellum auferet illos, vertunt enim: απολοιωτο εν πολεμω.* Pro sequenti מפייהו מור legerunt מפייהו מור *exire facit, eripit e fortioris manu pauperem,* habent enim: αδυνατος δε εξελθει ex χειρος δυνασ. At vero nec haec, nec illa varia lectio ejusmodi est, quae suffragium quoddam atque calculum ab aliquo latura sit. Melius longe, aptius elegantiusque nostrum textus ipsius scriptum est.

v. 20. פרהך *eximit te,* a radice פרה, *eximere,* sive pretio persoluto servum aut addictum redimere atque liberare. Hinc pro quavis postea liberatione ponitur.

CAPVT VI.

v. 1. Pro למאן Vulgata legit למאן , vertit enim: *utinam apponderentur peccata mea.* — למאן LXX. et Vulgata atque Chaldaeus legerant למאן . habent enim: LXX. *τας δε οδυρας μω*, Vulgata: *Calamitates, quas patior.* Chaldaeus: למאן et *afflictio mea.* Sed Masorethica lectio certe praestantior est.

v. 6. למאן Quemadmodum priora loci hujus dicta de cibo interpretanda sunt, sic למאן etiam hoc loco de gustu et sapore, qui cibo inest, jucundo sive tristi intelligendum existimavi. Apud Ara-

bes radix nostra למאן , sive طعم , de cibo capiendo proprie dicitur. Sic Corani Sur. CVI. 4.

الذي اطعمهم in IVta, qui cibavit illos, et CVII. 3.

علي طعام المسكين ad cibandum pauperem. Ipsam

autem Iobi quaestionem ita intelligo: Num sputo, (summam certe nauseam moventi) Ipumaeque, quam diris exagitati somniis eructare solent, saporis quiddam inesse poterit? Non injura certe, non injuria conqueror, nam omnia mihi salva si essent, non magis ego clamarem, quam molles depascens herbas rudere onager, aut, cui farrago abunde praebetur, bos ad pingua stabulans praesepia mugire solet, sed insulsa mihi atque insipida sunt, quaecunq; mihi apponuntur.

v. 6.

v. 6. בריר חלמות Vulgata: *Quod gustatum affert mortem.* legit igitur חלמות. Idem etiam legerunt LXX. sed pronuntiarunt חלמות, habent enim: εν σπυμα νεοις; ita enim scripti interpretationem fecerunt: *In spuma vacillantium.* Ita Syrus etiam in Polyglottis: *in spuma ebriorum*, quod in versione Polyglottis Londinensibus in Margine adjecta male redditur: *in albumine vitelli.* Arabs ibidem habet:

فِي رَيْقِ الْحَبَقَا quod male convertit ejus in Polyglottis interpres: *in succo portulacae.* Nam رَيْقٌ salivam designat, jejuni in specie stomachi, post ebrietatem; et حَبَقٌ fatuus est: vertendum igitur: *in spuma, in saliva fatuorum, ebriorum.* Haec denique ח cum ה permutatio, praelegentis etiam, distincte minus litteras singulas efferentis, culpa facile fieri potuit. vid. supra ad Caput I. 3.

v. 7. Pro בנגוע Syrus legit לנגוע sive בנגוע, vertit enim: כפלות⁷ אס in percussione sua. Arabs

يَفْكَاهَا male vertitur in Polyglottis: *libertatem suam.* فف⁴ enim est: *dissolvi, languere, decrepitem esse;* terterem igitur: *in languore suo.* Nam explicavit Arabs versionem Syriacam; et Syrorum כפלות⁷ contundendi, plagisque afficiendi significatum habet.

חמה

הסח LXX. Syrus et Arabs **הסח** pronuntiarunt.
 Habent enim: Syrus: **أَوْعَدِي** aut ejulatur, vociferatur. Arabs: **أَوْيَصْرُخُ** aut exclamat: (male interpretres ejus in Polyglottis: aut *incedit*) LXX. **βρομον γαργαγω**, *fremitum enim uideo*. Pro כרוי Syrus et Arabs vertunt: *Sicut ebrius: legerunt כרוי*, a radice רוה. רוה Syrus a radice **רוה** belligerare derivandum censuit, vertit enim: **דַּיְבַד** et ex illo Arabs **قَتَالِي** pugna mea. LXX. denique pro **לנגוע** legerunt **לניב** verterunt enim: *Ου δυναται γαρ πανσασθαι: requiescere non potest anima mea*.

v. 9. וידכאני Syrus **وَيُدْحِي** et post hunc Arabs **وَيُطَهِّرُنِي** et mundet me. Simili vocabulorum sono deceptus, **דכא** Hebraeorum idem cum **דכא** Syrorum esse credidit.

ויבצעני *Et colligat me*: Colligendi scilicet primam verbi **בצע** significationem fuisse credo, ut: *colligere messem, fruges, poma*. A frugum amputatione deinde, amputandi significatum accepisse videtur. Arabum etiam **بَصَع** hanc colligendi vim habet. Inde etiam **בצע** *lucrum est: opes collectae, coacervatae*. Ps. CX. 3. Prov. I. 19. *opes colligere*. Ezech. XXII. 27. Amos IX. 1. de lucro faciendo positum est. Ies. XXVIII. 12. textor quidem, qui confectum jam et absolutum opus, qui telas colligit atque convolvit. Ioel.

Ioel. II. 8. Iaculis disjecti milites, qui commate nono vagantes depinguntur, nunquam sese postea colligent. Zach. IV. 9. *uedificium colliget*, quaecumque ad extruendum illud pertinent, ea omnia conficiet. Et nostro denique loco: Vtinam segetis instar maturae porrecta manu, Deus me colligere vellet.

v. 10. LXX. legerunt: וְתָהִי עִירִי מְנַחֲתִי *Et sit urbs mea quies mea*, i. e. sepulchrum meum, vertunt enim: Εἴη δὲ μὲν πόλις ταφος. Et porro: וְאֶסְלְדָה כְּחִלָּה לֹא אֲחַמֵּל *et cuius (subintelligendum putarunt אֶת אֲשֶׁר) fossam transfliero, ejus (scil. urbis) non parcam*: εἴ τις ἐπὶ τειχεῶν ἠλδομένην, ἐπαυτῆς ἔφεισομαι. Male: וְאֶסְלְדָה Syrus convertit: ܘܥܕܠܐܘܢܐ, quod male interpretata est versio in Polyglottis latina, *et perficiat*. Vertendum esset potius: *et consoletis me*. Ioh. XI. 19. 1 Theff. II. 11. Graecum παραμυθισμαῖς hac eadem voce Syriaca exprimitur.

בְּחִלָּה Proprie radix חוּל *disortum* et *incurvum* designat; unde dicitur ille, qui doloribus contorquetur, incurvatur, vulnere duplicatur. Splendidissima certe et rei ipsius naturae aptissima verissimaque imago: ultimis scilicet doloribus percitum, extremumque agona patientem coram intueri mihi videor. Duplicato corpore pedibus terram quatit, et motu quodam vehementiori, quae quantaque patiatur, significast. Animalia quicumque, ubi mortem appropinquantem sentiunt, semel iterumque viderit, ille etiam egregiae hujus fortissimae imaginis sensum, horrore animos permoventem recte capiet. Saepius eadem Homerus atque Virgilius uti amant.

v. 15. כַּפּוּק נַחֲלוֹתֵינוּ Verbum כַּפּוּק Arabum

ذَقَّقَ proprie est: *exiit* et in Hiphil הִפּוּק, Arabice

in IVta أَذَقَّقَ exire fecit; unde porro nostrum אִפּוּק

fons, scaturigo aquae, et rivulus etiam e fonte promanans. נַחֲלָה autem vallis non minus quam rivulus est. — In verbis ipsis igitur nihil est quod obset, quo minus alterum commutatis hujus hemistichium alteri respondere possit: *Perfidi facti sunt amici mei, rivuli instar, et sicut torrens vallium evanescent.* Vallium scilicet torrentes designari puto, qui nive soluta, a montium verticibus, verno tempore delabuntur, ingentique sonitu atque murmure surdo magnorum fere fluminum speciem ostentant; mox autem, aestatis caloribus ingravescentibus, subito decrescunt, atque, ni forte hominum industria, aggere facto, quo minus in deserta bibulae arenae loca dilabantur, eos impediatur, penitus sensim exarescunt.

v. 17. יִרְבּוּ Rivuli sunt iterum, qui fluminum instar antea ingenti montium atque convallium fragore

proruperant. Arabum تَرَبَّبَ *septum sive canalim fa-*

cere et تَرَبَّبَ *canalis aquae, conferri merentur. Ad*

horum etiam instar amici, dum fortuna nobis favet secunda, adulationibus atque proteflationibus fervent, illa vero ubi tergum nobis verterit, hi etiam post alterum alter taciti abeunt, nec amplius videntur, neque audiuntur.

v. 24. אֲמָרוּ יִשְׂרָאֵל *Institutiones de recto, de eo, quod rectum sit.* נִמְרָצוּ *Praecipitaneae sunt; a radice*

dice Arabica ⁵¹¹ מֵרֵץ, praevertit alium, et ⁵¹¹ מֵרֵץ velox,
celer, nostra מֵרֵץ lucem accipit. Satis etiam ad rem
ipsam aptum esse videtur, quod amicos male disputan-
tes praecipitantiae inculaverit מֵרֵץ autem, ubi aegro-
tandi notionem habet cum Arabico מֵרֵץ conferen-
dum est.

v. 25. יוכיח redarguitur, docetur, corrigitur.

אֵן Quod Capite I. II. exprimendum
non putavi jusjurandum, quia cum Deo ipso scilicet
Satanas loquutus esse dicebatur, idem illud tamen hoc
loco retinendum et in convertendo non negligendum
esse credidi. Nihil est enim, quod particulae אֵן
propriam jurandi vim minuendam esse suadeat. Nam
sanctissimo Iobus amicos jurejurando alloqui, et pro-
missa sua, sine omni dedecoris suspicione, Deum
ipsum testem invocando, firmare poterat.

v. 28. אלהי עולה Non sit perversitas, non
sit iniquitas ad quam convertimini; hoc enim subin-
telligendum esse crediderim. Vos igitur converti-
mini, modo ne convertatis vos ad iniquitatem: et ego re-
vertar; illud enim virtuti mihi duco: Errores dum-
modo vestros vos agnoscere volueritis, ego etiam me
errasse confitebor.

CAPVT VII.

v. 1. צבא Syrus צבא' *tempus*, et Arabs hunc sequutus زمان' convertit. LXX. πειρανησιον; *experimentum militiae*, res militaris, bellica. Vulgata: *Militia*. Vocabuli צבא secundaria quaedam *temporis praesituti* significatio fuisse videtur.

v. 2. פערל Recte quidem interpretatus est Syrus *لَا تَقْلَمُوا*; male autem convertit hunc interpres ejus latinus in Polyglottis: *ut absolvatur opus suum*; huic scilicet Arabs erroris causa fuisse videtur, qui eodem modo explicavit, *تَمَامَ فَاعِلًا*; Syri potius verba ita sunt convertenda: *ut rependatur merces operis sui*; nam Matth. V. 33. et alibi saepius, pro Graeco αποδοδοναι Syrorum *סד* positum reperire licet. Paraphrasten egerunt LXX. *ωσπερ θεραπων δεδοικως τον κυριον αυτη, και τετευχως οικιας*: Vita hominis servi instar est, qui, clam dominum, in umbra paullulum quiescit; at pavidus tamen omnia circumspectet, ne cessantem ab opere dominus videat metuens.

v. 2. *٦٦٦* Arabs فسكتت' male in Polyglottis; *et filii*; vertendum fuisset: *et quiesci*. Versioni huic illa radicis *٦٦٦* significatio convenit, qua, laxatis membris quiete, resolutum et effusum designare solet.

v. 5. לבש בשרי רמה וגיש עפר *induitur corpus meum vermibus, et glebis pulveris*; vermibus atque glebis terrae tectum est corpus meum. Vitium in Paraphrasi meam irrepsisse confiteor. nam duplici ibidem sensu vocabulum רמה exprimitur. — *Vermiculor* intelligit Ill. I. D. Michaelis, putrescentibus jam vulneribus innatos, cutemque nigram, asperam, horridam terrae glebis conferri docet. — Mihi autem sequens illud: *Confanescit cutis mea*, remedia potius morbi, quam miserae aegrotantis conditionis descriptionem antecedentem polcere videbatur. Quamobrem de vermium genere quodam, lumbricorum forte e terra nascentium et id genus aliorum, in mentem venit, quos refrigerandi vulneris causa una cum recentibus terrae glebis cuti diffusae applicaverint, ut lenirentur dolores, disruptaque cutis mollior facta rursus coeat.

רמס Radicem Arabicam مأس miscere, confundere, turbare, cum nostra רמס contuli: miscere vulnus igitur idem esset ac: cui cicatrix jam erat superinducta, iterum refricare. Syrorum راس ruptere, divellere, discindere nostrae non minus favet interpretationi; et eodem verbo usus est interpres Syrus: راس راس quod Actnt. XXVIII. 6. pro Graeco πικραδαμ ponitur; Arabs وتماس hiat, dilatatum est vulnus; et ad eundem sensum Chaldaeus: רמס. — LXX. quamquam in omnia alia abeuntes, ξειν sive ξειν radere, fricare tamen exprimentum putarunt. His rationibus adductus verbum רמס hoc loco, de vulnere refricando positum existimavi, ita ut sensus hic fere sit: Quae vermium atque terrae recentis emplastro confanuerat fere cutis mea, eadem

D illa

eum fummis iterum iterumque discinditur cruciatibus, non aliter quam si durus quispiam recentem adhuc cicatricem mihi atterendo semper denuo dirumperet! Misericordiae certe commovendae, lugubris haec atque tetra imago aptissima mihi videtur.

v. 10. יכיר Vernaculae linguae vocabulum dedit, quo uno duplex illa circumspiciendi atque acie oculorum denique aliquid assequendi significatio exprimeretur. הכיר autem et נכר avide circumspiciantem et tandem id quod cupiebat, aspicientem designat, et hoc idem voce vernacula *erschauen* imitari studui. Nostrium enim *schauen*, circumspicere, avide circumspicere ac speculari; *erschauen* cum praefixo *er*, ut *erringen*, *ersehen*, *erliegen*, vanam non fuisse speculationem, sed rem optatam tandem ipsam a nobis visam fuisse innuit. Ad eandem prorsus analogiam supra Cap. V. v. 20. פרה *entkaufen* converti; qui nondum in servitium redactus sit, illum a servitute vindicare; *extinere* potius quam *redimere*. — Circumspiciendi denique vim ac significatum primum ac proprium quasi fuisse radicis נכר inde patet, quod

Arabum: *نَكَرَ* in Xma: *quaesivit, quod non novit,*

hancce, quae saepius etiam alibi in sacris litteris invenitur, vocis hujus significationem confirmare videatur. A *circumspiciendo* deinde *secundaria agnoscendi* notio oritur; quaerendum et circumspiciendum est enim, quod non novimus, atque anquirendo et circumspiciendo aspiciamus denique et agnoscimus; inde נכר peregrinus, qui non nisi quaesitando agnoscitur; et ab eodem reliquae verbi hujus significationes: non cognoscendi, denegandi etc. ductae sunt. *Veritas igitur:*

Ne

Ne acerrime circumspectando quidem iterum in loco suo illum aspicias.

v. 12. תָּנִין Saepius vocabulum hoc, quod satis certum et exploratum habeo, Crocodilum significat; at nonnunquam, (num forte hoc etiam loco?) latius paullo, pro quibuscunque monstris marinis cetibusque ponitur.

v. 15. מַעֲצָמַי, Syrum, et, qui ex hoc suam fecit versionem, Arabicae versionis autorem, LXX. et Vulgatam D hocce praefixum valde incommodum non legisse Ill. iam Michaelis docuit. — Litteras forte alio modo dividendo, suppetias ire loco huic possemus: מוֹתָם עֲצָמַי Mortem suam ossa mea. Durius tamen et insolentius est; nec ita mihi placet, ut ne variam lectionem, hac meliorem putem.

v. 16. מַחֲסָתִי Syrus D Dissolutio mihi est; deliquium jam patior. *conf. supra v. 5.* nam et hoc loco liquescendi ac disfluendi significationem exprimere maluit. Praestantissima vero et cui, audias dummodo, assensum tuum negare fere non poteris, Ill. Michaelis versio est: *Sperno! Absit a me! Aeternum non vivam!* — Et membrorum ut fervaretur Parallelismus, secundum etiam commatis hujus ita, ut alterum alteri aptum esset, converti: *Absit a me! Halitus instar sunt dies mei! Declinandi et rejiciendi aliquid significatio, radici Arabicae, quae cum nostra*

convenit, D propria est. Forte etiam Exod.

XIV. 12. מַחֲסָתִי D Absit a nobis verti possit. *Absit a nobis! Potius Aegyptiorum servi erimus! Non possum*

D

tamen,

tamen, quin Syri quoque interpretis hand ita spernendam neque ineptam interpretationem accuratius examinandam proponam: Haec igitur illa est: *Deliquim jam patior! Diu non vivam! Consummatum est! De me actum est! Halitus instar sunt dies mei!* ita ut praecedentis commatis haec verba explicationem continerent. לעורל *Diu, in longum tempus*, convertit. Nostro haec vernaculo idiomate ita converterem:

Ich wese schon! Ich lebe nicht mehr lange!

Mit mir ist's aus! Ein Hauch sind meine Tage!

v. 17. כִּי תִגְדַּלְנוּ Syrus: כִּי־תִגְדַּלְנוּ, *ut perdas illum*: seu legit תִּגְדַּעֲנִי, seu liberius et paraphrasticè potius convertit.

v. 19. — עַד בִּלְעֵי רִקִּי *Donec salivam meam deglutiam*. Morbum, quo laborasse videtur Iobus, Elephantiasin, si spectes, hic fere dictionis hujus sensus esse debet: Tanto per omnes dies ac noctes, aestu comburor interno, aridaque crudelissime membra mihi omnia ita depascitur febris, ut prae ardentissima, quae miserum me excruciat, siti, ne salivae quidem pauculum quiddam arente sub palato superfit, quod identidem sicca fauce colligam atque deglutiam. Qui febrì ipse ardenti laboraverit, idem sibimetipsi hoc ipsum identidem accidisse meminerit.

v. 21. מִשָּׁן proprium hoc loco verbi hujus significatum retinendum et exprimendum putavi. *Cur non auferis peccata mea? Cur poenis me, quae oneris instar gravissimi, incumbunt mihi, meque deprimunt, liberare noluit, qui mihi ipse satis oneris sim.*

CAPVT VIII.

v. 2. רוח כביר Vocem רוח omnibus fere animi motibus vehementioribus et perturbationibus exprimendis inservire notum est; et eodem sensu latiori hoc etiam loco accipiendum esse putavi. Superbiae Iobus nullo certe jure taxari poterat, qui quidem nil nisi peccatorum veniam petiisset, seque deliquisse non inficiatus, veniam tantum atque a suppliciis irrogatis liberationem cupiisset.

אמרי פוך, Syrus: סלי סטטי quod Arabs
 مَلَا نَمَا explicavit; et versio ejus in Polyglottis latina: *implet os tuum*; ac si legisset ימלא. Syri tamen סלי equidem pro sermone, oratione, verbisque accipere vellem, quemadmodum in eadem ejus versione v. 10. iterum occurrit. Sic enim omnia recte se habebunt, nec temere de varia lectione cogitandum est.

v. 15. ישען Innititur. Ad impium ipsum referendum puto: Araneae instar domui suae innititur: sed illa non stabit. Sic veteres omnes fere Interpretes, sic et recentiorum nonnulli verterunt.

CAPVT IX.

v. 5. וְלֹא יָדַע scil. הַיָּדְעִים: *Nullus novit;* prorsum necopinum omnibus accidit, quod senescant et aboleantur montes. Ita fere Schultenius etiam convertit; et veterum Interpretum, LXX, Syrus, et ex illo Arabs. Vulgata vero Ill. Michaelis tuetur versionem.

v. 9. וְחֹרְרֵי תַמָּן *Penetralia austri* mecum Schultenius stellas, polo Antartico proximas esse, et easdem hoc loco designari censuit. Nam Astrologorum illa consuetudo satis nota est, qua suam stellae cuique domum assignare ament. Quo facilius Poetae, pro *stellis australibus penetralia austri* nominare licuit.

v. 11. Mortalium in conspectum numina ubi veniunt, exadverso nunquam, sed a tergo semper et abeuntes, manifesta quadam sive luce seu pulchritudine, agnoscuntur; sic est apud Virgilium Aen. I. 401-405: *Dixit et avertens rosea cervice refulsit.*

v. 21. וְחַיִּי מִמֶּנִּי Vitam meam me odisse me oportet, si parum ac integrum et perfectum me putarem. Merito poenas incurrerem divinas, Deique supplicia, si, candidum me et ab omni prorsus labe intactum opinarer, nec debita potius animi summissione peccatorum veniam exorarem. Hoc enim modo satis bene apteque omnia cohaerere videntur; sed melior tamen et festivior certe Ill. Michaelis post Schultenium interpretatio mihi videtur, quam in Paraphrasi etiam expressi.

v. 22. **וְאִנִּי מֵחַטָּאת** Hoc unum est, quod me terret, quod sciam scilicet me, etiamsi peccatorum meorum mihi conscius sum, etiamsi ea ingenue confitear et remissionem eorum atque suppliciorum condonationem rogaverim, tot tantisque tamen plagis atque poenis a Deo ipso affici, et idcirco ita de illo loquutus sum. — Haec ad meam et veteribus solitam loci hujus interpretationem. Altera nova Ill. Michaelis facilis est: *Vitae pertaesus sum! Hoc unicum illud est; quocirca dixi: innocentes cum noxiis excindit.* Cum ab amicorum diceris lobus semetipsum antea defendisset, qui superbiae scilicet illum, ut qui prae Deo justum semetipsum putaret, antea insinularant: novam nunc orationis et defensionis quasi orditur pericopen, ita scilicet ut dolore percitus animique victus tandem, moderamen mandati divinum Dei que providentiam ipsam inculset, et ita cum hominibus in mundo agi clamet, ut justine homines an injusti sint, unum fere idemque esse videatur.

v. 23. **וְכָל** Flagellum hoc loco poenae instrumentum esse apparet; et eundem vocis hujus usum alibi etiam in Bibliis sacris saepius invenies. Ipsa quodammodo inter insignia Dei regia, omnes fere orbis antiqui gentes *flagellum* seu *scuticam* numerare solent. Arabum carmina, quin etiam Coranum ipsum modo evolvere cui licuit, ille etiam innumera fere ibidem imaginis hujus exempla obviam sibi fuisse meminerit; ut Corani Sura LXXXIX, 13. *Quamobrem effudit super eos, i. e. hostes tuos, Dominus tuus, سوط عذاب*

flagellum poenae. Sic I Reg. XII. 11. Salomonis sceptrum, *scuticæ*, Rechabeami vero *scorpionum* comparatur. Sic Deos sups Deasque Homerus *sceptri loco* saepius

saepius *scutica* exornat, et Horatius etiam Odar.
 L. III. 26. flagellum pro sceptro posuit. Deorum
 scilicet regnum, vitam, actionesque, ad regum he-
 roumque vitae similitudinem efformantes, saepius va-
 tes omnia alia Diis sceptri loco, v. c. *fusum* etiam,
 Graecis *πλακκτι*, Deabus, majestatis regiae insigne
 tribuere solebant. Regum autem et Heroum ipforum
 etiam erat, baculo seu *scutica*, seu virga, seu quod-
 cunque manu tenerent, reos atque peccantes percute-
 re. Quemadmodum praeterea iidem in bello ac prae-
 liis curru vehi, reliquum vero ignobile vulgus pedibus
 ire solebant; illi etiam *scutica* utebantur; sic poetarum
 etiam plurimi Diis Deabusque majoribus omnibus fere
 currum *scuticam*que dederunt; et eodem modo factum
 esse videtur, ut pro majestatis divinae regali quodam
 insigni poenaeque instrumento *scutica* poni consuesce-
 ret. — Dictioni vero, quaecunque ad fictionem poe-
 ticam referenda sunt, si detraxeris, hic fere supererit
 verborum proprius sensus: Providentiae divinae nutu
 mundum et res humanas ita regi solere, ut ipsa etiam
 in hac vita, mali ac nefarii homines pessimis facinori-
 bus exitium sibi triste inveniunt, suppliciaque saepius
 ac poenae culpam pone sequantur. Attamen interdum
 bonos etiam ac innocentes calamitatibus ineluctabi-
 libus atque molestiis plurimis premi et affligi, ita ut
 innoxii quamvis eadem fere cum reis pessimisque ho-
 minibus patiantur. Eodem modo reliqua etiam loca,
 quae Deum poenas mirantem, iratum, percutientem,
 interficientem, destruentem, et ejusdem generis alia
 agentem describere solent, de providentia divina, et
 Numine summo dignius, interpretanda sunt. Nam
 quemadmodum fieri non potest, quin sibimetipsis
 omnes illi plurimum ipsi noceant, qui nocere aliis cu-
 piant; sic etiam pessima quaevis facinora ferius ci-
 tius poenam promeritam pati, optimo quidem jure,
 Scriptura

Scriptura sacra asserit. Quae scilicet per providentiam ordinariam, et secundum leges illas, quas inde ab aeterno rerum universitati scripsit Deus ac constituit, aeternas fiunt, ea omnia veteres omnes et praesertim populi orientis, Deo ipsi speciatim tribuere solent.

v. 34. כִּי לֹא כֵן אָנֹכִי עֹמְדוֹ *Quia* (si verbum verbo reddideris) *quia non justus, non rectus atque perfectus sum mecum*, i. e. quia inemetipsum justum et rectum non puto. Coccejo V. Cl. eandem jam placuisse interpretationem vidi; grammaticas modo difficultates nescit et particulam כִּי praecedente verbo אָנֹכִי *quod* aut *quia* explicari posse negat. Negarem et ego, si sequens כִּי ab antecedente אָנֹכִי regeretur atque penderet; sed hoc loco non ita regitur. כֵּן a radice כָּיִן, rectum esse et justum significat. — Qui contrita, humili demissaque mente, peccatorum veniam Deum exorat; qui peccasse se, atque a recta aequi, justique bonique via destexisse et aberrasse confitetur; qui meliora non modo videt probatque, sed sequi etiam in posterum strenuo ac firmo proposito tenet; supplicem illum non rejiciet Deus, sed in gratiam potius clementer recipiet, et peccata omnia lenis condonabit. Qua spe innixus ego etiam, qui rectum inemetipsum justumque non putaverim, fiducia laetus alloquar Deum patrem meum benignissimum; quaecumque contra Eum et Ejusdem leges admiserim ingenue confitebor, foreque ut ab illo condonetur et culpa mea auferatur, indignus quamvis sperabo.

CAPVT X.

v. 2. אל-תרשיעני Syrus نولي me reum declarare, seu condemnare. Nam radix נב Rom. IV. 4. XIII. 8. Matth. XXIII. 16. 18. in Versio- ne N. T. Syriaca pro graeco verbo σφειλειν, Matth. XII. 37. XX. 18. pro κατακρινειν et καταδικαζειν po- nitur. Dubitari igitur non potest, quin interpres Sy- rus voces רשע et הרשע actum judiciale innuere crediderit; quo scilicet a Deo veluti iudice, reus decla- retur aliquis vel condemnetur. Qui igitur רשע inju- stum significare volunt, illis et alibi et hoc loco vetus ille Syrus contradicit interpres, et erroris eos insinu- lat; eorum autem, qui judiciale actum hac voce de- signari credunt partes tuetur. Arabs deinde, qui ex Syriaca suam Arabicam versionem fecit, novus quidem non est testis; attamen quo modo Syrum intellexerit

ille, versio ejus لا تدخني Noli me condemnare

ostendit. Chaldaeus: לא תחיבנני ne me condemnes, LXX. Μη με ασεβειν διδαττε: Noli impietatem me do- cere. Haec scilicet versio favet illis, qui רשע inju- stum vertunt. Secundum illos igitur clementiam divi- nam his verbis imploraret Iobus: Noli tam gravibus porro plagis me afficere, ne violentas mihimetip- si inferre manus quasi cogas me! Sic enim ασεβειν hoc loco accipiendum esse credo.

תריכני

𐤀𐤓𐤓𐤕 *Syrus* vertit: אֵלֵּי אֲנִי et ex hoc
 Arabs تَدِينَنِي LXX. *ἐκρίνω*, Vulg. *Judices*. Fa-

cile igitur cuiquam haec legenti variae lectionis
 𐤀𐤓𐤓𐤕 in mentem venerit; facillima scilicet ב cum כ
 et ר cum ו, in libris Manuscriptis potissimum, per-
 mutatione. At vero si verbum ריב, saepius etiam de
 iudiciis et caussa agenda usurpari memineris, et pro-
 pter id ipsam ab Alexandrinis interpretibus saepissime
 voce *ἀρίων* explicari solere recorderis; haud ita facile
 variam huic loco lectionem subesse, temere judica-
 bis. Chaldaeus vertit תִּנְצֵה *contendis*, et nostri textus
 scriptum sequutus et interpretatus est.

v. 9. $\text{וְאֵל עֹפָר תְּשִׁיבֵנִי}$ *Et tu in pulverem redu-*
ceres me? Cum interrogatione membrum commatis
 hoc secundum etiam vertere malui, nam ita cum ante-
 cedentibus et cum tota hac oratione melius connecti
 posse videbatur. Admirans igitur negat Iobus: fieri
 posse, ut a quo creatus ac efformatus sit, Deo scilicet,
 ab Eodem rursus nunc conteratur, et in pulverem re-
 digatur. *In pulverem reducere*, antecedenti *percutere*
 respondet, et sive ad mortem referri ut sit: *interfice-*
re, enecare; sive ut alibi saepius, pro summa quavis
 miseria, positum censei possit. Sensus igitur loci
 hujus hic esset: Recordare quaeso te luteum me, fra-
 gilem et infirmum efformasse! Hujus enim conditionis
 meae fragilitatis si memineris, me tot tantisque obrui
 miseriis non paterere, quibus me devincendis parem
 non esse, optime nosti! Absit a Te, Patre meo be-
 nignissimo clementissimoque!

v. 10. וְכַנְבִּינָה *Casci instar* reddi solet. Sed
 quamquam orientem solem accolentes populos cascis
 vesci

vesci consuevisse negari omnino non poterit, lacte tamen coagulato, sed nondum presso, חֲמָצָה, potissimum delectabantur. Melius igitur et aptius hoc

loco: *coaguli instar* explicari credo; nam جَبَانَةٌ apud Arabes etiam *generationem* ipsam significat, et جَبِينٌ etiam eidem proprium est. Quamobrem versionem meam: *ejus instar* lactis scilicet, ita feci ut in utramque patrem explicari possit.

v. 12. חַיִּים וְחַסֵּד *Vitam et pietatem*; figura ex *δία δυνω* dicendi, idem est ac: *Paterno tu amoris tenerrimi affectu et paterna vere pietate vitae meae curam suscepisti.* חֲסֵד enim, si loca, in quibus vox haec occurrit, biblica evolvere atque conferre libeat, *pietatem*, affectumque patris seu matris potius erga parvulos infantes ac recens natos tenerrimum dulcissimumque potissimum designare intelliges. Iisdem etiam misericordiae divinae imagines Pl. CIII. 13. Ies. XLIX. 15. coloribus pingi solent. Praeterea Arabum

حَشَدٌ *plenis uberibus fuit* matrem mihi, nuper quae peperit, innuere videtur; quod cum iis, quae de voce חֲסֵד dixi, amicissime conspirat, et σοφῆν illam ac pietatem matrum erga recens natos, uberibusque primam admos, parvulos tenerrimam, hoc vocabulo exprimi solere ostendit. Nec eadem nostro quidem loco minus apta est significatio. nam vitam se debere Deo, et patris instar Deum erga se benignissimum fuisse Iobus paullo antea dixerat; optime igitur, nisi me omnia fallunt, nunc addentur ea, quae patris erga filium sint, ut pie scilicet, quaque fieri poterit summa industria omnia curet, quae vitae filioli ad-
huc

huc tenerrimae conservandae ac tuendae causa fieri opus sit.

v. 15. ושמרתני *Tune recordabere mihi, si forte peccaverim?* Tune quem patrem meum compellere gaudeo, delictorum meorum non obliviscare? Nonne potius sperare mihi licebit, fore ut ab omni culpa liberum me et infontem declares? Confiteri igitur peccata sua, et semetipsum reum facere Iobum, ut filii instar tamen in paterno Dei amore spem suam collocare credo.

v. 16. Syrus, Arabs et Chaldaeus, ita convertunt, ut generosissimo Deus leoni, cui in reliqua quavis animalia regimen et imperium tribui solet, conferatur; nam exinde dignitas et majestas regia quaedam imaginibus a leone mutuatis adhaesit. שׂוּל nomen leonis irritati est, cui ^דשׂוּל vituperare, conferri potest; leonem enim nisi fame cruciatum sive irritatum, numquam in homines impetum facere notum est. Deum igitur, qui demissa mente peccata fatentibus veniam concedat, insolentibus autem, et justos semetipfos putantibus, stolidaque animi elatione contra cellissimum Eius Numen ferocientibus, promeritam delictorum poenam tremendus illis justusque iudex infligat, leonis similitudine ita adumbrari crediderim, ut, quamvis infinitum semper distent humana divinis, suavis infima, tamen nihil indignum Deo nec, pro istorum saeculorum genio, turpe quid involvat contentio,

v. 17. עריך Schultensium, Virum summum, hoc loco sequutus sum; qui quidem ad vocem hanc explicandam,

candam, Arabum **عَدُوٌّ** *incurſavit, cucurrit*, cum
noſtra contulit, cui equidem illud ex meis tantum-
modo addam: ſimillimum vocabulo noſtro, **عَادِيَةٌ**

*peccites, equitesque prae aliis in hoſtium agmen irruen-
tes, Graecorum προμαχος et προμας, designare.*
Hos enim, ſi temporum illorum in bellis gerendis mo-
rem atque conſuetudinem in memoriam revocaveris,
acerriſimos ſemper et audentiſſimos omnium bellatores
fuiſſe facile conceſſeris. Nam qui tactica omni fere
arte olim carebant populi rudiores, quemadmodum
Americæ gentes et Africae quasdam nunc etiam, non
turmatim ac catervatim, nec per ordines, ſed viritum
in ſingulos ſinguli impetum facere, incurſando hoſtem
aſſilire, corripere, correptum interficere, mortuum-
que ſpoliare, i. e. armis exuere ſolebant; unde ελεειν
apud Homerum, proprie *corripere*, occidendi vim
habet; qui idem etiam decimo demum belli apud Tro-
jam geſti anno, Neſtor ſapientiſſimus, tacticae qua-
liſcunque artis praecepta quaedam Graecis commen-
daſſe narrat. — Commatis hujus hemiſtichium prius
igitur poſteriori reſpondet, et quamvis equidem, **Deit
Gericht, Iudicium tuum**, verterim; bellum tamen,
quod contra hoſtes ſuos Deus, victor ex acie nunquam
non abiturus, gerat, hoc loco iudicium Dei, quem-
admodum alibi ſæpius, dici exiſtimaverim, et idem
nunc: **Deinen Krieg**, convertiſſe malle.

חליפות *Vices novae, cohortes integrae, feſtas
identidem excipientes ac ſublevantes.* Ita poſt Schul-
tenſium et interpretum atque Commentatorum pluri-
mos, tranſtuli. Radicem Arabum **حَلَف** conferen-
dam

dam existimavi, quae res sese invicem; alteram altera, excipientes insignire solet; unde etiam Chalifa,

خلیف regni turcici imperatorum titulus fuit, quasi diceret: *Successorem, scilicet, Muhammedi.*

v. 19. וְכֹל Virgilianum illud: *Placida compositus pace quiescit.* Sepulchri scilicet tuta quies, et ab omnibus periculis atque molestiis secunda, dulcedinis haud parum habere videtur iis, quorum vita plurimis fortunae adversae casibus jactitetur. Ita Iobus beatum se praedicat: *Qui inde ab matris utero in sepulchrum illatus esset.* Nam posteriorem hanc a priori dictione sejungendam censui, et in ipso partu mortuos, statimque ab utero, seu post partum, sepeliendos, beatos praedicari existimavi.

v. 20. וְאֶבְלִיגָה Schultensius vertit: *Et renidescam,* ab Arabico بَلَّح nituit, fulsit, risit; nam

Ebraeis etiam laetus atque ridens, *fulgens,* nobis haec ter dicitur. Curis tunc equidem omnibus abjectis, oculisque prae laetitia fulgentibus, quod paullulum forte vitae meae superesset mihi, exultabundus agerem.

v. 22. לֹא יִסְדָּרוּ Ex Arabico سَدَّ stabilivit, firmavit, nostrum יִסְדָּרוּ lucem accipiet. Vertendum est igitur: *Vbi stabile nil neque firmum est.* Nam vanae circumvolitant ibidem umbrae, imagines, εἰδώλα, simulacra luce carentium inania; Virgilius Aen. VI. 390. *Vmbrarum hic locus est, somni noctisque soporae.*

CAPVT XI.

v. 3. כִּדְרֵי Schultensius contulit radicem Arabicam

בְּדִי in IVta אִבְדִּי modum excessit, in specie in sermone; et iactantias tuas, vertere maluit. Ita etiam Targum: Mendacia tua viros flere faciunt. Vulgata: Ad verba tua mortui silerent; כִּתְיִים pronuntiavit et sicut priores interpretata est. Sed cum Ill. Michaele equidem ad radicem בִּרְר solus, solitarius fuit,

Arabum בְּדִי referre malui; Tibi soli semper loquutu-

ro omnes silebunt? Illum autem, qui Schultensio placuit, verbi hujus significatum, haud ita prorsus respicendum puto. nam solitarius esse, et solus aliquid facere, ille etiam dici posset, qui in amicorum atque familiarium circulis, oratoris sibi semper ac soli fere vices vindicandi consuetudine mala, loquacitatisque vitio turpissimo teneretur.

v. 6. Deus utinam te reconditam illam, qua per adversos vitae casus ad meliorem frugem homines reducere cupit, sapientiam docere vellet? O praedives illa solatii esset doctrina; nam scias velim, quaecunque tibi adversa atque graviora acciderint; ea, delictorum tuorum ergo, omnia tibi accidisse. Tu, qui Dei providentiam, mortalium fata et omnes res humanas moderantem, negare audes, (id enim amici Iobum incusabant,) omni nunc solatio destitueris. Vbi vero te deliquisse, et admissae culpae poenam nunc perpeti agnoveris, spes illa etiam et solatiium illud tibi non deerit,

deerit, fore ut, tu modo respiscare, Deus in gratiam iterum te recipiat, tibi que concilietur, futuramque meliorem et sanctiorem vitam tuam, jucundissima fortunae tuae nunc adversae in melius mutatione remuneretur.

v. 7. ער תכלית Numerum aequationis, numerumne exacte, accurate aequalem Deo invenies? Conferendum est Arabum ^{א'} אר numeravit atque ^{א'} אר et ^{א'} אר numerus. כלה consumpsit, absumpsit, perfecit, inde: accurate limateque aequalem fecit atque תכלית aequatio. Numerumne invenies, divinae magnitudinis aequalem?

v. 15. והיית מצק Latinorum: *Fususque per herbam*; suavissima nempe, in securitate summa, at cum decore tamen, recubantis imago. Secura quies decori juncta.

v. 16. כמים עברו Commentatorum et interpretum longe plurimi ita explicant, ut eisdem אשר subintelligendum censuisse appareat. Equidem autem ita hunc locum interpretari in allem, ut nihil subintelligatur quidem, sed sequens solum תזכר antecedenti תשכח opponatur, adque prius vocabulum עמל referatur: Aerumnae tunc ac molestiarum sive prorsus obliviscere, aut si forte in animum redierit recordatio eorum, levissima tamen atque celerrima praetervolabit; undartumque rivuli praeterlabentis instar, avolabit atque praeterlabetur.

v. 17. מצהרים Conferantur praesertim Dresleri, Viri Doctissimi, notae in hunc locum, et Ill.

E

I. D.

I. D. Michaelis Bibliotheca Orientalis et Exegetica, Tom. IV. p. 55. seqq. Post Dreslerum equidem verti: *Prae Meridie, sole meridiano clarius, puriusque.* Bona omnia, quibuscunque humana felicitas censeretur soleat, superans longe, et aeternum duratura felicitas, vitaeque beatissima.

חַדָּר a radice Arabica *خَلَدَ* *perennis fuit*, procul dubio *aeternitatem* designat, et ibi praesertim de vita aeterna poni amat, ubi beatissima pingi debet.

Saepius etiam in Corano *أَحَدٌ* in IVta Gehennae, Tartaro atque locis inferis opponitur, Sur. CV. 3. et innumeris aliis locis.

תַּעֲפָה, cum Tono inultima, *mediae noctis caligo*; cui praeterea versioni, quod Illust. Michaelis l. c. jam docuit, Syri interpretatio favere videtur.

v. 19. וחלו פניך רבים. Dictionis hujus, *precibus aliquem fatigandi*, notio atque usus satis notus est. Vertendum est igitur: *Supplicantes et orantes plurimè te adibunt. Tumulo tuo insidentes multi hanc tuam mortem beatissimam, ardentissimis ipsi votis ac supplicationibus expetent; mortuus etiam beatus tu praedicabere!*

CAPVT. XII.

v. 4. שחוק צדיק תמים, *Risus nunc ac fabula impiorum justus est atque pius et integer Dei solius veri ac unici cultor.* Salsahac ad amicos apostrophe, Iobum semetipsum depingere crediderim. Sensus igitur verborum Iobi hic est. Quamdiu me, maiestatis divinae cultorem vere pium atque integerrimum, Deus supplicentem audiebat semper et in omnibus angustiis tutabatur, recentique semper felicitate, benignissimus augebat ornabatque; venerati sunt me, seu certe metuerunt impii, vanorum sectatores idololum. Nunc autem gravissimo atque teterrimo morbo cruciatum et divino, ut opinantur, auxilio omni destitutum, in cachinnos atque risus insolentes effunduntur, idque mihi ignominiae dant, quod honori mihi duco, meque culpaee stultitiaeque incusant, quod illis sapientior et sanctior equidem, Iehovam solum integer ac tota mente veneratus sim.

v. 5. לַפִּיר כִּי־וּ, *Superbiae* (scilicet, illorum equidem nunc) *contemptui sum.* פִּיר, a radice Arabica

فَارٍ, *jaçtanter et superbe se gessit atque incesst et*

^{5¹⁶} *superbe incedens vir, superbiam interpretatus sum;*

immo addidit Golius in Lexico, *de divitiis in specie usurpari, qui propter opum copias ingentes stulti effervantur.* — Eisdem scilicet, quos antea dixit, intelligerem; manu factorum Deastrorum suorum cultores, et illos quidem rapinis ac violentia ditatos, propter id ipsum de religione sua, suisque Diis super-

E 2 bientes

bientes, et, qui antea illos spreverat, Iobum, a Iehovae veri Dei et virtutis integritatisque cultu nullis, neque blandimentis, nec machinationibus, avocandum, nunc autem, quod stulti quidem opinabantur illi, de Dei sui vanitate ejusdemque impotentia latis superque convictum, despicientes.

לעשתור *Superbis atque elatis cogitationibus*. Chaldaeorum עשת fabricavit, machinatus est, conferri potest. Saepius alibi etiam de divitibus potentibusque, propter facultatum copias congestas superbientibus, usurpari solet. שטן securus, tranquillus, beatus.

Firmus denique, qui *vacillantibus gressu* contemni ac despici dicitur, justus ille Horatii et tenax propositi vir est, quem nullae scilicet neque blanditiae nec terri-culamenta, mente solida quatiant. Hi contra, quorum vacillant gressus, levissimi homines sunt, a quovis libidinum vento et quavis aura populari jactati, qui non nisi ea, quae blandientur sensibus et appetitui, sectentur, a nobilioribus autem quibusvis conatibus, propter insitam animo pigritiam, brutamque ignaviam refugiant.

v. 6. בטחות Ill. Michaelis vertit: *Convalles eorum*, ita ut ב praefixum et טרות, *convalles* sint, ab Arabico بآ, nostrum טחה, *expandit, complanavit*, et בآ *campus, planities, terra plana, vallis*.

Praeclarum certe et Viro Summo, qui auderet, et audere posset haud indignum. Nam in convallium cavitatibus, quarum quidem per Arabiam plurimas invenire licet, occultari latrones potissimum, et ex illis
in

in viatores, quin etiam ubi pares numero sint, ipsas Caravanas impetum facere solent. — Equidem tamen a consueta vocis hujus significatione recedere non ausus, post Schultensium et reliquos viros doctos, pluralem hoc loco numerum, pro summa fiducia ac securitate positum existimavi, ita ut, repetitione verborum **וְיָשְׁבוּ אִתָּוּ** et ellipsi paullulum insolentiori non opus sit. — Irritantes Deum ii dicuntur, qui praeceptorum virtutis verecundia abjecta, legumque et recti, jussi aequique fraenis omnibus ferociter excussis, quaecumque lubeant prava facinora admittere nulli dubitent; ad instar illorum scilicet, qui magistratum civilium auctoritatem, legumque sanctitatem spernentes, in pessima quaecumque, judicem quasi irridentes et provocaturi, ruerent, omniaque sibi quamvis nefaria licita putarent.

v. 6. **כַּהֲנִיִּם** *Sacerdotes* non modo sed *ministros* saepius etiam *regias* esse, dubitari non potest, proprie enim *ministros* significat. Ad regiorum enim ministrorum imitationem, divini etiam, qui sacris operarentur, ministri sacerdotesque constituti sunt. Huic autem carminis divini loco, regum amici potius, quam sacerdotes convenire videbantur, quia commate scilicet proxime antecedenti reges ipsi nominantur, et nulla prorsus ministrorum sacrorum, sed consiliariorum solum et magistratuum civilium mentio fit.

v. 10. **וְאֵתְנִי**, וְיָתֵן, Arabice **وَتَن**, *perennis* fuit, *perennavit*, et **אֵתֵן**, *perennis aquae fontem ac rivum insignire solet*; nam in Arabia non omnes fontes ac rivi perennes sunt, sed maximam partem aestatis caloribus exarescunt, quocirca factum est, ut pro-

prio quodam vocabulo, *perennes fontes* ab Arabibus appellarentur. Quid vero quaeso ad hunc locum fons et rivulus perennis? *Perennes viros* vertit Schultensius, hosque veritatis doctores a via recti nunquam declinantes esse, argute quidem et artificiose, sed ad veritatem tamen, quantum equidem viderim, minus apte disputat. Collato igitur Arabico شَلْفٌ, Ebraeorum סִלְף, quod a Golio, exemplis e Camaso aliatis, *frangere, caput alicujus comminuerе*, exponitur, unde etiam שִׁלְפָה scortum, mulier impudica; יִסְלַף frangi facit, devincuntur, interpretatus sum, אִיתְנִים deinde, viros perennes, i. e. *semper invictos bello, nunquam fractos* antea, quique superiores ex acie nunquam non abierint, nominari ac designari certus fere et absque omni haestrationis causa existimaverim. Quamobrem אִיתְנִים וְיִסְלַף ex mea quidem qualicumque sententia, vertendum est: *Semper invicti vincuntur heroes*. Qui nunquam antea devicti, acie superati, armisve fracti erant, eos frangi, comminui, debellarique facit. — Ita denique alterum etiam commatis hujus hemistichium alteri seu priori aptissimum est.

v. 21. אִיתְנִים a radice אִתְנַ Arabum تَدْبُ

egregius, nobilis, agilis, promptus fuit, cicatrices in adversa corporis parte gestu, hae enim honorificae erant. Quamobrem hac voce egregios, nobiles, munerique administrando aptos atque pares iudices designari censeo, ejusmodi scilicet magistratus, qui munus sibi demandatum vere ornarent, et jure suo coli venerarique mererentur. מְשִׁית מַיִם a radice

dice מוז, apud Arabes ^ج ^ج ^ج *jocatus fuit, gavisus fuit, fructus protulit* (ut laeta, pro frugifera, arbor.)

^ג ^ג ^ג *Gaudium, jocus, laetitia; inde מויה, Gavisus seu gaudens.* אפיקים a radice אפן Arabum

^א ^א ^א *liberalis fuit, liberalitate praececluit, praeclarus fuit, unde אפיה liberalitas et munificentia et benefi-*

centia. מויה אפיקים igitur vertendum est: *Liberalitate et beneficentia gavisos, seu, qui benefacere aliis amabant.* Non possum etiam, quin versionis hujus cum antecedente נריבים convenientiam singularem, paucis tantummodo verbis explicem.

נריבא enim de beneficentia et muneribus gratuitis, sponte, ultro et ex animo datis, saepius poni notum est. Sic hoc loco נריבים inprimis iudices benefici esse videntur, qui ab omni lucro sordido captando, ab omni corruptione abhorrentes, pauperum causas aequae ac divitum iustissimis iudiciis dirimebant, quamquam ab illis nihil sperare possent; nec unquam pauperi litem abjudicarent, ni iustitia ipsa hoc illos forte iussisset; etiamsi dives quidam ac opulentus maximis ac splendidissimis donis fidem eorum impellere eosque corrumpere tentaverit. — רפה *desit, quievit, remisit,*

collato Arabum ^ر ^ر ^ر *pro رפה quievit, desitit; in*

Conjugatione Piel hoc loco: *Quiescere, desinere fecit.* Posterioris igitur commatis hujus hemistichii versio haec est: *Liberalitate ac beneficentia gavisos, quiescere desinere, et a munificentia desistere facit.* Opibus eos ita exui facit, ut desit illis facultas ad benefaciendum.

פרוט autem et Arabum ^זוֹ vites etiam laetas, pal-
 mitesque circumquaque diffuentes, et arbores quibus-
 cum maritatae erant, artissime amplexantes significat.
 Hinc פרוט etiam *cingulum* est, et פרוט *prae gaudio*
aliquem amplexari. Nam quod Schultenius voluit,
 litterarum factam esse transpositionem, ita ut פרוט idem
 sit ac פרוט, id mihi quidem persuaderi facile non
 poterit. Sed hanc litterarum transpositionis opinio-
 nem adamaverat ita Vir Summus, ut in illis, iisque
 plurimis locis etiam, in quibus illa non opus esset, ea-
 dem uti, quam accuratorem quandam litterarum inter
 se contentionem facere maluerit.

CAPVT XIII.

v. 1. הן-כל *En omnia*, i. e. *haec omnia*, ad ea
 enim, quae jamjam dicta erant, referendum esse
 et relative poni videtur, ita ut Iobus semetipsum
 omnia *haec* vidisse ac nosse praedicet. Nam absolute
 dictum esse, sine summa Iobi insolentia, et vanissima
 ejusdem magniloquentia, qui *se omnia scire* profiteretur,
 non potest. Divini vero Numinis in res munda-
 nas moderamen summum ac sapientissimum sibi no-
 tissimum, et ex innumeris suis et aliorum exemplis
 persuasum esse optimo jure contendit.

v. 2. כדעתכם *Quemadmodum vos haec omnia*
nostis (εἰσώρευα) *sic et ego!* לֹא נָפֵל אֲנִי מִכֶּם;
non vilior nec inferior sum vobis. Ita quidem abso-
 lute converti. Mallet nunc tamen ita interpreta-
 ri, ut verba haec ad rerum earum, quas notas esse
 sibi antea asseruerat, scientiam referantur. *Horum*
omnium,

omnium, et hujus, de quo loquimini, regimini in mundo divini scientia vobis non cedo!

v. 3. Ex antea dictis consequutionem facit: Quia Deum mundi totius non modo, sed vitae meae ipsius etiam, quascunque commutationes regere ac gubernare persuasum habeo; Deum ipsum etiam alloqui cuperem.

v. 4. רפאי אליל Subannationis hanc et satyrae, non ridentis atque jocantis illae, qua frigidioris Zonae Archilochi utuntur, sed severae et asperrimae, quam Orientis amant Poetae, plenam imaginem, ut, quam maxime possem, propriis coloribus et verbis describerem, operam navavi. *Sanantes ad naenias, seu medici naeniarum*, quicumque lugubres in funeris elatione mulierum planctus, fletusque, tibicinumque et aululariarum cantus solemnes fuisse meminerit, ita certe intellexerit: ut artem medicam profitentes ii irideantur medicastri, quorum omnis ars in illo sita esse videatur, ut quoscunque aegrotantes, curationi eorum demandatos, ad Orcum demittant, et quasi naeniis solum, i. e. eum in finem, ut in eosdem naenia decantentur, curasse eos censendi sint. *כי יתן* non urgendum, optative potius vertendum est: *Vtinam sileretis!*

v. II. הוכח יוכח אתכם Arguendo arguet vos partium scilicet favoris et respectus personarum criminis vos arguet. Causidicis ille fraudulentis non eget, nec justitiam ejus vindicari opus est.

v. 12. זכרניכם משלי אפר Proprie: Monumenta vestra cineris sunt imagines; i. e. ipsa haec monumenta vestra, vitae vos brevissimae vestrae memores esse

esse jubent! Scilicet iisdem non opus esset vobis, ni paucos post annos corpus vestrum emoriturum, et in pulverein, ex quo formatum est, rediturum esse sciretis. Quin etiam, haec ipsa, quibus nominis fama-que vestrae aeternitati consultum itis, conamina, nonne haec eadem ipsa ita maxime fluxa sunt atque caduca, ut ni corporibus vestris celerrima mox putredine dissolvendis, aedificia vestra sepulchralia exstruerentur, ipsa haec prius corruerent et lapsatura essent, quam corpus putrefactum fuerit.

v. 16. הַזֶּה *Profanus*: proprie זֶה, Arabum حنیف contortus fuit, sive pedibus, seu corporis alio quodam membro, *contractus* atque *distortus* fuit. Hinc *profanus* Latinis, Graecis βεβηλος; varis enim et distortis, seu alio corporis vitio quodam laborantibus, templa Deum inire non licebat. Nam quemadmodum lectissimos et nobilissimi generis juvenes ad aulae regiae regisque ipsius ministeria quotidie obeunda seligere, nec nisi pulcherrimos ac nobilissimos ad splendidum famulitii regii munus admittere solebant; ita Deum etiam, cuiuscunque mendum corporis quoddam, seu alius cuiuscunque morbi quiddam inesset, illum adire non patiebantur. Omni scilicet labe, corporis non modo, sive externa, sed animi etiam et interna purum illum esse jubebant, qui coram Numine Summo comparere vellet; quocirca corporis integritate, lustrationibus, lotionibus, continentia vinique abstinentia opus erat iis, qui sacris interesse operationibus, seu iisdem etiam ipsi operari vellent. Denique vero haec omnia eum in finem ita instituta atque sancita fuisse censeo, ut symbolicis ejusmodi actionibus, de debita mentis et animi, qua sola Deo placere possent,

possent, integritate, castitate, vitaeque et actionum omnium iustitia et sanctitate colenda, admonerentur homines illorum temporum ferociores rudioresque, atque istiusmodi ritibus cultuque externo, vero sensim, interno, Dei veri cultu, iustitiae, aequitati, temperantiae, reliquisque virtutibus affluerent.

v. 23. **עָוָה** proprie praevicatio ac rebellio; colata radice Arabica **عَفَا**, *caput confregit alicui, hinc rebellavit.*

v. 26. **עֲוֹנוֹתַי נְעִרִי** *Delicta juventutis meae; quae juvenis peccavi.* Ita post reliquos omnes Viros doctissimos, equidem etiam converti; sed versionem hanc loci; hujus mihi non satisfacere ingenue fateor; nec quid ista Iobi querela sibi velit satis intelligo. Juventutis peccata, ignorantiae atque praecipitantiae delicta esse possent quidem, quae haud ita gravibus punita iri supplicii Iobis sperasset. Haec autem cur juventutis peccata potissimum dicantur, cum nulla tamen neque virilis, nec senilis, hominis optimi, aetas, ab illis omnibus libera censei potuerit, rursus non video. — Quamobrem radicem Arabicam **عَفَا** extulit

se, tumultum excitavit et conflavit, e. g. populus, adversatus fuit, resistit, noluit, conferendum existimaverim, ita ut dictio haec vertenda sit: Rebellionis meae culpam et delicta. Haec autem, fatebor enim,

mihi prae aliis placet versio; **عَفَا** enim Golio, *clamosus in tumultu et عَفَا* *superbia, fastus, rebellio est,*
atque

atque librum Iob in ipsa Arabiae parte quadam litteris
 consignatum, optimo jure ex Arabiae idiomate illu-
 strari crediderim. Orientis denique poetae Deum sem-
 per fere, hominum judicem ac dominum, et peccata
 quaevis rebellionis vocabulis, appellare amant, quo
 facilius hoc etiam loco idem illud factum esse existi-
 maverim. Hujus igitur versionis hic esset sensus: An
 Tu meam, qui vilis ita atque contemnendus et omnino
 nanci reputandus sim, rebellionem puniendum putares,
 quae nocere tibi omnino non possit?

CAPVT XIV.

v. 1. אֲנִי יְלֹד אִשָּׁה אֲרָם Emphases sperno qui-
 dem, sed tamen יְלֹד אִשָּׁה non sine causa cum
 voce אֲרָם conjungi puto, illum in finem scilicet,
 ut humilem hominis originem, mortalem matre na-
 tum mortali designet; quemadmodum alibi saepius,
nate Dea, heroum apud mythicos poetas, solenne epi-
 theton esse videmus. רָגַז *contremiscere*, securae
 quieti, qua saepissime fortuna secunda designari so-
 let, opponitur. Syrorum etiam ܐܘܢܝܢ et Arabum

ܐܘܢܝܢ commovendi et concutiendi significatum prima-
 rium adhuc, sub secundariis iis, qui postea insueve-
 runt, latentem ostendunt. Apud Syros enim *vehemen-
 tiorem animi motum quemvis*, apud Arabes autem
*carminis motum subsilientem, tonitru fragorem, pedi-
 bus trementem*, rel. nunc potissimum significat.
 שָׁבַע hoc loco in eadem vi ac significatione, ac in
 fine carminis totius et saepius alibi שָׁבַע יְמִינִי, po-
 situm censeo; ita ut lusus quidam in verbis insit, haud
 quidem pulcherrimus nec mihi admodum placens, sed
 Ebraeis

Ebraeis tamen, Arabibus, Syris, reliquisque Solem orientem accolentibus populis dilectus ac inprimis con-
fuetus. Non annis quidem homines, sed molestiis ta-
men atque metu ita fatiantur, ut vitae ipsius, quamvis
brevissimae, nausea atque fastidium illis moveatur.

v. 3. פקח עניו non de mercenarii domino, assidue eundem fervanti, sed de iudice potius, in admiffam alicujus culpam inquirenti, propter sequens commatis hemisichium, intelligendum puto.

v. 10. ורחלש a radice חלש, Arabum ^{جلس}
sternere, tegere, cum Graecorum συσσελλειν, et Latini-
norum *componere*, vocabulis, de ornamentis mortuo-
rum mox efferendorum, solennibus, comparandum
est: *Placida compositus pace quiescit.*

v. 12. Pulcherrime rivulis sensim exarescentibus, quorum in Arabia haud ita pauci sunt, hominis mors confertur. Exarescunt illi funditus, sicut homo etiam evanescit, mortuusque nulli amplius videtur. Quemadmodum autem illi etiam tempore suo redeunt, sic homo etiam in vitam iterum revocabitur, illa die scilicet, quae magnam illam coeli ipsius atque terrae commutationem atque conversionem afferet. Sic arbori etiam propter arenosum, cui insita erat, solum exarescenti homo paullo antea comparabatur; quae tamen, aquae dulcis rivulo irrigata, denuo geminer, novisque laetissimis ramulis pullulet, moxque rursus ingentia brachia ad coelum extollat. Nam id sibi velle querelam Iobi, ut de hominis morte, quam nulla vita futura, meliorque sequutura sit conquere-
retur, hoc mihi quidem persuaderi non patiar, quum
ex innumeris aliis carminis hujus locis, spes illa atque
fiducia

fiducia ejus, quam in vita post mortem aeterna collocaret, clarissima ac fulgentissima luce exsplendescat. Hanc ipsam potius laetioris, ac beatioris post mortem conditionis, spem dulcissimam, hisce imaginibus adumbrari credo. Dulce omnino atque egregium est, quod de morte usurpatur, vocabulum **שכב** *cubitum* it, *lectum intrat vir*, cui opponitur, **לֹא יָקוּם** *et non resurget* **עַד בְּרֵאֵי שָׁמַיִם** *donec coeli* (iidem scilicet, qui nunc aspiciuntur) *non amplius sint; donec magna ista coeli conversio fiat.* Mortis hanc cum somno dulcissimam et jucundissimam comparationem, vernaculo etiam idiomate, quantum fieri potuit, imitari studui.

v. 13. **פִּיָּאֵר** *fers*, Arabice **سَأَلْتُ** *Ius*, quod jure alieni debetur: Donec mihi eam, quam constitisti, fortem certam atque aeternum manuram dares.

v. 14. Quamdiu hic in terris vitam dego, fore ut in aeternum vivam spero tantum; haec autem spes mea post mortem, ad certissimam fiduciam exsurget, nec ulla tunc mihi dubia supererunt.

v. 15. **תַּכְּסֵּף** radice **כִּסַּף**, Arabice **كَسَفَ** proprius est, *retegendi*, *denudandi* ac *revelandi* significatus, quem hoc loco sequutus, nunc ita convertendum existimavi: *Voca me, et respondeam ego, i. e. mori me si jubeas ac per mortis tenebrosam viam ad te transire, laetus ac lubens equidem jussa tua sequar; nam manuum tuarum operi revelabere; tunc equidem, quem tu ipse creasti atque efformasti faciem tuam, temetipsum propius videbo.*

v. 16. Tu gressus meos omnes numeras, quaecun-
que ad me pertinent, ea omnia vel minutissima tibi nota
sunt; quamobrem peccatorum poenam a me non re-
posces: peccataque mihi benignus condonabis. Iam
convolutum est quasi culpae meae volumen, et tu re-
cens aliquid peccatis meis adjungeres? Versionem
meam pag. 68. ita emendavi: lin. 17-23.

— — — — — ! Rufe Du mich zu Dir:

Ich komme gern! — Dort wirst Du näher einst,
Mir, Deiner Hände Werk, Dich offenbaren!

Du kennst, du zählst jeden meiner Schritte;

Doch wirst Du nicht auf meine Sünden merken!

Bersiegelt aufgerollt ist mein Verbrechen!

Du klebst nichts mehr zu meiner Schuld hinzu!

v. 19. Lapidum aqua exesarum imaginem invenies
eandem fere, apud Horatium L. III. Od. XXIX. qui
torrentem lapides adesos secum volventem describit. —
Earumne inflar hominis spes evanescet?

v. 20. *Irasceris illi, plurimis eum plagis afficis,*
gravissimum illi molestiarum onus, cui denique suc-
cumbere debeat, imponis. *Mutas aspectum ejus et*
abigis! Tot tantisque miseriis dejecti facies pallida
est ac macilenta, ac morte tandem abripitur. — Sic
ultimos etiam capitis hujus 22. 23. versus, cum inter-
rogatione verti. nam ita antecedentibus respondere
melius videbantur.

CAPVT XV.

וְעַתָּה רַחֵם In malam partem enunciationem hanc
 interpretandam esse, viderunt atque consenserunt
 omnes fere Interpretes, quamquam in eadem expli-
 canda, in diversa abeant. Lutheri equidem versio-
 nem sequi malui, qui *aufgeblasene Worte* conver-
 tit. Vocis רַחֵם varios, eosque multiplices, signifi-
 catus examinare, hujus neque orationis, neque loci est;
 sed eandem saepius tamen, ut de quovis animi motu
 fortiori, ac vehementiori, sic inprimis de superbia
 usurpari, certum est. Et nostro quidem hanc ipsam
 vocis hujus vim aptissimam censui, quia lobus non ta-
 cite solum amicos superbiae inculaverat; sed fastum et
 arrogantiam ipsorum falsissime perstrinxerat.

וְיִמְלֵא קְרוֹיִם בָּטֶנוּ Lutherus: Und seinen
 Bauch so blähen mit losen Worten: Post hanc
 equidem converti: *Et quamdiu animus ejus ferocien-
 tis audaciae plenus erit? קְרוֹיִם, audaciam ferocem,*
 converti, ex Arabum, *قَدَمٌ audax fuit atque prae-*
aliis animosus, et قَدَمٌ atque قَدَمٌ strenuus, ita ut
 antecedenti רַחֵם aptum atque consentiens fere sit,
 וְיִמְלֵא cum vernaculo, *sein Herz,* commutavi, nam
 proprie abundans positum est, et quia libidinibus omni-
 bus ventrem, sicut animi perturbationibus praecordia,
 sedem assignare solebant; ferocia etiam *יִמְלֵא בָטֶנוּ*
implet ventrem ejus, pro implet eum; ferocia plenus
 est. Cernitur enim, quemadmodum animi affectiones
 omnes

omnes, ita superbia etiam externis signis, gressu, vultu, corporis habitu, et reliqua; tumens prostrat venter superbo gradienti incessu, cordis multiplicantur in tumultu animi interno pulsus, tument sanguine venae, majoribusque tenditur fluctibus cor, suspiriis vero pulmões. Quamobrem varii etiam sunt colores, quibus superbia et arrogantia depingi solet. Conferas Horatii Serm. II. v. 98: *Crescentem tumidis infla sermombus utrem.*

v. 3. לֹא יִסְכֵן Num tu sapientem causam suam, vanis, futilibus, et iis verbis acturum putares, quibus nihil profecturus esset? Respondent haec verba iis,

quae sequuntur: לֹא יוֹעֵר סִכָּן, Arabum شَكَنٌ, primam quidem utilitatis vim ac significationem habuisse, mihi fere persuasum est: quippe cum in omnibus linguis, primam vocabulorum, boni quid innuentium, utilitatis notionem esse viderim. Ill. Michaelis vertit: *Tam insolita*: nam סִכָּן in Bibliis sacris, plurimis locis ita ponitur, ut notio radicis hujus: *familiaris esse, solium esse*, in nullam prorsus dubitationis aleam cadere possit.

v. 8. וְתִגְרַע Combibisti: Bibendi vero in lingua vernacula verbum sapientiae minus aptum reputans, auscultandi potius et avidis aliquid auribus arripiendi vim et significationem eidem substituendam putavi.

v. 10. מֵאֲבִיךָ Ipso patre tuo, si superstes adhibet, natu major es. Nam Iobi patrem vivis non amplius interfuisse crediderim; cujus etiam per totum carminis decursum nulla mentio fit, ne in ipso quidem carminis totius fine, ubi fratres ac

F

sorores,

forores, propinqui et affines ad convivium accurrentes recensentur.

v. 11. רבר לעט, Familiarissimorum lenissimis vocibus inter se colloquentium verba cum Schultensio in nui puto. Dulcissimo Graecorum vocabulo *ααριζεν* et *ααριςμος*, quod amantium inprimis lenissimas, invicem susurrations, et amicorum dulcissimas et familiarissimas confabulationes et allocutiones insignire solet, nostra verba, praesertim לעט, respondent.

v. 12. *Quid irascuntur oculi tui? Cur ita torvo nos vultu intueris?* ארר Arabum ^{''''} *افف* in Conjugatione Xma, *iratus fuit, excanduit ira.* Reliquas etiam, quas in Lexico suo Golius recensuit radices hujus significationes examinanti, primaria quidem et reliquarum omnium fons ac origo, *irascendi* significatio visa est.

v. 15. Conferantur notæ ad Cap. IV. 18.

v. 16. ארר *Putrefactum*; nam ארר, Arabum ^{''''} *افف* et ^{''''} *افف* *confusum est, turbatum est, motum fuit, coacuit, in acorem versum fuit* (unde Illust. Michaelis vertit: ein Durchsäuerter,) a Golio transfertur. Sed quum putrescentia fervere etiam soleant, confusum, turbatum, commotumque esse, putredini ac putrefactio optime convenit.

v. 18. ארר ארר In enunciatione hac interpretanda, variant Interpretes, ita ut quisvis fere alterum aspernatus, proprio quaedam Marte, ut dicunt,

eunt, excogitata attulerit. Schmidius: *et non celarunt ex patribus eorum*, illi scilicet ex patribus eorum, qui sapientes fuerint. Durissima certe, cum verborum inversione, minime sueta, conjuncta ellipsis. Schultensius: *Et non celarunt a patribus*, scilicet, *acceptum*. Sed ex ingenio ultimum hoc *acceptum*, cujus nullam textus ipse mentionem fecit, Vir Summus liberrime adiecit atque subintelligi iussit. Ill. Michaelis: *Und selbst ihren Vätern nicht zu verheelen pflegen*. Sanctissimas te veritates docebo, ita sanctas quidem, ut ne patres suos quidem celarint easdem sapientes. Nec igitur aegre feras et irreverenter tecum nos agere putes, qui Tibi ipsas easdem proponamus! Optimum certe et ex mea quidem qualicumque sententia, reliquis omnibus anteponendum; textusque Masoreticus an meliorem patiatur interpretationem, vehementer dubito. Minus tamen ista etiam, mihi quidem satisfacit. loci hujus explicatio, atque patres docere filios, hosque a parentibus aetate ac experientia sapientioribus discere, quam parentes a filiis sapientibus institui malle. Quocirca tandem moris veterum in scribendo verba ac voces nullis, ut nunc facere solemus, interstitiis distinguendi, in mentem venit; et hanc eandem mihi libertatem vindicans enunciationem nostram equidem, כְּחֵרֵם אֲבוֹתָם, interstinguere atque: *Quae non celarunt illos patres ipsorum*, vertere malle. *Quae sapientes ipsi a patribus atque majoribus sapientibus didicerint, ea tibi proponam!*

v. 20. מְחַרְלֵל conf. notas ad Cap. VI v. 10.

v. 27. *Pinguedine obesa galeae instar faciem regibat*, i. e. opum affluentia tutum se ac securum opinabatur; et contra quosvis vitae quamvis tristissimos ca-

sus, his semetipsum munimentis, satis tectum ac mun-
nitum stolidus putabat.

CAPVT XVI.

v. 9. טרף וישטמני *Dilaniat et adversatur mihi
ira ejus*; propter antecedens טרף, radici שטם
hoc loco, irae gravissimae et acerbissimae vim tri-
buendam, et verba haec conjuncta secundum figuram
Hendiadyoin ita convertenda existimavi: *Recenti me
furore ira ejus dilaniat!* — כחש, procul dubio ne-
farium illum adulatorem signat, qui amicitiam antea,
quamdiu secunda faverat Iob fortuna, callidus simula-
verat, nunc autem, tristissima rerum ejus commuta-
tione facta, aperte in eundem stomachari et blatera-
tiones conjicere non dubitarit. — אר contra nomina-
tur ille, quem inimicum sibi antea non ignoraverat
Iobus, sed numquam tamen, quia metuebatur, fense-
rat; qui ferox contra nunc accursaverit, et flammea
quasi oculorum spicula in illum torqueat. Eadem de
causa etiam v. 10. pluralis numerus ponitur, qui ad
adulatorem et amicum, simulatum antea, nunc male-
dicum, atque inimicum, timidum antea, et deli-
tescentem, nunc ferocientem, simul referendus esse
videtur.

v. 11. ירטני *Conjicit me*; ירט, Arabum ^{یرط}
conjecit.

v. 12. פרפר, Arabum ^{فرفر}, *fregit.*

47, sibi me scopum constituit, meque metam fecit, spiculis ac telis in me dirigendis. Tot me crudelissimis vulneribus laceravit, ut metam instar illi positus fuisse videri possem. Plurimis equidem et innumeris molestiis ac doloribus conficior.

v. 13. En tibi summorum atque gravissimorum casuum graphicam et commiseratione dignissimam descriptionem. Omnimodis exagitari se infortunius conqueritur, et miserando homini, quem vindictae cupidus crudelis inimicus, innumeris vulneribus ac telis transfixerit, ut, in devicto ac jacente miserrime excruciendo, vindictae sitim inhumanam reslingeret, semetipsum confert. Quin nobiliores quaecunque, maximeque vitales, et ubi ictus potissimum letales futuri sint, nominantur corporis partes; transfiguntur renes, fel in terram effunditur, vulnere vulnus superadditur, ictusque iterum repetito altius adigitur. Ita enim פָּרַץ עַל פְּנֵי פָּרַץ interpretandum censeo, ut sit: *vulnus vulnere additum*, ut, iteratis telorum ictibus, cruciatus, immani crudelitate, augeantur, ferro altius adacto, latus confossum hauriatur.

v. 14. *Saccum confuso super laceram cutem; exhaustus sum, in pulvere cornu meum.* Ita post Schultensium converti. Pro humili illa, ad quam detrusus sum, conditione, vestis mea faccus est. ועללתי, *exhaustus sum, vires me desiciunt.* קרני *Cornu meum in pulvere scilicet jacet.* Pro fortitudine et virtute bellica cornu ponitur.

v. 18. מִקְוֵי *Ne sit, ne obstet locus clamori meo.* Parheticam haec etiam in versione mea imitari studui exclamationem. *Ne obstes, locus, quo minus in coelum, ad Deum pertingat querela mea!*

v. 21. **לגבר** Commodi casus, quem Dativum Grammatici dicunt; *Hominis causam aget apud Deum.*

ובן־אדם לרעו *Et filium hominis, i. e. hominem defendet contra adversarium suum.* Ita omnes fere Interpretes et Ill. etiam Michaelis. Sensus igitur esset: Contra hominum accusationes homines defendet, ita ut in iudicio divino homines alterum alter accusaturi inducerentur. Nos quidem et nostros homines ita loqui solere non nescio; sed Hebraeorum et Orientis in genere poetarum genio an aequè aptum sit, vehementer dubito. Nam ubi vis publicam personam quandam, in crimina quaevis inquirentem, reos denunciante[m] et accusatoris vices gerentem, ut in Corano angelum illum, criminum exactorem, reperio. Accedit etiam, quod praetereundum tamen non putavi, quod **לרעו**, si verborum dispositionem ac ordinem spectes, eodem, quo **לגבר** sensu explicandum esse videtur; ita ut **בן־אדם** nominans potius quam accusans casus, et ad eundem, ad quem **יוכח** pertineat, referendum sit. Novam igitur, sed timidiuscule, quam viris doctis probari etiam atque etiam vellem, loci huius interpretationem dedi. Eundem scilicet, qui antea dictus erat: *Testis meus, Deus, רעי, מליצי, רעי, אלוה, בן־אדם, Iesumque,* totius generis humani sospitatorem O. M. illum, propter quem, peccatorum nos veniam apud Deum sperare, et patrem nostrum compellere audeamus, Iesum Christum *θεουθεωρον*, hoc loco designari credo. De hac nova igitur, quam tentavi loci huius interpretatione, ut ab omni partium studio alieni, Viri doctissimi iudices sedeant etiam atque etiam rogo. Non temere equidem ita verti; sed omnibus, quantum potui, in utramque partem disputatis ac ventilatis,

tis, iustaque et accurata rationis trutina perpensis interpretatio haec mihi probabilis visa est et nihil obflare credidi, quo minus dulcissimam illam, quae vitae nostrae solamen optimum, suavissimorumque gaudiorum fons nobis est et erit in aeternum, spem inquam, in Christo Iesu, divino illo generis nostri redemptore collocandam, Iobum etiam fovisse, et ista quidem, in omnibus, quibuscunque premeretur miseriae oneribus, semetipsum sublevasse credam.

CAPVT XVII.

v. 1. **קברים לי** Sepulchra mihi! Laeta omnino, primo intuitu prae gaudio, quae videt, vera non credentis, exclamatio! Nam solatii loco spes illa semper fuerat lobo, fore ut mors ejus propè absit, atque post haud ita longum tempus ad Deum Patrem suum, ad defenforem, amicum, Deum, Sospitatoem suum, veniat. Eadem etiam ratione secundum commatis hemistichium eum primo conjunxi; **נעבר**; Male Schultensius **ועק** cum verbo nostro contulit, cum tamen **ועק**, Arabum **زحك** brevis fuit et **زحكي** brevis, ultro quasi apud Arabes quaerenti sese offerant, melioremque interpretandi viam monstrarent.

v. 6. **והפת לפנים אחיה** Et sordidus ac detestandus coram illis factus sum. Contuli scilicet Arabum **تفك** repudiavit, detestatus fuit; **تق** sordes, atque **تفك** mulier despiciata, vilis.

v. 8. נקי Purus τῷ ἁγίῳ profano opponitur.
 נָקִי mundando selecta fuit, bona et exquisita fuit
 res, et in Ilda, mundavit, et Substantivum נָקִי
 mundus, exquisitus.

v. 16. Num ad solitudines Orci descendent mecum
 spes meae? Num una mecum in sepulchro, eandem
 componet componens? Num una mecum in pulvere,
 in sepulchro componentur? Num vitae diutius mihi
 mansurae spes ego foveam, cum jamjam tamen in se-
 pulchrum mihi sit descendendum?

CAPVT XVIII.

v. 8. כִּי-שָׁלַח Truditur enim in rete, quod ante
 pedes positum est. Miser ille, cui nullum a periculo
 datur effugium, hoc loco describitur. Laqueo sub-
 ter terram, seu quovis alio modo, occulte posito,
 improvisae ac ineluctabiles calamitates conferuntur;
 quem laqueum ne videat, et incautius potius ab eo-
 dem impediatur et capiatur, a tergo accurrit malignus
 quasi inimicus quidam, qui tanto in illum imperu pro-
 trudat miserum, ut vitare illum non possit. Summa
 cum cautione etiamsi omnia circumspiciat improbus,
 absque omnibus sibi caveat, quae forte damnum af-
 ferre et exitiosa esse possint, ita tamen, veluti coecus
 in foveam incidet, poenasque criminum serius ocyus
 dabit, ac si post illius tergum inimicus ex insidiis illum
 protrudens irruerit.

v. 9. צמיו proprie *Surdi*. *Mutum laqueum* vertit Ill. Michaelis, quod sequi tamen equidem non ausus sum. Coeco capitur laqueo, i. e. in improvisa incidet mala. צמ Arabum est: *surdus fuit*, inde et צמ et צמ^א *infortunium non praevisum*.

Qui ipse omnibus antea insidiatus erat, nefarius ille demum omnes etiam inimicos, et in exitum ejus consentientes, ac conspirantes sentiet, poenamque et supplicia, quae flagitiis suis meruerat, non effugiet.

v. 11. הפצו כרגליו *Illidere faciunt illum pedibus*, i. e. *vacillat! cadit!* Supplantatur quasi, ita ut labascere incipiat, et pronus denique sternatur. Crediderim equidem, radicem פצ, non minus, quam פצ *concutiendi* et quassandi vim antiquitus habuisse. Quod si forte cuiquam dubium futurum sit, commutanda erunt solummodo Puncta textus Masorethici vocalia הפצרו, ut sit Conjugatio Hiphil, a radice פצ: *Pedibus illidere faciunt, supplantant eum*. Ita enim Arabum نَقَصَ a Golio exponitur:

Quassit, excussit, horrore affectit, concussit, et نَقَصَة

Concussio, horror, atque نَقَصَتْ Motus, agitatio.

v. 13. *Carnem suam vorat ipse*. Ill. Michaelis proprie interpretari jubet de miserimo scilicet famelicō, in rabiem versō, et tandem eo usque insaniae actō, ut suam ipsius carnem mordicus devoret. Sed propter sequentis Commatis hemistichium, hunc enunciationis hujus sensum esse existimaverim: *Curis, metu,*

aegritudineque continua semetipsum consumet. Nam omnino fieri non poterit, ut ille, qui omnium inimicus, omnes sibi timeat inimicos, securam atque laetam, felicem et beatam vitam vivat. Haud negaverim quidem fieri nonnunquam, ut sua ipsorum membra dentibus conficiant famelici rabiosi: sed ille si enunciationis hujus sensus esset, prius membrum, quod contra gradationem esset poeticam, gravius aliquid ac horro- ris plenius, quam secundum significaturum esset.

v. 14. יתק De tentorii vallis potius, quam arborum, circa illud positarum radicibus evulsis exposuerim. Quin immo viridi forte vallo uti si voluissent, (quod nonnunquam factum esse constat, nam tentoria non lintea, quemadmodum apud nos, sed arbutea etiam et arborum ramis intexta erant;) fieri potuissent etiam, ut ipsi iidem valli, radices terrae altius adegerint, quemadmodum in Homero saepius, et valli ipsi deinde una cum radicibus evellendi fuerint.

v. 14. למלך בלחות, *ad regem tremendum*; i. e. *Orci, regni inferi regem.* Latinis etiam Pluto *rex tremendus* est; Orcique judicia, judicia tremenda. Ita est apud Virgilium Georgic. IV. 466. sqq. Tænarías etiam fauces, alta ostia Ditis, Et caligantem nigra formidine lucum, lugressus, Manesque adit, regemque tremendum, Nesciaque humanis precibus mansuescere corda,

v. 17. מניארץ Haec verba interpretatus sum: *Von der Erde*; sed versio mea nunc mihi displicet, et vertendum censeo: *Aus dem Lande*; ex illa terrae, quam incolebat, regione, evanuit memoria ejus. Nam quae proxime sequuntur, hanc interpretationem mihi commendarunt.

ארץ

על פני חוץ Non deserta loca, sed pascendis
gregibus patentes campi; sic in Paraphrasi mea expli-
cavi: Ne mercenarius quidem gregis alieni custos ex
ejus gente superest.

v. 19. במגורי In diversoriis ejus, a radice גור
peregrinari, in diversorio, seu hospitio alicubi esse.
Quemadmodum vitam nostram ipsam peregrinationi,
sic domus nostras diverticulis poetæ et fabularum nar-
ratores conferre amant. Nam post alterum vita de-
functum, brevem sive domus, sive sumtuosæ aulae,
ac splendidi palatii, herum, alter excipit.

v. 20. Propter solennem illum, faciem, ubi preces
ad Deum funderent, solem orientem versus conver-
tendi morem; אחרונים, posteriores, Occidentem,
קדמונים, anteriores, Orientem accolentes populos
designare solet. יום Dies suus, i. e. dies judicii sui;
dies ille, quæ flagitiorum poenas justas ab illo ex-
actura sit.

v. 21. לא ידוע אתו, subintelligatur את-אשר
quem non novit Deus. Quæcunque scilicet Deus, or-
dinaria, quam dicunt, mundi procuratione ac provi-
dentia, mortales facere sive passus sit, seu voluerit;
ea omnia nosse Deum, ipsumque fecisse dicunt poetæ
Orientis. Sic Cap. III. optavit Iobus: fieri potuisse,
ut in diem nativitatis suæ Deus non inquisiverit, i. e.
existere eundem ac prodire non jussit. Locus igitur,
quem non novit Deus, domus ac mansio illius
est, qui moderamen in mundo divinum spernat, cu-
jusque idcirco consilia Deus non prosperet nec secun-
det, nec bene atque ex optatis evenire jubeat. Ita
percunt et ipse et illius mansiones, qui semetipsum et
omnia sua Deo tradere ac commendare neglexerit, nec
quæ

quaecunque laeta ac felicia contingant votis suis, ea omnia Deo grata mente accepta retulerit.

CAPVT XIX.

v. 5. חרפתי, *Mene opprobrii mei arguere vultis?* Quam turpissimam reor omnium, ejusne culpae reum agere me constituistis? Nam amicorum vanissimas aequae ac turpissimas, quasi promeritam nunc peccatorum poenam daret, criminationes Iobus his verbis perstrinxisse videtur.

v. 6. מצורו, *Rece suum*, verti solet, sic et ego, post reliquos, quos vidi, omnes transtuli. Venter tamen nunc malle: *Venabulum suum ex alto in me jaculatus est.* מצורו, a radice צור, *venari*, arma venatoria, seu quibuscunque ad venationem opus est, signat; et inter ea etiam *venabulum* insignire potest. Ita si veritas, omnia melius convenire et aptius cohaerere videbis. Nam antecedens: *incurvasi me*, de vulnere, quod infixit Deus, explicarem, et idem nunc, per alterum versus hemistichium, splendidus adhuc et ornatus illustrari putarem. *Venabulum suum ex alto Deus in me jaculatus est*, i. e. quaecunque patior, ea omnia, non nisi Deo permittente, accidisse mihi, facile confiteor. Versionem meam ipsam eos, qui illi uti voluerint, ita corrigere et emendare rogo: *Er schwenkte seinen Pfeil auf mich herab.*

v. 15. גרי-ביתי, *Quia cum ancillis conjungitur, non hospiter quidem, quos iter facientes hospitio exceperit, sed peregrinos et adventitios, quos in familiam, pro mercede diurna operis faciendi causa, non servos*

fervos quidem, sed mercenarios tamen, receperit intellexerim.

v. 16. אֲתַחֲנֶנּוּ, קְרָאתִי *respondet: Voco illum, sed non respondet, exorandus mihi est, si pro me operis quidquam, ab illo fieri velim.*

v. 17. חֲנוּתֵי Patris erga liberos *supplicationes nolum, blanditias potius, blanda dulciaque verba, et quaecunque alia sunt delinimenta, ea potissimum hoc loco designari existimaverim.*

v. 18. עִירֵי לֵוִי, Latinorum *vernae, servo servaque nati, qui hero, sive familia domino, servi gignuntur et nascuntur, quique cum herilibus filiis enutriti ac educati, ante alios omnes fidissimi credebantur, et in majore apud dominum ipsum honore ac praecipua quadam gratia erant.*

v. 21. כִּי יַד אֱלֹהִים נִגְעָה בִּי, *Nam Dei me percussit manus, i. e. summis excrucior doloribus. Nam summa quaevis mala Deo iubente insligi dicebant. Sic in Ajace flagellifero, Ajacem exclamare facit Sophocles: Α Διος αλκιμα Θεος αλεθρειον αμικσει: Me Iovis filia, Minerva, potens Dea, ad mortem usque flagellat. αμικσει enim pro μασισει poni, Scholiastes et hoc et multis aliis locis docet.*

v. 23. סֵפֶר librum quidem, sed hoc loco, praeter scriptum quoddam regulare, et ita confectum, ut scripta debitum in eo ordinem teneant, nihil prorsus designat.

v. 24. לְעֵד אֶתְרְנִיתִי, עֵר, enim Arabum *عبر*, aeternitas est.

v. 25.

v. 25. Fiduciam meam in Illo pono, qui post mortem me, omnibus miseris exentum, e sepulchri atro pulvere, mortisque nocte et tenebris suscitaturus est!

CAPVT XX.

v. 2. מוסר כלמתי *Correctionem ignominiae meae, contumeliae meae*, contumeliosam mihi correptionem audire cogor, et vana atque inania locutus esse, arguor? ורוח מבינתו יענני *Et spiritus institutionis meae respondet mihi*. Quorsum haec? Salissima omnino fiduciae illius, qua Iobus in defensione sua usus erat, perstrictio. Tu ita confidenter ac arroganter loquerere, ac si divinus quidam vates, et divinitus ablegatus et inspiratus Θεοπνευστος me doceret.

v. 6. שיאו, Solitam, et, quae prima cuique semetipsam ultro offert, vocis hujus interpretationem sequi malui: *Elatio ejus, fastus, superbia*.

v. 7. כנול ל, *Paleae instar ad nubes usque turbine rotatae*.

v. 19. Turpi ac sordido, quem ex illis fecerit, quaestu, pauperes etiam si sordidus ac malignus foenerator eo adegerit, ut coram iudicio sibi addicti sint; addictumque durus, vinculo jam circum collum iacto, suffocans et guttur elidens fere trahat, liberum tamen, Deo iubente, eundem e manu dimittere cogetur.

v. 26. לצפוננו *In thesauris ejus, Dei scilicet*. Mortalium peccatis puniendis innumera Dei sunt arma; haec enunciatio poetica quadam imagine ita pingitur: *Omnimodis thesauri divini armis, machinis*.

chinique bellicis referti sunt; conferatur Cap. XXXVIII. 22. 23.

v. 28. כוֹיִם אֵן Die irae ejus, i. e. poenae ejus; nam serius ocysus poenas flagitiorum quivis certe improbus dabit, et quia Deo judici, omnia bona ac mala, quae hominibus sive acciderint, sive contigerint, tribuere solent, diem etiam quandam constitutam esse dicunt, qua judex quasi sedeat Deus et bonis bona, mala vero malis rependat. *Ira* denique pro *poena* ac *supplicio* ponitur, unde etiam per Hebraismum in N. T. saepius *οργη* et *ημερα οργης*, *ira* et *dies irae* pro poena et judicii die ponitur.

CAPVT XXI.

v. II. וישמחו, Filiorum parvulorum natiuitatem laeti conviuiis celebrant; nam שמח de conviuiis etiam usurpari notum et hoc loco aptissimum.

v. 14. רך, *Via*, pro *doctrina*, Orientis poetis solenne: Sic in Corano Sur. IV. 83. XII. 108.

XLVII. 32. 34. فَنُتَاقِلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ, *Pugna pro v*

Dei, i. e. *pro religione, doctrina Dei*; et saepius, quin centies alibi.

v. 19. רע, *Novit enim impium*. Etiam si parcat nefario cuidam homini diutius, tamen quae factis suis meruit, ea tandem retribuet; nam consilia impiorum, quamvis callide occultata, Deum tamen non fugiunt.

v. 20.

v. 20. *Venenum Altissimi bibet*, i. e. venenatis Dei telis penitus transfigetur et conficietur: ipse Deo poenas dabit. Sic Statius Achill. l. 303. *Bibere novum ignem totis ossibus*, i. e. amorem imbibere: et Virgilii Aen. l. 753. *Infelix Dido longum bibebat amorem*.

v. 21. *Quorsum post mortem deliciae suae abeunt? ubi urna semel mota ejus fors exierit.* conf. Horatii II. Ode III. *exstructis in altum divitiis potietur heres; — Omnium versatur urna, serius, ocyus fors exitura et nos in aeternum Exilium impositura cimbae.* — Quorsum tunc deliciae suae? — Prodigus scilicet heres, avarum fere et injustum rapacemque divitem excipere solet, quaeque rapinis ac sordido lucro faciundo corraferit ille, ea post mortem contra, mox dispendere heredes, distrahere, misere dissipare et ligurire solent.

v. 21. *יהוה רמיו* Proprie: Nam Ille, Deus scilicet, altus judicat, i. e. ni fallor: *altissimus Ille et omnibus aliis longe excellentior judex est.* Idem, quod nos dicere solemus: *Judex in excelsis.* Sensus igitur hic esset: *Quicumque vices judicium, regum, principumque in terris gerunt, iidem omnes tamen, Deo, judici summo ac altissimo, subjiciuntur. Quae-nam igitur ejus insania, quantaque dementia futura esset, qui Deum ipsum sapientiam docere, et injustitiae Eum imprudentiaeve taxare voluerit.* Memineris quae-so versuum Horatii l. III. Od. I. *Regum tremendorum in proprias greges, Reges in ipsos imperium est Iovis.*

v. 24. *עטורי*, proprie loca, ubi potum acta recubant post paslum satura armenta, ab Arabico *عظن*, *subare*

v. 33. Ita moriuntur omnes; mortalium hoc fatum omnibus commune est.

v. 34. Quemadmodum igitur mali, usque ad vitae finem, laeti et beati saepius degere solent, ita vana etiam et inanis est consolatio vestra, qua me virtutis, in hac vita, praemium sperare iubetis. *Quorsum igitur responsa vestra? Scitote contra, vindictam vos manere desuper!* post mortem demum puniri malos, bonisque pietatis ac integritatis mercedem iusta lance rependi. נשאר

Niphala a radice נשאר Arabice *نَسَرَ* ultus est, vindictam repetiit. מַעַל Ex alto: Vindicta sumitur de vobis ex alto. Levi tantum punctorum vocalium mutatione opus est, quae commodissimum ac orationi aptissimum sensum fundere mihi videbatur.

CAPVT XXII.

v. 3. מַשְׁכִּיל Prudenter agens; pium enim, Deique et virtutis cultorem prudentiae laude exornant; nec id inmerito facere censendi sunt; nam maxima certe hominis illius est sapientia ac prudentia, qui Dei praecepta sequitur. Sic impium e contrario נַבָּל, stulti stigmatibus inurunt, qui ipse melius sibimetipsi, quam Deus prospicere posse credit; stolideque divinis sapientissimis, et verae salutis viam monstrantibus, mandatis obedientiam neget. *Der in der Weisheit wandelt* equidem cum Hebraismo, cui civitatem dederunt nostrates, converti; nunc autem ita emendari malle: *Der Gott gehorsam wandelt.* Sed prudentiae ac sapientiae, quae voci מַשְׁכִּיל inest, splendida imago, una cum Hebraismo excideret.

v. 11. *Aquae fluctibus* miseras ingentes casusque tristissimos innumeros fere conferri solere, vel ex Psalmorum Davidis exemplis multis notum est. v. 12.

v. 12. Mortalium non esse iudiciorum Dei reprehensionem, nec decere eos erga Deum iudicem summum, nisi silentium ac tacitam venerationem et humillimam animi submissionem: haec quia dixerat antea Iobus; nunc verba ejus ita perverse interpretatur Eliphazus, ut procurationem rerum mundanarum ac humanarum divinam negasse, et impietatis criminationem inveniisse videatur.

v. 20. קימנו *Fundamentum, cui inniteretur, firmissimum*; conf. Math. VII. 24. sqq. Nam cum alto ac firmo domus fundamento, firma, stabilis ac mansura felicitas saepius comparari solet.

v. 27. ונרריך תשלום: *Virgilianum: Damnabis tu quoque votis.* Quasunque ad Deum precēs fuderis, quaecunque pro salute et incolumitate tua, seu prospero ac felici rerum tuarum successu vota feceris, ea omnia audiet Deus, benignus tibi, quae oraveris, tribuet, et tu damnabere votis, laetusque vota tua Deo persolves.

CAPVT XXIII.

v. 2. ירי כברה על אנרת *Manus mea ingravescit propter suspiria mea.* Manum gravem hoc loco, propter antecedentis membri parallelismum, proferocia ac insolenti superbia poni existimaverim: *Ferociae ac insolentiae arguor propter suspiria mea.* Nunc contra Eliphazi acerbis criminis insimulationes, ad Deum, justum et ab omni partium studio alienum iudicem provocat.

v. 8. Nulli mortalium unquam videri Deum posse, recte contendunt vates sancti ac profani, et sub variis imaginibus, hanc Dei ab omnium conspectu seclusionem proponere solent, Potissimum autem ac saepissi-

G 2

me,

me, nebula amictum, nube cava tectum, Deum Deamve descendere ad homines faciunt: sub quibus omnibus nihil reliquum latet, praeter simplicem veritatem illam: Deus ex operibus suis nobis agnoscendus, nullis autem mortalium oculis videndus est. Quamobrem abeuntem etiam et aversum Deum agnosci canunt; adversam autem Dei faciem, sive omnino nunquam aspici, seu humanae similem faciunt; et consentiunt in hoc cum mythicis sanctorum carminum poetae. Quia mortuos demum ad Deum pervenire, eumque coram aspiciere credebant; hinc illam etiam opinionem fovebant, quod quicumque Deum vidisset, illi moriendum sit.

v. 17. *Vtinam mortuus essem!* Affectionis plena ejusmodi exclamatio, universae huic orationi apprime convenit. Verba scilicet **כי לו** cum affectione animi tristi quadam et graviore efferenda sunt: *Quare mortuus non sum!* i. e. *Vtinam mortuus essem!*

מפני חשך ante tenebras, i. e. antequam in tam gravia, tot ac tam tristia incidere infortunia. Nam quemadmodum lux beatam, ita e contrario tenebrae tristem et infelicem vitam insignire solent.

ומפני כסה אפל Alterum hocce **מפני** sicut primum, et in utroque loco, uno eodemque modo interpretandum est: *Et antequam obtegeret me caligo.* Pronunciandum est forte: **כִּסָּה**, Pyhal, voce passiva: *Antequam obtegeretur.*

CAPVT XXIV.

v. 10. **כלי-לבוש** Quia nulla vestis illi supererat praeter eam, quam durus detraxerat illi foenerator; conf. Cap. XXII. 6. vbi **בגד** in specie ponitur. Nam vestem illam, qua sola interdiu tegebatur, noctu autem

tem corpori sola involuto frigus defendere solebat, detrudere alicui, ultimae erat inhumanitatis. Conf. maxime Ill. Michaelis *Zimmerf. für Ungelehrte.*

v. 22. Impiorum vita miserrima describitur, quos in ipso medio consiliorum omnium successu prosperissimo, metus semper curaque et aegritudines innumerac anxios habere debent; nam omnium ipsi iniurici, omnibus odio sunt. Quin potissimum circa illud, de quo vates sanctus loquitur, tempus, vindictae cupidissimi erant, (ut Arabes nunc etiam,) omnes regionum earum accolae, et cujuscunq; injuriae ultionem, acerrime repetere solebant. Quamobrem vitae suae metuere cogebatur ille, qui semetipsum omnibus invisum, omnesque sibi infestos esse noverat.

v. 23. Per breve quoddam temporis spatium, ex animo omnia succedunt malis. nam occultis illi quidem machinationibus utuntur, quae, quamdiu occultari possunt, exitu optato non desituuntur, mox autem, compertis dolis, ipsis illis, quos aliis tetenderant, laqueis irretiti capiuntur.

CAPVT XXV.

v. 5. *Ad lunam usque tentorium non fixit, non habitat ille, qui coram Deo purus sit. Et stellae non mundaes sunt coram oculis ejus; ne perfectiores quidem et sanctiores siderum incolae puri et innocentes coram Deo sunt.*

v. 6. Pulchritudinum ac perfectionum verarum, i. e. quarum alteram altera non tollat, quae in Deo sunt, summarum omnium complexum, si cum fragili et infirma hominum conditione conferre velles; nullam tamen Deo satis dignam imaginem atque contentionem invenire posses. Hic verborum quidem sensus est, sed

nostros homines tamen eam, quae hic legitur, hominis cum insectis et vermibus comparationem, neque in concionibus, coram coetu Christianorum habendis, neque in quibusvis scriptis bene imitari crediderim. Nam quae decebant aevum illud, ter mille annorum decursu a nostro remotum, ea nunc fortasse minus decora sunt; nec verbis biblicis uti debent, nisi iis, quorum vim recte capiant omnes; si quidem verbi divini apud populum Christianum interpretes agunt, et non in verbis, sed doctrina divinitus revelata homines docenda versantur.

CAPVT XXVI.

v. 4. וְנִשְׁמַת מִי, *Et cuiusnam spiritus exit, loquitur ex te?* Cum irrisione ex eo quaerit: Num forte haec sapientissima dicta ex inspiratione loquere?

v. 5. הַרְפָּאִים, *Vmbrae luce carentium; species vanae, orcinii, manes.* מַתַּחַת מַיִם, *Subter aquam, i. e. Orcus, loca infera, Ditis tristia regna aeterna nocte silentia torpentiaque.* Haec enim in ipso terrae centro ponere solent.

v. 6. אֲבָרוֹן, Graecorum *Tartaros*; loca illa, ubi post hanc vitam facinorum poenas mali daturi sunt. Malos etiam post mortem et eorum supplicia novit Deus.

v. 7. *Mittnacht*, ad analogiam, vocum, *Mittag, Mittwoch.*

CAPVT XXVIII.

v. 4. הַנִּשְׁכַּח מִן רֶגֶל, *Obliviscuntur illorum pedes, scil. viatorum.* Qui magno cum fragore torrens, sive e montium verticibus delapsus erat, sive ex rupium radicibus proruperat, mox pauper aquae rivulus, in arenae bibulae campos delabitur, et ita funditus exarescit, ut qui aequatum antea ad illum adire solebant,

bant, nunc illius obliviscantur. *Lapidem caliginis* gemmas abstrusas penitus, post Grotium, converti.

v. 6. *Saphiri locus fodinae suae*; inter fodinas suas numerat locum, in quo Lazuli lapidem, in interiore viscerum parte, terra generat.

v. 16. לֹא תִסְלֶה; conferendum videtur, שָׁלַח pro שָׁלַח, *sustulit*, hinc *ponderavit, trutina examinavit*.

v. 21. כָּל־חַי *Omnium animantium*; animalia scilicet sapientia, i. e. ratione et intelligentia Deus carere iussit, qua homines illis potissimum praestant. Sic paullo post etiam ad aves enunciatio haec restringitur, ita ut de brutis solum animantibus, hominibus ratione praeditis exceptis, dictionem hanc accipiendam esse, facile colligatur.

v. 22. תַּרְטָרוֹ וּמוֹרְתוֹ *Tartarus et mors*, pro Orco in genere positum credo, utque suis dictio poetica dignius extolleretur gradibus, inverfam textus hebraici vocum consequentiam, ita ut morti primum, sepulchro, i. e. Orco, secundum locum assignarem, permutare ausus sum.

v. 23. Rerum omnium creatrix ac opifex sapientia divina personam hoc loco induit, et in secessu quodam, a mortalium oculis seclusa, Deo solum nota, altum sibi in coelis extruxisse domicilium dicitur. *Via sapientiae*, ad sapientiae regiam quasi aulam semita est; et *sedes illius*, regia aula atque palatium in quo habitat. Sapientiae leges, secundum quas mundum et condidit et conservat et gubernat Deus, Ille solus novit! Sapientis vero ac prudentis hominis est: Venerari ac pie colere Deum et mala omnia averfari.

CAPVT XXIX.

v. 5. *Cum Omnipotens adhuc mecum esset*; Hanc equidem enunciationem in proverbii consuetudinem venisse crediderim; ita ut vilioribus etiam rebus, verbi causa, servorum mentioni hoc loco jungi potuerit; nec aliud quidquam, nisi vitam beatam, et bonorum omnium copiis affluentem, designaverit.

v. 13. *Versionem meam hoc loco ita emendari velim: Des sonst Verlohrnen Segen kam auf mich.* Nam ea, quam ex conjectura, **וְכִן** pro **וְכִן**, feceram versionem, margini prius adscripta, in textum ipsum irrepererat, cumque autographon, prelo jam subiiciendum, iterum relegerem, hoc tamen versionis vitium oculorum aciem effugit. At vero Kennicotti editionem V. T. inspicere cui licuerit, hunc tamen, ut eandem, de varia loci hujus lectione forsitan speranda, consulere velit humanissime rogo. Nam viatores hoc loco, ubi beneficentiam suam Iobus laudare voluit, prorsus silentio praeteriri, cum tamen hospitalitatem in maximo apud veteres omnes, Arabiae vero imprimis, populos honore fuisse sciamus, mihi quidem verisimile non videtur.

v. 14. **צַדִּיק לְבַשְׁתִּי יְיָ לְבַשְׁתִּי** *Iustitia me indueram et pro indumento mihi erat.* Quotidie laetus iustitiam ita exercebam, ut solitae quasi vestis instar ea induerer. Ita Mercerus, quem Schultensius etiam probavit. *Vt veste assidue indui quis solet inter homines versaturus, sic mihi indumenti loco fuit iustitia, ei exercendae jugiter invigilavi.* Omnis iniustitiae abstinentia ita omnes antecelluisse se, et tanto tamque indefesso studio in omnia bona se incubuisse ostendit Iobus; ut iustitiae suae ita consuecerent omnes, et eadem illum omnes ita agnoscerent, ut vesti cuidam nos assuescere

affuescere solemus, qua indutus amicorum nostrorum unus aut alter in publicum prodire solet.

v. 16. Non amicis solum et familiaribus meis, operam meam in causis forensibus commodare, sed ignotorum etiam atque patrono carentium lites inquirens, si justa illorum causa mihi videbatur, lubens illis patrocinari et advocatus adesse solebam.

CAPVT XXX.

v. 15. כרוח *Schultensius*: *Persequuntur ut ventus generosum meum spiritum.* Sic reliqui etiam Interpretes et Ill. etiam Michaelis: Venti instar nubes agitantis persequuntur me, et sicut nubes coram vento abiguntur et evanescent, sic omnis mea praeterit salus. Sed versio illa: *persequitur ut ventus*, mihi nunquam satisfecit; salutis et auxilii spem evanescentem, nubibus avolantibus, paullo post, et alibi saepius, conferti video; generosus autem spiritus, quomodo vento agitari dici possit, quae scilicet picta placere nunquam posset imago, non video. — Convertendum igitur credo: *sicut spectrum*, quemadmodum חור Capite IVto et alibi poni solet: *Spectri instar me persequitur.*

v. 16. נפשי *super me in lacrimas effunditur anima mea*: sic equidem post alios Viros summos converti; sed mallet tamen: *Diffuo in lacrimas*, ita ut נפשי Pronominis personalis loco positum sit. Sed fieri posset etiam, ut נפשי hoc loco, tristissimam animi affectionem, aegritudinem ac dolorem Iobi acerbum, insigniret et melius vernaculo idiomate verteretur: *Mein kummervolles Herz zerfließt in Thränen!* Eodem modo nunc נפשי, pro ipsa aerumna et afflictione poni credo. emendandum igitur pro: *Und Unglückstage haben mich ergriffen.* Melius: *Und über mich stürzt eitel Unglück her.*

v. 17. *Noctem ossa perturbare*: (conf. Ill. *Michaelis Anmerk. für Ungelehrte*) nobis haec enunciatio durior et minus solita est: Emendandum puto:

Auch noch bey Nacht wütht Schmerz durch
mein Gebein,

Und quält mich unaufhörlich! u. s. w.

v. 18. Cutem suam laceratam scissae vestis confert: Innumeris ubique tuberibus laceratur cutis mea, ulceribusque disrumpitur, vestis instar, quam dolore percitus miser, ipse manu laceraverit. Immo comparari potest optimo jure cutis mea cum discissa ac lacera veste. nam cuti non amplius, sed vestis lacerae ac fordidae similior est.

v. 19. Typothetae culpa deest hoc loco versioni meae integer versus:

Ich liege nun und wälze mich im Staube.

Proprie: *Deus coniecit me in pulverem*. Id enim, quod propter animi dolores ac aegritudinem ipse fecerat Iobus, Deum fecisse dicit, qui tantis illum doloribus exercuari passus sit. Patent nunc sequentia: *Pulveris similis factus sum*. Quia tamdiu nunc jam in cinere ac pulvere jaceo, vultus meus et corpus totum, turpem pulveris colorem traxit, et sorde assidua immun- dum est.

v. 20. Ich ruf zu Dir; in Ruf ich zu Dir! cum interrogatione mutari vellem. *Non respondes mihi*, i. e. non auxiliabere, a miseriis meis, morbo- que et doloribus me non liberas.

v. 26. Ich hoffe auf Glück, und Böses kam; melius: Unglück kam.

v. 27. Tollis me, ventoque inequitare facis: Gravissima et audacissima figura: Morbi impetu ita me totum evanescere facis, ut stipulae levis instar, ventus me corripere,

corripere, correptumque et velocissime per auras rotatum auferre possit.

CAPVT XXXI.

v. 5. **אִשׁוּרָא** Idolorum cultus hoc loco **אִשׁוּרָא** dicitur et eodem modo **מַרְמָה** *fraus*, veri Dei cultui ac religioni opponitur. Omnia enim, a quibus purum se ac innocentem praedicat, vitia atque peccata, idololatriam quodammodo spectant. Sic v. i. *Virginum libido*, ad ritus illos turpissimos et libidinosos referenda est, quibus semetiplos, inter ipsas religionis ceremonias, et coram Deastris suis ipsis, vanorum idolorum cultores contaminare solebant. Adit enim: *Haec omnia Deo vero placere nunquam posse, sed ad iram eundem et indignationem provocare.* Quin etiam in fine conuatis **גַּמִּי**, ad integrum, quem semper amauerat, solius veri Dei cultum, **אִשׁוּרָא** provocat; et ipsa haec, vocis **אִשׁוּרָא**, *Idololatriae* significatio dubitationem non habet.

v. 10. **אִשְׁרָתַי** Punctis vocalibus mutatis in Passiva Coniugatione Niphal. accipi mallem: *Aliorum adultera fiat uxor mea.* **אִשְׁרָתַי** Latinorum: *Alienas permolere uxores.*

v. 15. Ambo conditionis ac fortis ejusdem, mortales mortalibus prognati sumus.

v. 16. Praestantissimam et linguae nostrae vernaculae propriam vocem: **längen**, summo cum desiderio, arrecto collo appetere aliquid, quam in inferioris Saxoniae idiomate superesse satis notum est, proprio et suo quodam honori restituere ausus sum. Apud Anglos vox eadem etiam est: *I long'd to have it; summa auiditate appetii.* **Erwas längen; sich nach etwas lang machen;** arrecto et protento collo, corporeque toto, auidissime aliquid appetere, vocabulum, quantum

quantum equidem viderim, pulcherrimum, dictionique poetarum apprime conveniens est.

v. 23. Et hoc et iis, quae proxime sequuntur, comatibus, lucidissimis verbis docet Iobus: Nulla omnino ejusmodi crimina, integrum veri Dei cultorem audere, sed ea omnia ab Idololatrarum vita ac moribus haud abhorrere.

v. 25. Homericum fere: *νυδει γειων*. Num de opum et divitiarum mearum copiis ac affluentia unquam gloriatum sum? aut animum, quia dives ac opulens essem, unquam extuli? Num *meam* mihi tot ac tantas facultates paravisse ac concessisse manuum unquam contendi? Nam consiliorum omnium felicem successum impius sibi metipso, manibus suis, pius autem veri Dei, et verus ejusdem cultor, quaecumque laetissima sibi contigerint, ea omnia Deo suo grata mente accepta referet.

v. 26. Idololatriae prima fere ac vetustissima vestigia ferutanti ac anquirenti, Solem ac Lunam homines, quia terram scilicet potissimum foecundarent, multisque beneficiis auferent, primum stolido illo idololatratico cultu prosequutos esse, facile apparebit. Nam coeci illi miserimique mortalium ad splendidi hujus operis auctorem animum non advertentes, quae creatori debebantur, eum honorem, eamque adorationem, operibus, ab ipso creatis, tribuentes, verum, qui solus illi placet, virtutis ac integritatis et pie mentis cultum neglexerunt. Ita hoc loco etiam Solis ac Lunae, ubi de idololatria sermo est, mentionem fieri videmus.

v. 31. *Carne alicujus saturari*, nostris quidem durius insonat auribus, atque, sic ut est, inhumanum; sed apud Hebraeos et Syros in Proverbium abierat, et hoc loco nihil aliud est, nisi: vindictae cupidinem alterius supplicio exsatiare. Hostium non modo, sed inimicorum quorumvis etiam carnem, nunc etiam barbaras gentes

gentes nonnullas, in deliciis habere notum est. Sed an ex isto more inhumano, dictio haec orta sit, equidem vehementer dubito, quamquam nec omnino hunc ejus ortum negaverim.

v. 33. *Num culpam meam celare et occultare studui?* Sinu aliquid occultare Orientis moribus aptum est; nam balteo, seu cingulo, subnectebatur fluens et laxa vestis subter brachium, sed ita, ut sinum faceret superne, in quem saepius condere occultanda solebant. Sic vulpem ex horto quodam raptam, juvenis quidam Laoco sinu absconderat, neque furtum ejus palam fieret, antequam domum abstulisset, cum a vulpe latus ejus misere dentibus lanigaretur, nullum tamen, ne sonum quidem, doloris indicium, edidit, sed patienter contra morsus ejus passus est, donec exanimis concideret.

v. 35. Ad Deum ipsum verba haec ita referre, ut ipse provocetur, sitque אִישׁ רִיבִי, equidem nollem. Nam Deum sibi judicem optaverat Iobus, et quam in eo collocaret fiduciam laetissimam saepius antea ostenderat; ita ut sperare se contenderet, fore ut a Deo, ad quem judicem provocaverat, justo judicio absolveretur. Ita potius interpretarer: Deus Omnipotens respondeat mihi! Legat utinam defensionis meae scriptum et judex respondeat, judicium de me ferat! Et Adversarius libellum scribat; quicumque adversariorum meorum me reum agere velit, ille nunc scribat contra me libellum accusationis, illumque Deo judici tradat. Laetus enim spero, fore ut in judicio ita absolvar divino, ut calumniatoris mei accusationis libellus in honorem mihi cedere, et innocentiam meam manifestiorem reddere debeat. Deum igitur judicem sibi expetit, et apud tribunal divinum provocatione certare cupit.

CAPVT XXXII.

v. 1. *Quod justus esset in oculis suis*; quia se propter peccata sua poenis ac suppliciiis promeritis a Deo affici fateri noluerat.

v. 2. *Quod prae Deo semetipsum justum fecisset.* Nam Elihu non minus, quam reliqui, Iobi dicta ita interpretabantur, ac si ab omni peccatorum labe purum se fuisse contendisset; cum per totam tamen defensionem morbum solum et infortunia reliqua peccatorum poenas esse negaverit, atque iusta et debita animi summisione, homini contra Deum iudicem, quod respondeat, ne unum quidem verbum futurum esse fallis sit.

v. 13. *Deus illum devicit, non homines. Ita cum oratione nostra deiecimus, ac si Deus ipse, loquutus cum illo, erroris illum convicisset, mutumque fecisset.*

v. 18. *Premittit me spiritus meus,* Turgēt verbis generosum pectus meum. Vocabulum פּוֹד premi nolum. Nam recte docuerunt Viri docti Schmidius, Schultensius et alii, non semper vocem hanc, ventrem inferiorem et ile, sed superiorem etiam, nec illum minus, quam praeecordia ipsa notare. Eodem modo qui Graecorum Φρενες , et Latinorum *praeecordia* urgere vellet, nihil profecturus esset. Supra iam ad C. XV, 2. פּוֹד et ejusmodi vocabula reliqua, pro perturbationum et animi motuum sede in genere poni, evictum dedi; nobis igitur aut omnino non vertenda, aut certe cum aliis quibusdam, eundem fere sensum fundentibus, vocabulis, v. c. *Brust, Herz*, commutanda sunt.

Iactantiae quidem et vanae gloriae cupiditatis ab solvi omnino Elihu non posse videtur. Sed excusari potest, si genium saeculi spectes; nam apud Homerum etiam

etiam heroes omnes, eodem modo, quin jaſtantius multo ac arrogantiuſ gloriantes audimus.

CAPVT XXXIII.

v. 1. *Omnia verba mea auribus accipe.* Mereeri obſervatio ad vocem כָּל, quaſi hac voce Elihu, ſe nihil otioſi dicturum polliceatur, inanis eſt. Verba non pre-menda ſunt; nihil aliud dicunt, quam: *Aures arriſſe.*

v. 2. *Eccē aperio os meum et loquitur lingua in palato meo,* id eſt: *En loquar!* Schultenſius, Vir ſummus, aperire os, de fiducia interpretatur, et פֶּה palatum, de ſanae mentis iudicio, quae ſine affectu ſententiam intus exigat, antequam pronuntiet. — Sed haec etiam, nullo certe ſatis firmo fundamento nituntur; Ovidiuſ etiam iſdem fere verbis canit: *Stupuerunt ignavo verba palato.*

v. 3. *Absque omni ſuſo ac fraude loquar.* Nil praeterea verbis extorquendum.

v. 4. *Aequiſ congregiamur viribuſ, ambo a Deo creati! Noli conterri!*

v. 7. *EDN* Proprie: *Onuſ meum,* i. e. *accuſatio mea;* contuli nempe Arabum *أَكْف* et *وَكْف* *Onuſ, crimen, criminatio;* et *أَكْف* atque *وَكْف* *criminatoruſ eſt, in crimen coniecit.*

v. 10. *Inanes contra me fugit criminationeſ, et hoſtiſ inſtar habet me;* i. e. *Innocentem me in immerita infortunia incidere fecit, plurimaſ mihi, non merenti, atque graviffimaſ moleſtiaſ impoſuit.*

v. 11. *Miferriſ ſum, nec miſeriarum ſinem aut exitum video,*

v. 12. En hoc ipsum, quod immeritum te et innocentem mala oppressisse dixisti, hoc ipsum verum non est, hoc ipso fallere. tua enim ipse est culpa, quae miserum te ac infelicem praeslitit.

v. 14. 18. Somniorum ope homines saepe doceri, et de imminente quodam periculo admoneri, ita ut quae nocere possunt, ea fugere ac vitare discant, dubium mihi non est; nam mihi nec ipsi idem nonnunquam accidisse conscius sum, et cum divino illo ac immortalis ingenio, Youngio, libenter fateor: *Nightvisions may befriend, as I sing above; Our waking Dreams are fatal!* Inconsulta interdum consilia animo agitamus, quorum quidem noxias et damnosissimas sequelas, vigiles non videmus, per somnum autem, ubi sopiti jacent sensus, nec ab imaginibus externis, sensus pulsantibus, turbantur mentis actiones; recurrunt in animum ideae turpes ac pravae, stultae ac vanae, consilia foeda, noxia ac turpia; et salutari quodam tunc interno afficimur horrore, ne audeamus ea, quae tristem saepius exitum habitura essent. Deo quidem hoc loco ejusmodi somnia immediate assignantur, quae mediate solum, per animi nostri leges, sed quadam tamen providentiae divinae procuratore, tam salutaria hominibus occurrere crediderim.

v. 19-23. Morbis etiam meliora nonnunquam homines edocentur, nam vitia illa, quibus eosdem sibi contraxerunt, in posterum vitare, ab iisque abhorere discunt.

v. 24. 25. Sensus est: *Vbi mortem evaserit et revaluerit e morbo.* Nam aegrotantis curatio ac sanatio graphice pingitur: *Custos hominis genius quidam, δαίμωνιον, Deum pro aegrotato precatur, et sanatur, i. e. simpliciter sanatur: revalescit. Redemptionis pretium λυτρεον, invenit, i. e. morbo jam ad meliorem frugem rediit et respiscere didicit.* Nam hoc erat sanationis pretium

pretium. propter morum enim et animi emendationem, morbo Deus hominem affecerat. Plurima scilicet prava facinora, quae mentis ac animi rectam conditionem pervertunt, corpori non minus nocent; sequitur eadem igitur morbus, corporis quaedam infirmitas, eum in finem scilicet, ut de errore nostro edoceamur, melioraque in posterum probare ac persequi discamus. Hoc enim facto, Deo quasi satisfecimus, i. e. id quod voluerat Deus, fecimus, melioresque, modestiae, moderationis ac temperantiae studiosiores, amantioresque a lecto refurgimus.

v. 25-29. Revaluit et ad meliorem frugem rediit.

v. 29. *Duabus et tribus vicibus, i. e. iteratis vicibus, saepius, nonnunquam.* Verba non sunt torquenda. Nec addere non possum, quae ad v. 14. propriae pertinent; eandem ibidem enunciationis *לֹא יִשׁוּרְךָ* significationem mihi ac vim esse videri: Iterata vice, i. e. interdum homines admonet Deus, sed non videt illud, scilicet videns, i. e. nullus videt, nec animum advertit, qui admonetur.

Ex supra dictis consequens est. Primo: in quibusvis vitae casibus tristissimis, morbisque gravissimis, de Deo conqueri, hominem nunquam decet: sua enim culpa potissimum ea omnia illi accidunt. Deinde: Salutaria sunt illa etiam, quamvis acerba. nam ea hominem vitare docent, quibus hanc sibi labem antea contraxerat.

CAPVT XXXIV.

v. 17. Versionem meam duriorum hoc loco ita corrigi velim:

**Du, Sünder, wagst es Gott zu tadeln, Ihn,
Den mächtigen Gerechten zu verdammen?**

Proprie: *Tunc, Osor Iudicii, vincies et dampnabis iustum*

H

sum praepotentem. Sic et ego scriptum interpretatus sum, sed sententiam nunc mutavi. Non placet durior ille Hebraismus, quem pauci erunt qui ferre et sensum ejus capere possint. Nam forenses hae dictiones nobis diu obsoletae, cum fueris, iisque, quae minorem aurium offensionem habitura sint, vocabulis commutari debent: *Ofor judicii, improbus est. Vincere aliquem* idem est, ac damnare, reum agere ac declarare; quemadmodum per sequens etiam *הרשיע* explicatur. Sic nexi, rei, addicti sunt.

v. 20. Aeque omnia, summa non minus quam infima, Deus moderamine regit. Opibus atque potentia superbientes subito moriuntur, concutiuntur populi ac evanescent, sterniturque praepotens momento tyrannus, subitis Dei plagis exterminatur, nec vindex manus, quae opprimit illum, apparet. nam uno, vel lenissimo, oris spiritu, Deus in pulverem illos dejicit ac conterit.

v. 23. Tribunal nullum est, coram quo compareat Deus, summus est omnium iudex, omnipotens, altissimus est; nec igitur hominem cum Deo contendere decet. Illud potius fiducia teneat firmissima, sibi que persuasum habeat, fore ut sapientissime omnia ac benignissime regat, omniumque salutem optime consulat, rector universi Deus; atque quaecumque sive adversa acciderint, seu secunda ac laeta contigerint, iis omnibus ita utatur, ut patris optimi ac dulcissimi filium amantissimum decet.

v. 26. *ⲠⲡⲌⲐ* ab Arabico *شَقَقَ*, condoluit, miseratus est; in Ilda Conjugatione, *deteriorem reddidit*; inde *شَقَقَ* *Metus, ruina, excidium*; hinc nostrum *ⲡⲌⲐ*, percussit, verberavit, *ⲡⲌⲐ*, *plaga, ruina*. — Loca illa, in quibus scelerati ac impii, antea habitabant,

tarunt, nunc ruina eorum, triflique excidio conspicua sunt.

v. 29. **וַיִּסְתֵּר פָּנָיו** Haec verba in versione mea ad Deum retuli, sed nunc ad reum eadem referri mallem: *Cui faciem Deus iudex tugi iusserit.* Nam reis non nisi veste capiti superinjecta, coram regis tribunali comparere licebat; innocenti vero, et illis, qui criminis iam, peracto iudicio, absoluti essent, vestis regiae majestatem dabatur intueri. Quem Deus damnavit, quis hunc eripiet et a supplicio liberabit? Quamobrem versio mea hoc loco ita emendanda est:

Wer kann Ihn sehn, des Antlitz Er verhülle?
sive melius, omni prorsus dictione tropica abjecta:

Und wer kann den bespreyn, den Er verdammt?

v. 29. Schultensium sequor: *Idque super gentem et super hominem pariter.*

v. 30. **וַיִּסְתֵּר פָּנָיו** *Reges facit, i. e. regum instar opibus, divitiis et bonorum omnium affluentia extollit.* Posthaec additur ratio, cur ea fiant, de quibus conquestus erat Iobus, cur securam et beatam saepius vitam, impii et nefarii homines agant: *Nam Deus ait, constituit apud animum veniam dare in terra degentibus, poenasque ab iis non exigere.*

v. 33. Num a te resellentur haec? Spernis me? torvisque oculis aspicias? Ipse licet optes, quae placent; respondeas, quae lubent, nullas tibi respondendi leges scribam. Loquere igitur, si quid habes! Nec est, quod me contemaas! Sapientes mecum loquuti sunt saepius, meque audiverunt.

v. 37. *Amici vanitatis;* Idolorum stultos affectas atque cultores intelligo. Nam sequenti commate verba haec ita explicantur: Peccato addit defectionem, subfannatque, et insolenti loquacitati contra Deum indulget.

CAPVT XXXV.

v. 6. *Si pecces, quid officies illi?* Ita equidem converti, sed nunc fere Schultensium sequi et versionem meam ita emendare mallet: **Was kannst du mit allen Sünden wider Gott gewinnen?** Sensus est: Ne forte credas, te sive peccatis tuis aliquid nocere, atque officere, sive pietate et probitate ac integritate aliquid prodesse Deo. Non sui ipsius causa te Deus puni, cui stolidi tua improbitas ac insolentia nocere non potuerunt. Nec gratiam, quam referat, ullam tibi debet. Nam pius etiam si et iustus ac integer sis, Illi tamen prodesse nihil, et dare nihil poteris. Quantum coeli aetherae plagae, vertice tuo altiores sunt, tantum etiam Ille, cujus folium coeli sunt, te altior est. Homini- bus prodest pietas, officitque improbitas tua, eorumque causa violenti et oppressores supplicii, boni vero probique et benefici beneficiis a Deo afficiuntur.

v. 10. Dei vero non reminiscuntur oppressi, ad Deum non clamant, cujus laudes tamen noctesque diesque, coelum atque terra canunt, quemque nobismetipsis, ipsa nostra mens immortalis ac ratione praedita, eaque, qua Ille nos reliquis animantibus praestare voluit, sapientia ac intelligentia, summum, pulcherrimum ac benignissimum praedicat. Quamobrem clamitantes etiam non audit.

v. 13. Iobi verba excitantur: Tu dicis: Iniquitatem non audit Deus, nec illam respicit Omnipotens.

CAPVT XXXVI.

v. 30. Optime Schultensius: *Et radices maris superintegit, superinducit.* Maris autem radices, vix aliud

aliud quidquam sunt, quam profundissimae nigerrimarum aquarum conglomerationes, quas aulaeo suo fulmineo superinducit Deus, circumque fulgura corusca, aquarum vim immensam convehit, constipat, colligit; ita ut cum vastissima aquarum ejus mole, ipsum mare in aeris nubes sublatum ac suspensum esse videatur. Nubes Deus, Oceani altitudinem aequantes, rubraque luce corusca fulgura, throno suo circumdat.

v. 32. על כפיו *Latus utrumque* converti: יד scilicet pro latere saepius poni notum est; nec viderim equidem quid obsit, quo minus על כפיו idem hoc loco sit ac על ידיו; nam oratio ipsa hanc enunciationis hujus versionem poscere videtur. Frigidiora sunt enim, quae de gemina, fulgureque amicta manu, Viri doctissimi tentarunt.

CAPVT XXXVII.

v. 2. קולו *Vocem suam, i. e. tonitru suum*, innumeris locis. רגז proprie *fervere*, inde hoc loco: *fervor, ira, excandescencia, fervens ira.*

v. 4. Qui tonitru fragorem audit, Deum ipsum audire credit, nec quaerit amplius, Deus sit an non sit? Hujus loci non est, quod alias facillimum esset, splendidissimam hanc vindicare imaginem. nam regium hocce quasi divinae majestatis insigne, quis erit, qui sine sancto quodam horrore interno, audiat, aspiat, intueatur!

v. 18. Schultensius: Expandistine cum illo aethera, firmumque fecisti sicut metallum fufum? Quem sequutus equidem iisdem fere ac totidem verbis converti. רקע *malleare, expandere*, unde etiam *pedibus tundere*; hinc illae vocis רקיע, firmamenti, expansi ac scabelli significationes.

v. 19. *Non aptabimus verba propter tenebras.* Nam nobis tenebrosis fere occaecatisque, verba defunt digna, quibus celsitudinem Dei exprimamus.

v. 20. *Num narranda sunt Illi, quae loquor, ut sciat? Num referat Illi quis necesse est, ut ad eum pertingant? Annon potius omnia novit? Qua igitur fronte auderem ego, fictis et vanis sermonibus de Deo loqui.* —

וַיָּבֹא ex Arabum ^{بَلَع}, *pervenit, terminum contigit,*
hoc loco lucem accipiet.

v. 24. LXX. vertunt: *Φοβηθήσονται δε αυτον και οι σοφοι κωσεδιαι.* *Timebunt eum sapientes corde: et Syrus* ^{וְיִבְרָכֻם} ^{וְיִבְרָכֻם} *et venerabuntur Eum.* hi legerunt igitur ^{וְיִבְרָכֻם} *illum:* *Illum timeant omnes sapientes.* Veteres hoc loco, et in hac pulcherrima variante lectione, sequi non dubitavi. Illa hominum sapientia est, ut pia mente Deum venerentur.

CAPVT XXXVIII.

v. 12. ^{וְיָדַעְתָּ} *Num prae diebus tuis mandata dedisti Aurorae? Prae diebus nonnulli: propter numerosos dies tuos,* ita ut brevis aevi mortalium exprobrationem involvat, interpretati sunt. Malletam tamen: *ante dies tuos!* Acerbissima insolentiae, quae litigare cum Deo auderet, humanae castigatio! Aurorae tunc, tot annorum millia antequam nascereris a me creatae, nondum natus, mandata dedisti?

v. 25. *Cultis novalibus nocituros imbres inundantes, certis quasi canalibus et aqueductibus, ad deserta, nullisque hominibus habitata loca deducit Deus, ubi dum effunduntur, hominibus non modo non nocent, sed profunt etiam; quia vastos et arentes campos ita rigant, ut gramina recentia, tenellamque progerminent*
herbam,

herbam, ferisque animalibus, et reliquis eorum incolis, pastum praebeant. Haec eadem fere, quod, postquam haec scripseram, animadverti, Mercerus annotavit: *Dei providentiam in eo ostendit, quod etiam pluviam mittat super loca inculta; culta enim ab hominibus posse rigari.* Quod ipsum tamen generatim contendere nollem; nam parum certe hominum illa juvatura esset rigatio, si foecundantes pluviarum rivuli, terrae denegarentur.

v. 34. Num attolles ad nubem vocem Tuam, cum tamen coagmentatio aquarum operiat te? Tu, qui in terra degis, nubibus, tam alto supra te fastigio elatis, leges scribere, tunc magna voce mandata illis dare poteris? Insolentem Iobi querelam hac quaestione taxari videmus, qui Deo potius, omnia sapientissime moderanti, semetipsum et sua omnia fiduciae plenus committere debuerit. — Ita Schultensius etiam; sed קול רעם tonitru interpretatur. *Agmen aquarum, nubes aquosae, sonum potissimum absorpturae.*

v. 36. Ill. Michaelis versionem hoc loco sequuntur equidem verti; *Quis oculo intelligentiam dedit.* Sed cum et antecedentia et sequentia, divinam e mundi fabrica eluceptem sapientiam praedicent; equidem hoc loco rationis et intelligentiae humanae mentionem fieri noluerim. Et quid hoc: *Oculo dare intelligentiam.* Melius forte haec etiam, de nubibus et coelo interpre-

tabimur: ארבע, apud Arabes ^عب^ا expandit, hinc ארבע expansiones coelorum sive nubium; nam ipsam ^عب^ا, nubem, et ^عب^ا, amplum et patulum expansum significat. ארבע, a radice ארבע, prospexit, imaginatus est, fit ארבע pictura; ita nostram etiam vocem: *picturam, descriptionem, delineationem, imaginem*

nem coeli, interpretari malle: *Quis in expansionibus coeli posuit sapientiam; aut quis prudentiam dedit imagini, figurae ejus.* Quis pandum coelum tanta cum sapientia fabricatus est, et ex ejus imagine tantam elucere fecit prudentiam. Quamobrem versionem meam pag. 107. lin. 11. 12. 13. ita corrigendam puto: Wer erschuf

Des Himmels Wölbungen so weise? Wer

So einsichtsvoll sein herrlich Bild? Wer zählte u. s. w.

CAPVT XXXIX.

v. 8. וְאָחַר כָּל יְרוּשָׁה וְרוּחַ. Schultensius: *Et omne viride seccatur*; malle tamen: *Et quodcunque viret, seccatur.* Vt ab omni servitute liber vagetur, nec sub jugum ab hominibus mittatur, lubens victum spernit lautio rem ac delicio rem, et quacun que herba viridi famem explet, modo ut libertate plena ac dulcissima fruatur.

v. 9. Ne forte credas, tui ingenii fructum, tuave solertia factum esse, ut cicurentur ita boves, quos ad arandum jugo submittere, quibusque servorum instar fidelissimorum, levissimo, pabuli vilis ac foeni aridi, pretio perfoluto uti potes! En aspice fratrem ejus, bovem silvestrem, ferum et servitium omne aspernantem. Num tu cicurare illum, utque ad plena quamvis pinguique praesepia stabulare, quam silvas et deserta loca pervagari malit, docere illum poteris? Mea, Mea est sapientia, quae ferum exuere ingenium, bovem cicurenti jussit, ferociaque illorum corda mansuescere docuit.

v. 10. עֵמֶק Valles, i. e. arva; nam plana vallium campique jacentes arabantur, et illa tractibus clivosis, quae vitibus et oleis ferendis, et pecoris armentorumque pascuis servabantur, opponi solent.

v. 12. Schultensius vertit: *Credesne ei, quod revehet semen tuum et aream tuam comportabit?* Hunc equidem

equidem sequutus sum. Semen pro semente facta et hinc pro segete sive messe ponitur. *Aream colligere*, i. e. fruges trituras in aream colligere, ut ibi triturentur ac mundentur.

v. 13. *Si volaret verti. Nam alae Struthionis ad volandum ineptae*, Linnaeus ait, *Si volaret accipiter et milvius*. Avium omnium ferocissimae alas ad volandum ineptas dedi, ne supra modum vorax rapaxque, et milvii atque accipitris instar, caedis avidissima, tristem reliqua inter animalia stragem ederet. — Volantis etiam, et in terra Senegal commorantis, Struthionis mentionem faciunt Itineraria, qui gallopavonis instar, pandis ac fortibus alis, pennis fuscis albisque, pedibus tridactylis, frugibus tantum, carne non alatur, vescentibusque molli ac delicatula, exquisitioris gustus carne commendetur.

CAPVT XL.

v. 2. *An litigator cum omnipotente nunc recedet.* Litigare cum Deo est: contra Deum murmurare. מוֹכִיחַ deinde et עֲנֶה, verba itidem forensia, eodem modo explicari debent: *Respondeat nunc, qui Deum criminis arguerat.* Nam judicialia ac forensia vocabula, ita in Orientis linguis frequentissima sunt, ut omnes fere, quae possint, imagines inde sumantur.

v. 7. כִּנְבֹר, *Malle herois instar.* Sonantius enim et lumbis accingendis aptius est. Accingere lumbos herois instar; arma tibi et quaecumque belli instrumenta compara, atque certamen ingredere mecum, si lubet.

v. 11. *Effunde torrentes irae tuae*, i. e. intona sicut Deus, atque torrentes e nubibus, fulmine ruptis effunde. וְרָמָה, *et aspice*; i. e. *fulmina torque.* Magnis illis naturae phaenomenis, tonitru, fulguribusque vi-

detur Deus: ex operibus ejus potentiam Dei agnosci-
mus, Deumque, quem intueri alias hominibus non fas
est, praesentem quasi intuemur. Vnde sacrificia etiam
aspexisse dicitur Deus, quae fulmine accenderat.

v. 14. Tunc et ego te laudabo, teque, qui mun-
dum et res humanas tuo nutu regas, dignum declara-
bo, si tibi opem feret dextra tua, haec omnia si perfici-
es, tonitruque et fulguribus contra te insurgentes
disjicies.

v. 15. Sed ne inani inflere superbia, en aspice in-
gentia illa animalium monstra, terrena marinaque, aspi-
ce tantum ex his Elephantem et Crocodilum. Ma-
num mearum haec opera, mea opera sunt, ego et
haec, et omnia alia, et temetipsum creavi. Nonne Ele-
phas hic, te longe fortior est, teque viribus suis longe
superat? Quaeenam igitur illa tanta insania tua fuit, qua
totius rerum universitatis moderatorem et rectorem
agere voluisti, meamque, propter ea, quae tibi ut accide-
rent permissi, mundi procuratorem taxare ausus es?
Aspice hoc igitur et respisce.

v. 19. Conf. Ill. I. D. Michaelis, Biblioth. Orien-
talis et Exegetica Tom. IV. p. 58. מַרְבּוֹ *victum suum,*

oper suas; ab Arabico حَرْبٌ oper, quibus vivitur, et

radice حَرَبٌ, *opibus exiit, ac secundaria significatio-
ne: bellum gessit; nam praedae colligendae causa, tum
temporis bella potissimum gerebantur, et depraeda-
tiones magis, quam iusta bella erant.*

v. 20. *Vbi fera omnia ludunt animalia: Quos, mon-
tes scilicet, prae aliis locis, ubi commorantur, amant,
ibidemque, ab insidiis securi, circumvagantur.*

v. 21. *Calamo alto uligineque later. Nam ejusmodi
latibula amant; loca scilicet uliginosa, calamo, gramine
alto,*

alto, seu fruticetis densa, et maximam partem uda, ut in
 iis refrigerentur et ab aestu recreentur. conf. *Allgem.
 Reisen*, Vol. II. pag. 442. ubi, ad fluvii *Keubali* ripas,
 quadragenos et quinquagenos, aestus refrigerandi causa,
 in alta palude jacentes Elephantes una conspici narra-
 tur. Quin saepius ita demergi solent in alto littoris
 limo, ut defixi haereant, nec ullo modo expediri et
 extricari possint, donec redeunte fluctu, nando rur-
 sum ad terram continentem, sordibus omnibus antea
 diligenter ablotis, perveniant. Propter id ipsum etiam,
 quia nandi scilicet facultate instructi sunt, ripas perrum-
 pentem et transeuntem fluvium non exhorrescere di-
 cuntur. **☩☩ cubat**: Nam fabulae inanes sunt, quae
 de Elephante, humi numquam recumbente, sed ad ar-
 borum truncos corpore reclinato dormiente, narrari
 solent; reliquorum enim animalium instar, humi re-
 cumbunt, cubantes dormiunt et resurgunt. Conferantur
Allgemeine Reisen zu Wasser und Lande, Vol. II.
 p. 87. Fronde pomisque silvestribus vescuntur Elephan-
 tes, et proboscide procera ac flexili, quamvis magnos
 arborum altissimarum ramos ad se trahunt, curvatos-
 que ori ingerunt. Ad tredecim usque et quindecim
 pedum altitudinem excrescunt Elephantes.

v. 24. *Coram oculis ejus laqueis capiunt illum et te-
 rebrant nasum.* Ad verba haec illustranda pertinent ea
 quae *Allgem. Reisen*, Vol. II. pag. 363. legi: Pullos,
 ita narratur, Elephantes hoc modo capiunt: Matrem
 eminus vulneribus conficiunt; quae ubi mortua concidit,
 pullus ejus tristis adflat jacenti. Ad hunc acce-
 dunt et pabula praebent, nec abnuentem domum du-
 cunt, ubi bobus equisque et ceteris domesticis cicuribus-
 que animalibus mox assuescit.

v. 30. Rudiorum omnium gentium illud commune
 est, quod eos omnes magicas quasdam artes callere at-
 que exercere facile putent, quicunque insolita quadam,
 et

et non communi sive arte sive scientia instructi, majora quaedam et ardua, fortiter atque cum felici semper successu gerant. Nec est, quod moneam lectorem de Romanorum veterum, et potissimum Italiae veteris, Mærsiae, Tusciae, Apuliae, reliquarumque simpliciorum gentium, magis, veneficis etc. Biblia sacra etiam innumeris locis eorundem mentionem faciunt. Memoria dignum ejusmodi exemplum retulit *Cada Mosto in Allgem. Reisen*, Vol. II. p. 86. ubi de ejusmodi incantationibus ita narratur. Cum per triduum fere Cada Mosto in principis ejusdam Regni Senegal ditio-
ne, cujus nomen erat *Budomel* commoratus, apud affinem ejus, nomine Bisboror, in hospitio esset, multa se et peracuta serpentum sibila, sub mediam fere noctem circum totam Bisborori domum audisse testatur. Quibus auditis surrexisse Bisbororum, et nigros binos servos, ut, quia iter faciendum sit, camelum prope adducerent, jussisse addit. Ex abeunte quum ipse anxius quaereret: quorsum abiret? hilari fronte mox rediturum se pollicetur, nec plura loquutus avehitur. Redeuntem iterum iterumque rogat hospes, quid ista nocte egerit? Tum ille: Audistine sibila circa domum? Serpentum illa erant, quos nisi incantationibus solitis, quas calleo, disjecissem, et in latibula sua redire jussissem, strages certe caedesque tristissima, pecori meo, armentisque metuendae fuissent. Quam narrationem quum miraretur Cada Mosto, porro eum docet Bisbororus: Regem ipsum Budomelum meliores longe, plurimasque incantationes callere. Circulo saepius eundem magico septum sedere, atque carminibus suis, omnes circumjacentis regionis serpentes convocare, illos quorum maxime lethiferum noverit venenum, interficere, reliquos dimittere. Caesorum sanguine deinde, succo arboris cujusdam admixto, tela et arma sua inficere, ita ut intra quartam horae partem, cuicumque

que vulnus, telo ita venenato infligatur, modo si gutta sanguinis vulnere effluerit, moriatur. En incantatores, de quibus vates sanctus loquitur.

CAPVT XLI.

v. 1. *En fiduciam ejus, qui cum Crocodilo congregi voluerat! fallax facta est.* Fefellit eum spes sua, nemo est, qui audeat. Ita cum antecedentibus optime connectitur. Sane vel ad conspectum ejus prosternetur. Ita Schultensius: Qui Crocodilum somno jacentem eminus modo viderit, metu atque horrore percussus in genua fere procideret.

v. 3. *Quis praesentit me ut rependam?* Ita totidem verbis textum hebraicum Schultensius interpretatur; sed propter sequens וְלֹא hoc loco וְקִי de eo, qui primus beneficia in aliquem contulit, explicandum esse videtur: *Quis in me prior beneficia contulit, ut rependam.* Quicquid est sub toto coelo, meum est. Terra ipsa atque quaecunque continet illa, mea sunt. Nam hominum antea, in terra degentium, mentionem fecerat.

v. 5. *Quis nudavit, quis retexit vestem ejus? Quis duplicatum ejus fraenum adducet.* Ita Schultensius et Ill. Michaelis verterunt. Duplex fraenum de labiis et rictu formidoloso interpretari vetat Schultensius, quod mihi tamen simplicissimum et aptissimum videri fateor; Nam ita verto: *Quis ad duplicem ejus et apertum rictum accedere propius audeat?* Contuli scilicet

Arabum روشن introit, intravit, immisit. روشن
fenestra, sive potius porta quaecunque, omne per quod intratur, sive sit porta, seu fenestra, seu rima, rictus, hiatus et ejusdem generis alia. Vnde רִיב, proprie rictus est, a quo deinde *capistrum* ac fraenum dicitur;
 sic

fic in lingua nostra vernacula Gebiß, pro fraeno et capistro positum, proprie rictum, dentes et maxillas significat. — Praeterea Crocodilus, qui ab octodecim usque ad trinum et triginta pedum longitudinem excrescit, rictu imprimis horrendo ingentique oris hiatu conspicuus est, et dormiens etiam aperto rictu jacere solet.

v. 17. Ab Aegyptiis monstra haec, Crocodilos inquam, divinis honoribus, thure sacrificiisque adoratos esse notum est. Quin etiam in urbe Arsinoe, haud procul a Moeri lacu sita, Crocodilos infandum sacrosalebant sanctisque tantum et lautissimis dapibus mortem usque pastos, et quamdiu viverent, gemmis, auro aliisque multis, magni pretii ornamentis, splendidos, post mortem denique, suavissimis cadavera eorum, odoribus pollincta et inuncta, regum suorum monumentis atque sepulchris inferre solebant.

v. 22. Ad Crocodili caudam referendum puto. Hanc enim *Linnaeus*, *ferratam* dixit, *Kleinus* praeterea, *Cataphractam* dicit Crocodilum seu Lacertam Crocodilum. Nam ventre solo excepto, reliquam ejus pellem sive cutem ita durissimam inveniri dicit, ut nec hasta, neque gladio, nec glaude quidem plumbea, e machina bellica explosa, perforari et penetrari possit. Quocirca eundem ferreis tantammodo hamis capi, Viri doctissimi et historiae naturalis peritissimi addunt.

CAPVT XLII.

Carminis igitur elegantissimi et ingenio aequae a inspiratione divini solutionem videmus. Rerum creatarum pulcherrima illa, quam intuemur, univertitas, ejusdem, a quo creata est, Dei nostri procuracione sapientissima conservatur ac gubernatur. Mortalium igitur non est, querulas contra Deum, ubi forte adversis
exagi-

exagitentur fortunae casibus, ad coelum tollere voces. Nam qui nunc suo omnia regit, et scit, et vult, potestque omnia ita dirigere, ut universi generis humani non minus, quam singulorum hominum saluti, optime ac benignissime prospiciatur. Quamobrem in omnibus, quaecunque forsitan acciderint nobis, necopinis malis, fortunaeque commutationibus tristissimis, laeti tamen et fiduciam nostram in Deo nostro collocantes, pro paterno Illius erga nos amore ac benivolentia speremus, fore ut eos, qui praeceptis ejus saluberrimis, debita mentis ac animi pietate, obsequium plenum, constans, liberum atque perpetuum praestent, jucundissima tandem fortunae suae in melius conversione, sive jam in hac vita gaudere, laetosque benivolentiae suae donis frui jubeat; seu certe post corporis mortem tamen, aeternis purissimisque deliciis, lectissimisque, et iis, quibus in terra beati censentur homines, longe melioribus voluptatibus aeternae felicitatis ac beatitudinis praemio remuneretur.

Corrigenda.

Pag. 15. lin. 25. lege Pulveris. p. 17. l. 25. lege:
 et non redire in posterum. p. 18. l. 29. lege conspir-
 candi. p. 18. l. 30. idem lege ipsum. p. 20. l. 20. lege
 אָדָמָה Adama. p. 20. l. 21. lege מִוְאֲדוֹן Muahdu-
 mon. p. 20. l. 28. lege possit. p. 21. l. 4. lege מְעַרְבֵי.
 p. 22. l. 3. post *videtur* scribe, p. 30. l. 21. *mibi* deleatur.
 p. 30. l. 29. lege illum. p. 35. l. 18. lege verissimillimum.
 p. 36. l. 23. מִלְצַחֵי־וָאֵלֹהִים Valzahjo. p. 36. l. 27. lege ad
 versionem. p. 37. l. 16. lege sitientium. p. 37. l. 31. lege
 evolet aliquis. p. 30. l. 8. *poterim* lege *possim*. p. 39. l. 19.
 lege opulentium. p. 39. l. 29. lege Pythagorae. p. 43.
 l. 20. lege פֶּחַקָּה Phakka. p. 44. l. 8. lege מְבַרְכֵי
 Krobi. p. 45. l. 26. lege significat. p. 46. l. 23. lege amo-
 ris protestationibus. p. 48. l. 2. lege περιεστησιον. p. 48.
 l. 17. lege *circumspectat* et post videat. l. 49. l. 4. lege
 Actor. p. 50. l. 1. lege illa cum summis. p. 51. l. 6. *ceti-*
busque lege *cetisque*. p. 54. l. 2. lege prorsus. p. 61. l. 8.
ut lege *et*. p. 62. l. 10. 11. ante *quemadmodum* et post
etiam ponantur unci [] *quasdam* lege *quaedam*. p. 65.
 l. 24. *eorum* lege *earum*. p. 68. l. 19. blandiuntur. p. 69.
 l. 26. *fit* lege *fit*. p. 73. l. 9. *illae* lege *illius*. p. 76. l. 9.
 puniendum lege puniendam. p. 77. l. 7. et 8. lege ser-
 vante, inquirente. p. 78. lin. penult. post *efformasti* scri-
 be, p. 79. l. 15. *exesarum* lege *exesorum*. p. 81. l. 23.
 post *reputans*, p. 81. l. 27. lege majores. p. 83. l. 22.
 lege scribendo. p. 91. l. 17. lege dies illa. p. 93. l. 11.
 lege familiae.

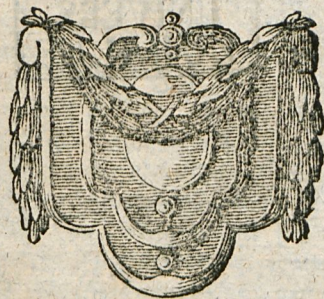
✓
Jb 3537

X 263 8004

71.0

ANIMADVERSIONES
IN
LIBRVM IOB

SCRIPSIT
IAC. CHRIST. RVD. ECKERMANN,
SCHOLAE VTINENSIS RECTOR.

LVBECAE,
PROSTAT APVD C. IVERSEN ET SOC.
1779.

